

مرکز خدمات سرمایه گذاری استان آذربایجان شرقی

مرکز خدمات سرمایه گذاری
استان آذربایجان شرقی

اداره کل امور اقتصادی و دارایی
آذربایجان شرقی

توانمندی‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی

مرکز خدمات سرمایه‌گذاری
استان آذربایجان شرقی

توانمندی‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی

ناشر: اداره کل امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی
مدیر پروژه: رضا حسینی، مدیرکل امور اقتصادی و دارایی
آذربایجان شرقی و

نایب رئیس مرکز خدمات سرمایه‌گذاری
گردآورندگان مجموعه: علی رضا علی پور، حیدر آخوندی

فاطمه جداری، لیلا حجازی و زهرا جلیلی
صفحه آرایی: شرکت مشاور ارتباطات ترنج

طراح جلد: سینا معصومی

عکاسی: مهدی تهرانچی

نوبت و انتشار: نوبت اول، بهار ۱۳۹۴

چاپ، لیتوگرافی و صحافی: تیرازه

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قطع: رقعی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۱۱-۳۲-۸

نشانی: تبریز / میدان شهداء / اداره کل امور اقتصادی و دارایی
آذربایجان شرقی

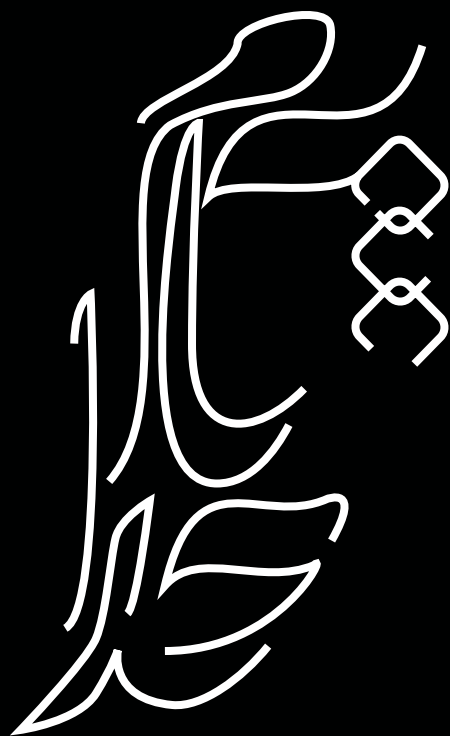

www.investin-ea.ir

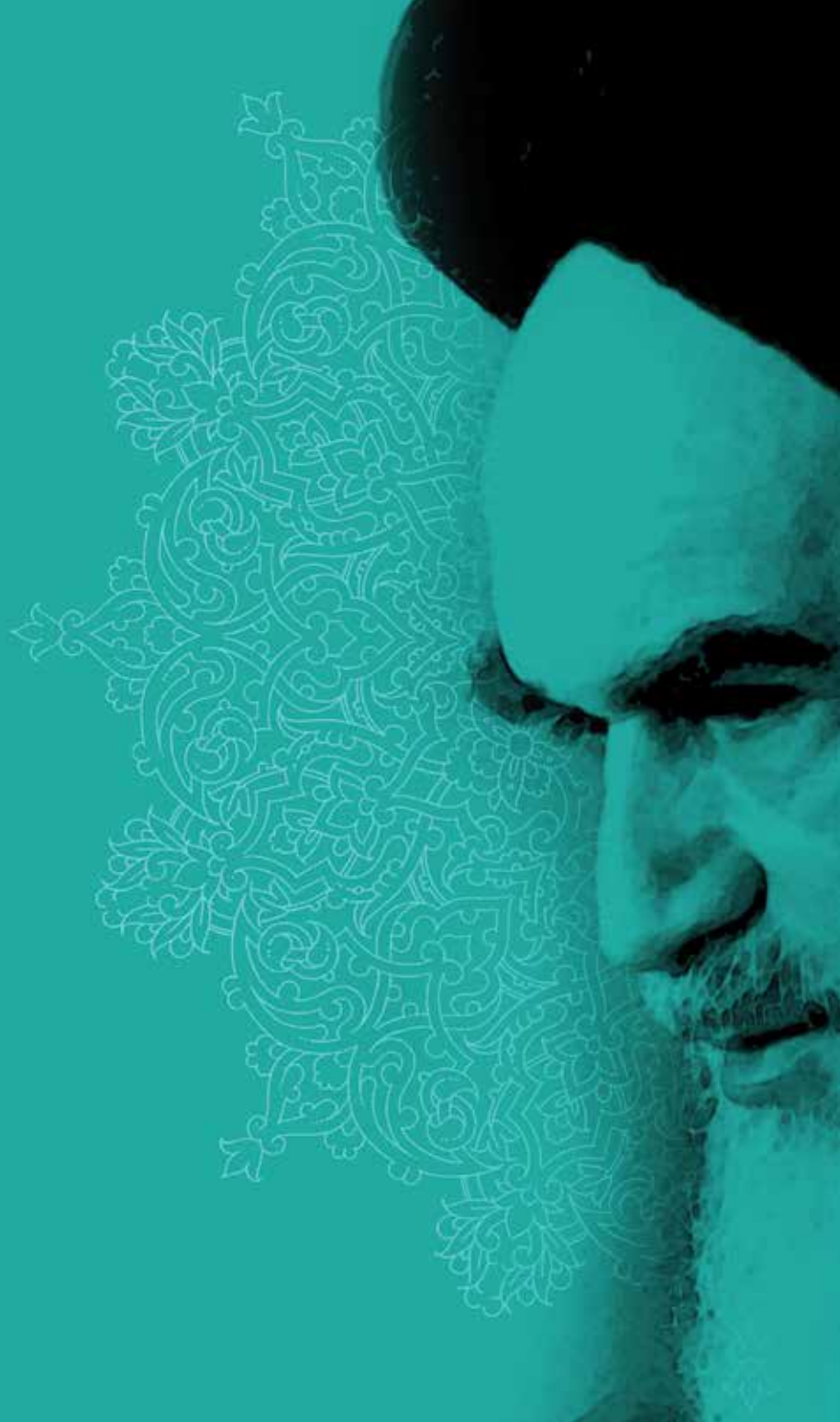
info@investin-ea.ir

تلفن: ۰۴۱-۳۵۲۶۲۲۳۷-۸

دورنگار: ۰۴۱-۳۵۲۶۵۰۵۳

فهرست مطالب

توانمندی‌ها و مزیت‌های
سرمایه‌گذاری
استان آذربایجان شرقی

مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی

۲۰	۱- آذربایجان در يك نگاه کلی
۲۰	۱-۱- سیر تحولات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آذربایجان
۲۰	۲-۱- نژاد، زبان و مذهب ساکنین آذربایجان
۲۱	۳-۱- موقعیت جغرافیایی آذربایجان شرقی
۲۲	۴-۱- مرزهای آذربایجان شرقی
۲۲	۵-۱- اقلیم، آب و هوا و سیمای طبیعی آذربایجان شرقی
۲۲	۶-۱- تقسیمات آذربایجان شرقی
۲۲	۷-۱- جمعیت آذربایجان شرقی و ویژگی های آن
۲۷	۲- شهرستان های آذربایجان شرقی
۲۷	۲-۱- نگاهی اجمالی به شهرستان تبریز
۲۷	۲-۱-۱- وضعیت طبیعی و جغرافیایی تبریز
۲۷	۲-۱-۲- وضعیت صنعتی تبریز
۲۸	۲-۱-۳- مزایای سرمایه گذاری در تبریز
۲۹	۲-۱-۴- شهرداری تبریز
۲۹	۲-۱-۵- نمایشگاه بین المللی تبریز
۳۰	۲-۱-۶- حمل و نقل در تبریز
۳۲	۲-۱-۷- سوغاتی های تبریز
۳۲	۲-۱-۸- شهرهای خواهر خوانده تبریز
۳۳	۲-۱-۹- آموزش عالی در تبریز
۳۴	۲-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان آذرشهر
۳۷	۲-۳- نگاهی اجمالی به شهرستان اسکو
۳۸	۲-۴- نگاهی اجمالی به شهرستان اهر
۴۱	۲-۵- نگاهی اجمالی به شهرستان بستان آباد
۴۳	۲-۶- نگاهی اجمالی به شهرستان بناب
۴۴	۲-۷- نگاهی اجمالی به شهرستان جلفا
۴۵	۲-۸- نگاهی اجمالی به شهرستان چارویماق
۴۵	۲-۹- نگاهی اجمالی به شهرستان خداآفرین
۴۷	۲-۱۰- نگاهی اجمالی به شهرستان سراب
۴۸	۲-۱۱- نگاهی اجمالی به شهرستان شبستر
۴۹	۲-۱۲- نگاهی اجمالی به شهرستان عجب شیر
۵۰	۲-۱۳- نگاهی اجمالی به شهرستان کلیبر
۵۰	۲-۱۴- نگاهی اجمالی به شهرستان مراغه
۵۲	۲-۱۵- نگاهی اجمالی به شهرستان مرند
۵۴	۲-۱۶- نگاهی اجمالی به شهرستان ملکان
۵۶	۲-۱۷- نگاهی اجمالی به شهرستان میانه
۵۸	۲-۱۸- نگاهی اجمالی به شهرستان ورزقان
۶۰	۲-۱۹- نگاهی اجمالی به شهرستان هریس
۶۲	۲-۲۰- نگاهی اجمالی به شهرستان هشترود
۶۶	۳- ساختار کلی اقتصاد در آذربایجان شرقی
۶۶	۳-۱- سهم اشتغال در بخش های عمده اقتصادی
۶۶	۳-۲- نرخ بیکاری
۶۶	۳-۳- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش های عمده اقتصادی
۷۰	۴- وضعیت زیرساخت های آذربایجان شرقی
۷۰	۴-۱- منابع آب
۷۳	۴-۲- انرژی برق
۷۴	۴-۳- گاز و فراورده های نفتی
۷۵	۴-۴- سیمای ارتباطات آذربایجان شرقی
۷۵	۴-۱-۴- مخابرات
۷۵	۴-۲-۴- پست
۷۶	۴-۵- راه های استان و ناوگان حمل و نقل
۸۰	۵- سیمای صنعت و معدن آذربایجان شرقی

توانمندی‌ها و مزیت‌های
سرمایه‌گذاری
استان آذربایجان شرقی

مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی

- ۱-۵- سیمای صنعت آذربایجان شرقی
- ۱-۱-۵- ارزش افزوده بخش صنعت آذربایجان شرقی
- ۲-۵- شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
- ۱-۲-۵- اهم اهداف و برنامه‌های شهرک‌های صنعتی
- ۲-۲-۵- نحوه دریافت زمین و سایر تسهیلات ایجاد شده
- ۳-۲-۵- وضعیت کلی شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
- ۴-۲-۵- اطلاعات عمومی شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
- ۳-۵- خوشه‌های صنعتی و مجتمع‌های کارگاهی
- ۱-۳-۵- خوشه صنعتی قطعات خودرو
- ۲-۳-۵- خوشه صنعتی چرم و صنایع وابسته
- ۳-۳-۵- خوشه صنعتی سرامیک و چینی
- ۴-۳-۵- مجتمع کارگاهی محصولات چوبی
- ۴-۵- سیمای معادن استان
- ۶- سیمای کشاورزی و دامپروری آذربایجان شرقی
- ۱-۶- وضعیت کشاورزی در آذربایجان شرقی
- ۲-۶- رتبه و جایگاه کشاورزی استان در کشور
- ۳-۶- محصولات شاخص کشاورزی آذربایجان شرقی
- ۴-۶- محصولات باغی و زراعی آذربایجان شرقی
- ۵-۶- وضعیت دامپروری و آبزیان آذربایجان شرقی
- ۶-۶- مزیت‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی آذربایجان شرقی
- ۷- سیمای بازرگانی آذربایجان شرقی
- ۱-۷- زیرساخت‌های بازرگانی
- ۱-۱-۷- انبار
- ۲-۱-۷- سیلو
- ۳-۱-۷- سردخانه
- ۲-۷- واردات آذربایجان شرقی
- ۳-۷- صادرات آذربایجان شرقی
- ۴-۷- گمرکات آذربایجان شرقی
- ۱-۴-۷- گمرک تبریز
- ۲-۴-۷- گمرک سبلان
- ۳-۴-۷- گمرک جلفا
- ۵-۷- بازارچه‌های مرزی آذربایجان شرقی
- ۱-۵-۷- بازارچه مرزی جلفا
- ۲-۵-۷- بازارچه مرزی نوردوز
- ۶-۷- مرکز خدمات صادرات
- ۸- سیمای گردشگری و صنایع‌دستی آذربایجان شرقی
- ۱-۸- سیمای گردشگری آذربایجان شرقی
- ۲-۸- سیمای صنایع‌دستی آذربایجان شرقی
- ۹- سیمای بورس اوراق بهادار، بانکی و بیمه‌ای آذربایجان شرقی
- ۱-۹- بازار بورس اوراق بهادار
- ۲-۹- سیستم بانکی آذربایجان شرقی
- ۳-۹- خدمات بیمه‌ای آذربایجان شرقی
- ۱۰- سیمای بهداشت و درمان آذربایجان شرقی
- ۱-۱۰- مراکز درمانی
- ۲-۱۰- خانه‌های بهداشت و مرکز بهداشتی و درمانی
- ۳-۱۰- بیمارستان، آزمایشگاه، مراکز پرتونگاری و توانبخشی
- ۱۱- سیمای آموزش آذربایجان شرقی
- ۱-۱۱- آموزش و پرورش
- ۲-۱۱- آموزش عالی

توانمندی‌ها و مزیت‌های
سرمایه‌گذاری
استان آذربایجان شرقی

مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی

۱۲۳	۱-۲-۱۱- وضعیت دانشجویان آذربایجان شرقی
۱۲۵	۲-۲-۱۱- اعضای هیئت علمی و غیر هیئت علمی آذربایجان شرقی
۱۲۸	۱۲- سیمای ورزش آذربایجان شرقی
۱۳۲	۱-۱۳- منطقه آزاد تجاری - صنعتی ارس
۱۳۲	۱-۱-۱۳- مزایای ترانزیت کالا از طریق ارس
۱۳۲	۲-۱-۱۳- مزایای رقابتی سرمایه‌گذاری
۱۳۳	۳-۱-۱۳- مزایای سرمایه‌گذاری در ارس
۱۳۳	۱-۳-۱-۱۳- موقعیت جغرافیایی مناسب
۱۳۳	۲-۳-۱-۱۳- زیرساخت‌های مناسب
۱۳۳	۱-۳-۳-۱-۱۳- اراضی و طرح‌های آماده برای سرمایه‌گذاری در کاربری‌های مختلف
۱۳۳	۴-۳-۱-۱۳- پتانسیل‌های گردشگری و فرهنگی
۱۳۳	۲-۱۳- منطقه اقتصادی سهلان
۱۳۴	۱-۲-۱۳- ویژگی‌های منطقه اقتصادی سهلان
۱۳۴	۲-۲-۱۳- مزایای قانونی
۱۳۴	۳-۱۳- منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی تبریز
۱۳۴	۱-۳-۱۳- عناصر اصلی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی تبریز
۱۳۵	۲-۳-۱۳- پتانسیل‌ها، مزایا و حمایت‌های قانونی منطقه ویژه علم و فناوری
۱۳۸	۱۴- مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی
۱۳۸	۱-۱۴- مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی
۱۳۸	۱-۱-۱۴- خدمات قابل ارائه در مرکز به سرمایه‌گذاران خارجی
۱۴۲	۱۵- مزایا و مشوق‌های سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی
۱۴۲	۱-۱۵- مزیت‌های سرمایه‌گذاری در آذربایجان شرقی
۱۴۳	۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در آذربایجان شرقی
۱۴۳	۱-۲-۱۵- قوانین و مشوق‌های مالیاتی
۱۴۵	۲-۲-۱۵- قوانین و مشوق‌های گمرکی
۱۴۵	۳-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری خارجی
۱۴۷	۴-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد ارس
۱۴۸	۵-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در صنعت و معدن
۱۴۸	۱-۵-۲-۱۵- مشوق‌های گمرکی بخش صنعت و معدن
۱۴۸	۶-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در شهرک‌های صنعتی
۱۴۹	۷-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
۱۴۹	۸-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری و صنایع دستی
۱۴۹	۱-۸-۲-۱۵- بخش گردشگری
۱۵۰	۲-۸-۲-۱۵- بخش صنایع دستی
۱۵۰	۹-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در حوزه عمران شهری
۱۵۰	۱-۹-۲-۱۵- به‌سازی، نوسازی و تولید و عرضه مسکن در بافت‌های فرسوده شهری
۱۵۰	۲-۹-۲-۱۵- سیاست‌های تشویقی
۱۵۰	۱۰-۲-۱۵- فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان
۱۵۰	۱۰-۱-۲-۱۵- تولید صنعتی ساختمانی و فن‌آوری‌های نوین
۱۵۱	۱۱-۲-۱۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش صنایع تکمیلی و پایین‌دستی پتروشیمی
۱۵۴	۱۶- برخی قوانین و مقررات مربوط به اتباع خارجی در ایران
۱۵۴	۱-۱۶- ازدواج
۱۵۴	۲-۱۶- ورود و اقامت
۱۵۴	۳-۱۶- اشتغال

مقدمه استاندار

تأثیر سرمایه‌گذاری و نقش کلیدی آن در اقتصاد همواره یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد بحث در محافل اقتصادی است به‌گونه‌ای که از آن به عنوان عامل اساسی در اقتصاد کشورها یاد شده و به عنوان موتور رشد و توسعه اقتصادی قلمداد می‌شود. سرمایه محرک تولید است و یکی از عوامل اثرگذار در توسعه اقتصادی اغلب کشورها به منظور تحرک بخشی به تولید و دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی به دنبال جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی هستند که این موضوع و فراهم نمودن شرایط لازم به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری در استان و تاکید بر تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات در سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی از سوی مقام معظم رهبری و همچنین تلاش برای جذب حداکثری آن از سوی دیگر، اهمیت این موضوع را برجسته‌تر کرده است.

عوامل متعددی را می‌توان به عنوان دلایل موفقیت و یا عدم موفقیت در جذب سرمایه‌گذاری برشمرد. اما آن‌چه مسلم است به غیر از عوامل اقتصادی عوامل غیراقتصادی نیز وجود دارند که می‌توان به تأثیر آن در جذب سرمایه‌گذاری توجه کرد. از جمله این موارد می‌توان به نقش دولت به عنوان فراهم‌کننده شرایط مناسب سرمایه‌گذاری اشاره کرد. بهبود مستمر محیط کسب و کار با روی کار آمدن دولت تدبیر و امید به عنوان یکی از مولفه‌های مهم و تاثیرگذار در جهت توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، مورد توجه ویژه قرار گرفته به گونه‌ای که با مصوبه‌های لازم در این زمینه و بسترسازی مناسب، شرایط برای ورود مؤثر بخش خصوصی در اقتصاد فراهم شده است اما انجام سرمایه‌گذاری و موفقیت در این امر شرایط خاص خود را می‌طلبد و باید محیط مناسب و امنیت لازم برای آن از سوی دولت‌مردان فراهم شود.

آن‌چه که حائز اهمیت است آگاهی متقاضیان سرمایه‌گذاری از توانمندی‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان در کنار سایر اقدامات برای فراهم نمودن شرایط مناسب سرمایه‌گذاری، از عوامل اثرگذار در این زمینه است در همین راستا اطلاع‌رسانی به روز و نشر اطلاعات توانمندی‌ها، قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری و فرصت‌های سرمایه‌گذاری از اقدامات مهم و مؤثر در جذب سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی) می‌باشد. با توجه به موارد ذکر شده، اداره کل امور اقتصادی و دارایی آذربایجان شرقی با هدف اشاعه اطلاعات لازم و مرتبط با موضوع سرمایه‌گذاری اقدام به تهیه و تدوین کتاب حاضر نموده است که لازم است از جناب آقای رضا حسینی، مدیرکل و همکاران محترم ایشان در اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان تشکر نمایم. امیدوارم چنین اقدام و اطلاع‌رسانی صحیح و درست از موضوع سرمایه‌گذاری زمینه توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی در آذربایجان شرقی را فراهم نماید.

اسماعیل جبارزاده

دیاچه

مدیرکل امور اقتصادی و دارایی

و نایب رئیس مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی

سرمایه‌گذاری خارجی یکی از عوامل مهم رشد و توسعه اقتصادی کشورها می‌باشد. بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، دستاوردهایی همچون تأمین مالی پروژه‌ها، انتقال تکنولوژی، ارتقاء سطح فناوری و کیفیت عرضه کالا و خدمات، توسعه مهارت و مدیریت، افزایش بهره‌وری و اشتغال، توسعه صادرات و بهبود سطح رفاه عمومی جامعه را به همراه دارد. بنابراین تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و حفظ سرمایه‌گذاران داخلی از عوامل موثر جهت رشد و توسعه اقتصادی استان و به تبع آن کشور می‌باشد. به گونه‌ای که با هدف صادرات بر تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی از سوی مقام معظم رهبری مدظله‌العالی نیز بر این موضوع تأکید شده است.

تأثیر بهبود فضای کسب و کار و ارتقاء رتبه جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در جذب سرمایه‌گذاری بر هیچ‌کس پوشیده نیست، لذا هیات دولت نیز به عنوان یک نهاد تسهیل‌کننده در امر سرمایه‌گذاری، بهبود محیط کسب و کار و خروج غیرتورمی از رکود را در صدر اهداف مهم اقتصادی خود قرار داده است. به گونه‌ای که بسیاری از مصوبات هیات محترم دولت در جهت بهبود فضای کسب و کار، رفع موانع تولید و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری بوده است.

در کنار این اقدامات معرفی و شناساندن توانمندی‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصادی می‌تواند به عنوان یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی باشد. در همین راستا و به منظور دستیابی به اهداف اقتصادی استان و به تبع آن کشور و تسهیل و روان‌سازی پروسه انجام سرمایه‌گذاری این اداره‌کل (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان)، در کنار سامانه پنجره واحد سرمایه‌گذاری، تصمیم به تهیه و تدوین کتاب حاضر با هدف معرفی توانمندی‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی نمود تا با ارائه اطلاعات مفید، به روز و دقیق از وضعیت اقتصادی و مزیت‌های سرمایه‌گذاری استان، بتواند نقشی مؤثر در روند سرمایه‌گذاری داشته باشد.

در پایان جا دارد از تمامی عواملی که کتاب حاضر را تهیه و تدوین نموده‌اند تقدیر و تشکر نمایم.

رضا حسینی

آذربایجان شرقی در یکی نکته کلی

۱- آذربایجان در يك نگاه کلی

آذربایجان منطقه مرتفعی است که کوه‌های بلند از جهات مختلف، سراسر آن را فرا گرفته و موجبات پیدایش جلگه‌های مغان، تبریز و مراغه را فراهم نموده است. بلندترین نقطه استان قله سه‌پند با ۳۷۲۲ متر ارتفاع در جنوب تبریز و پست‌ترین نقطه آن در حوالی دریاچه ارومیه به عمق ۱۲۲۰ متر قرار دارد. در آذربایجان دو منطقه آب و هوایی وجود دارد:

الف) ناحیه سردسیر که در دامنه کوهستان سه‌پند و در مسیر بادهای مرطوب قرار دارد و بارش سالیانه آن بین ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر است.

ب) ناحیه معتدل که در دالان‌ها و کوهپایه‌ها و دامنه‌های جنوبی و مناطق آفتاب‌گیر واقع شده است که سواحل ارومیه و شهرستان‌های مراغه و میانه جز ناحیه معتدل به حساب می‌آیند.

آذربایجان در فارسی میانه، اتوریاتکان - در آثار کهن فارسی، آذربادگان یا آذربایگان - در فارسی کنونی، آذربایجان - در یونانی بیزانس، آذربئیگانون - در ارمنی، اترپاتاکان - در سریانی، آذربایگان و در عربی، آذربییجان به‌کار برده شده است.

۱-۱- سیر تحولات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آذربایجان

خطه آذربایجان با کهن‌ترین تمدن ایرانی بوده و جایگاه استواری در تمدن باستانی ایران دارد. تبریز مرکز تاریخی این خطه، شهری است کهن که اولین نشانه‌های تاریخی آن به هشت قرن قبل از میلاد مسیح مربوط می‌شود جایی که در کتیبه سارگن دوم پادشاه آشوری از فتح آن یاد می‌شود.

به روایت تاریخ، آذربایجان در زمان‌های بسیار دور مسکونی بوده و از فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و صنعتی چشمگیری (به لحاظ واقع شدن بر سر راه جاده ابریشم) برخوردار بوده است، به گونه‌ای که دانشمندان باستان‌شناس، بافت قدیمی‌ترین فرش بافته شده را (فرش بازرگ) به این منطقه نسبت می‌دهند. هم‌چنین براساس مشاهدات و نوشته جهانگردان و سیاحان معتبری چون یاقوت حموی، مارکوپولو، ابن بطوطه و ... شهر تبریز دارای بازارهای متعدد بوده و مصنوعات تولیدی آن به اقصی نقاط جهان صادر می‌شده است. رونق بازار تبریز و اقتصاد جاری در شهر در طول قرون گذشته، شهر را به جولانگاه تجارت و عرضه و تقاضای بین‌المللی درآورده و از قبایل آن مردمی غنی، ثروتمند و قدرتمند داشت. از نظر فرهنگی نیز علاوه بر صنعت چاپ، کتب خارجی نخستین بار در این شهر به فارسی برگردانده شده و فن ترجمه در این شهر پا گرفته است. انشای جدید و یا سادهنویسی را طابولوف یکی از فرزندان خلف این شهر به دیگران آموخته است. نخستین دایره‌المعارف در دنیای اسلام و مسیحیت، اولین کتابخانه عمومی، نخستین سینما و تئاتر، فن عکاسی، فرش نوین، نخستین رمان، ادبیات کودکان، روزنامه‌نگاری ملی، شعر نو و نقد ادبی در این شهر پا گرفته و ره‌آورد مردمان پیشگام این دیار بوده است. در زمینه علم و دانش نوین، فرزندان این خطه، طایله‌داران پزشکی مدرن، کشاورزی مکانیزه، هوانوردی، راه و ساختمان سازی، ایجاد ضرب‌خانه، ایجاد نخستین کارخانه‌ها، نخستین شهرداری، تجارت نوین (نخستین اتاق بازرگانی)، نخستین شرکت سهامی عام و بالاخره نخستین مرکز خدمات سرمایه‌گذاری می‌باشند.

۱-۲- نژاد، زبان و مذهب ساکنین آذربایجان

آذری‌ها، اصیل‌ترین افراد ایرانی و از نژاد آریایی هستند که سه تا چهار هزار سال پیش به این سرزمین مهاجرت کرده‌اند. این عده به دو دسته پارت و ماد تقسیم شدند، که در قسمت‌های مختلف ایران ساکن شدند از آن جمله مادها که در آذربایجان سکونت گزیدند.

زبان مردم آذربایجان، ترکی آذربایجان بوده و این زبان در اثر گذشت زمان در مسیر تکامل خود به واسطه ارتباط نزدیک با دیگر اقوام ساکن ایران زمین از قبیل فارس‌ها، اعراب، ارامنه، گرجی‌ها، کردها و دیگر اقوام از نظر لغوی و دستوری بسیار گسترده‌تر گردیده است. زبان کنونی مردم تبریز آذری می‌باشد. دین‌های رایج در آذربایجان از ابتدا تاکنون آئین‌های اولیه آریایی‌ها (دیوپرستی و مهرپرستی)، زرتشتی،

یهودی، مسیحیت و اسلام بوده‌اند. از نظر مذهب، ۹۸ درصد مردم استان مسلمان و دارای مذهب شیعه جعفری می‌باشند و اقلیتی از مسیحیان که اکثراً ارمنی و گریگوری مذهب در تبریز زندگی می‌کنند.

۱-۳- موقعیت جغرافیایی استان

منطقه آذربایجان به علت موقعیت خاص جغرافیایی، یکی از مناطق حساس و مهم کشور است. استان آذربایجان شرقی از استان‌های مهم، پرجمعیت و آباد ایران است که در گوشه شمال غرب کشور واقع گردیده است. مساحت استان برابر ۴۵۴۹۱ کیلومتر مربع (حدود ۲/۸ درصد مساحت کل کشور) می‌باشد. آذربایجان شرقی از لحاظ وسعت در بین استان‌های کشور در رتبه یازدهم قرار دارد.

از نظر تقسیمات حوضه‌های آبریز کشور، حوضه‌های آبخیز ارس، سفیدرود- قزل‌اوزن و دریاچه ارومیه پهنه استان را پوشش می‌دهند که بیش‌ترین مساحت استان در محدوده حوضه آبریز دریاچه ارومیه قرار گرفته است. (لازم به ذکر است که حوضه‌های آبخیز ارس و سفیدرود از زیر حوضه‌های خزر می‌باشند). در حالت

کلی، آذربایجان شرقی يك منطقه کوهستانی محسوب می‌شود که حدود ۴۰ درصد از سطح آن را کوهستان و ۲۸/۲ درصد را تپه ماهورها و ۳۱/۸ درصد را زمین‌های هموار (دشت‌ها و جلگه‌های میان‌کوهی) فرا گرفته است. رودخانه ارس از محدوده سه استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و اردبیل می‌گذرد که برای هر سه استان شاه‌رگ حیاتی محسوب می‌شود. دریاچه ارومیه و حوضه‌ی آبریز آن که بیش‌ترین سطح استان را تحت پوشش قرار می‌دهد از منابع طبیعی مشترك با استان آذربایجان غربی محسوب می‌شود.

حوضه‌ی آبریز سفیدرود- قزل‌اوزن که پهنه جنوب شرقی استان را تحت پوشش قرار داده از اشتراکات طبیعی مابین استان‌های اردبیل و زنجان و این استان می‌باشد. آذربایجان شرقی در طول ۲۳۵ کیلومتر خط مرزی با جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان همسایه است. هم‌چنین به دلیل داشتن اشتراکات فراوان با کشورهای همسایه یکی از مهم‌ترین مناطق کشور در روابط خارجی محسوب می‌شود.

تولمندها و

مزیت‌های

سرمایه‌گذاری

آذربایجان شرقی

۴-۱- مرزهای استان آذربایجان شرقی

استان آذربایجان شرقی از ناحیه شمال، با کشورهای آذربایجان، ارمنستان و جمهوری خودمختار نخجوان (وابسته به کشور آذربایجان) به طول ۲۳۵ کیلومتر دارای خط هم‌جواری است که مرز مشترک این استان با کشورهای فوق را رود ارس تشکیل می‌دهد.

در حال حاضر ارتباط استان با کشورهای هم‌جوار در طول این مرز تنها از سه نقطه جلفا، خداآفرین و کردشت انجام می‌گیرد که در این میان جلفا از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. این استان از ناحیه غربی و جنوب غربی با آذربایجان غربی هم‌جوار می‌باشد. در جنوب خود با استان زنجان و از ناحیه شرقی نیز با استان اردبیل حدود ۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک دارد.

۵-۱- اقلیم و آب و هوای استان و سیمای طبیعی آن

آب و هوای آذربایجان شرقی به طور کلی سرد و خشک است ولی به علت تنوع توپوگرافیکی از اقلیم‌های متفاوتی برخوردار است. این استان همواره تحت تأثیر بادهای سرد شمالی و سیبری و بادهای مرطوب دریای سیاه و مدیترانه و اقیانوس اطلس قرار گرفته است به علاوه، بادهای محلی نیز تحت تأثیر شرایط طبیعی استان از سوی کوهستان‌های بلند و دریاچه‌های ارومیه و خزر به سوی دشت‌ها و جلگه‌ها می‌وزند. آذربایجان شرقی یک منطقه سردسیر و کوهستانی است و از لحاظ تقسیم‌بندی‌های اقلیمی جزو مناطق نیمه‌خشک به حساب می‌آید و میانگین بارندگی سالانه ۲۵۰ الی ۳۰۰ میلی‌متر می‌باشد.

موقعیت کوهستانی و عرض جغرافیایی استان از عوامل برودت و سرمای اعظم این منطقه است. کم‌ارتفاعی و اثرات ملایم‌کننده بخارهای دریای خزر در پاره‌ای از مناطق از عوامل اعتدال اقلیمی آن به شمار می‌آید.

به علاوه آذربایجان تا حدودی تحت تأثیر جریان‌های مرطوب دریای مدیترانه از سمت غرب و جنوب غربی قرار دارد و توده‌های هوای سرد سیبری نیز از شمال بر آب و هوای آن اثر می‌گذارد. تبریز نیز دارای هوایی کم‌رطوبت است و حد متوسط بارندگی آن در سال ۲۸۵ میلی‌متر است. این جلگه در اثر ارتفاعی که از سطح دریا دارد، دارای زمستان‌های طولانی و سرد و تابستان‌های معتدل است.

علاوه بر پوشش گیاهی متنوعی که در فضاها و جلگه‌های، دره‌ای و کوهستانی استان وجود دارد، جنگل‌های متراکمی نیز نقاط مختلف استان را پوشانده است.

در شمال ارسباران، دره ارس و شهر ورزقان، کوه‌های قازان داغی و قندرات‌باشی واقع شده است که پوشیده از درختان جنگلی و مراتع کوهستانی است. کوه‌های گویچه بل پوشیده از درختان نیمه‌جنگلی است و مراتع سرسبز و خرم است و در جنوب غربی اهر واقع شده است.

این مکان کوهستانی، ییلاق ایلات قره‌خانلو و مددلو است. بیش‌ترین گونه‌های درختی که در جنوب غربی اهر مشاهده می‌شود، بلوز و ممز است. جنگل‌های شهرستان‌های مراغه و هشتروند نیز از نظر درجه اهمیت در مرتبه بعدی قرار دارند.

این جنگل‌ها که از وسعت کم‌تری نسبت به جنگل‌های ارسباران برخوردار است عمدتاً از درختچه‌گز تشکیل شده است.

۶-۱- تقسیمات استان

استان آذربایجان شرقی بر اساس تقسیمات کشوری در پایان سال ۱۳۹۱ دارای ۲۰ شهرستان، ۴۴ بخش، ۵۹ شهر و ۱۴۲ دهستان است.

۷-۱- جمعیت استان آذربایجان شرقی و ویژگی‌های آن

جمعیت استان آذربایجان شرقی و ویژگی‌های آن بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در

سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰، جمعیت استان آذربایجان شرقی با نرخ رشد معادل ۰/۶۶ درصد از ۳۶۰۳۴۵۶ نفر در سال ۱۳۸۵ به ۳۷۲۴۶۲۰ نفر در سال ۱۳۹۰ رسیده است. در فاصله سرشماری فوق‌الذکر سالانه به طور متوسط جمعیت مناطق شهری ۱/۴۳ درصد رشد و جمعیت مناطق روستایی ۰/۹۴ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۰ استان دارای ۱۰۸۶۰۸۳ خانوار بوده که از این تعداد ۷۶۷۳۱۹ خانوار در مناطق شهری و ۳۱۸۷۶۴ خانوار در مناطق روستایی یا غیرساکن بودند.

جدول (۱) ویژگی‌های جمعیتی آذربایجان شرقی بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰	
ویژگی‌های جمعیتی استان بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰	
جمعیت استان (۱۳۹۰)	۳۷۲۴۶۲۰
سهم جمعیت استان از کشور	۴/۹۶ (رتبه ۶)
متوسط نرخ رشد سالانه جمعیت استان ۱۳۸۵-۱۳۹۰	۰/۶۶ درصد
متوسط نرخ رشد سالانه خانوار استان ۱۳۸۵-۱۳۹۰	۲/۵۸ درصد
متوسط نرخ رشد سالانه جمعیت شهری ۱۳۸۵-۱۳۹۰	۱/۴۳ درصد
متوسط نرخ رشد سالانه جمعیت روستایی ۱۳۸۵-۱۳۹۰	۰/۹۴ درصد
نسبت شهرنشینی	۶۹/۲۵ درصد
بعد خانوار	۳/۴
نسبت جنسی	۱۰۲
نرخ باسوادی	۸۲/۰۷ درصد

مآخذ: مرکز آمار ایران

An aerial photograph of a mountainous region in Eastern Azerbaijan, showing numerous small settlements and a network of roads. A large black rectangular box is superimposed on the right side of the image, containing white Persian text. The text reads "شهرهای استان آذربایجان شرقی" (Cities of East Azerbaijan Province).

شهرهای استان آذربایجان شرقی

۲- شهرستان های استان آذربایجان شرقی

۲-۱- نگاهی اجمالی به شهرستان تبریز

• موقعیت جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان تبریز با وسعت ۲۱۶۷/۱۹ کیلومتر مربع، مرکز استان آذربایجان شرقی می باشد و ارتفاع تقریبی آن از سطح دریا ۱۳۵۰ متر می باشد. تبریز شهری است که نامش از دیرباز آشنای اهل سیاحت و تجارت در اقصی نقاط جهان بوده و هست و در طول جاده ابریشم، غرب را به شرق پیوند داده و دروازه مشرق زمین خوانده شده است. این شهر بزرگترین شهر منطقه شمال غرب کشور و قطب اداری، ارتباطی، بازرگانی، سیاسی، صنعتی، فرهنگی و نظامی این منطقه شناخته می شود. آب و هوای تبریز در زمستان ها بسیار سرد و در تابستان ها خشک و گرم است؛ اگر چه حرارت به دلیل نزدیکی به کوه سهند و وجود باغ های فراوان در پیرامون شهر تعدیل می گردد. پس از بهره برداری از آزادراه نبی اکرم (تبریز - زنجان)، میزان مسافرپذیری تبریز رو به افزایش نهاد و این شهر پس از مشهد به عنوان دومین شهر مسافرپذیر کشور مطرح گردید.

• خصوصیات فرهنگی

زبان امروزی مردم شهرستان تبریز ترکی آذری است. این شهرستان مهد دانش پروری و فرهنگ شهری بوده است. شمس تبریزی، قطران و بسیاری از سخنوران نامی ایران از این دیار برخاسته اند. همه شعرای منطقه علاوه بر سرودن شعر به زبان فارسی در صنعت و هنر و فن شعر ترکی مهارت و تعصب خاصی به زبان مادری خود همواره دارند. اکثر قریب به اتفاق مردم ساکن در این شهرستان شیعه اثنی عشری هستند. این شهرستان دارای مراکز آموزش عالی از جمله (دانشگاه دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، مراکز تربیت معلم، دانشگاه پیام نور، دانشگاه صنعتی سهند و دانشگاه های جامع علمی - کاربردی) می باشد. شهرستان تبریز زادگاه شخصیت ها و چهره های مذهبی، فرهنگی، هنری و ... زیادی می باشد.

• جمعیت

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان تبریز در حدود ۱۶۹۵۰۹۴ نفر می باشد.

۲-۱-۱- وضعیت طبیعی و جغرافیایی تبریز

شهر تبریز از سمت شمال، جنوب و شرق به کوهستان و از سمت غرب به زمین های هموار و شوره زارهای تلخه رود محدود شده و به شکل یک چاله نسبتاً بزرگ و یا یک جلگه بین کوهی درآمده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا بین ۱۳۵۰ متر تا ۱۵۵۰ متر در نقاط مختلف آن متغیر بوده و شیب عمومی زمین های تبریز به سمت مرکز شهر و سپس به سمت مغرب می باشد.

۲-۱-۲- وضعیت صنعتی تبریز

از روزگاران گذشته تا به امروز به علت نزدیکی به روسیه و عثمانی و ارتباط با کشورهای اروپایی تبریز مورد توجه قرار دارد و امور تجاری در این شهر رونق دارد. در دوره قاجاریه تبریز پس از تهران مرکز مهم ترین وقایع کشور گردید. در زمان عباس میرزا که جنگ های ایران و روس در گرفت، قورخانه و کارخانه های مهمات سازی در این شهر استقرار یافت و بر اهمیت تبریز افزوده گردید. توسعه صنایع در این خطه در سال ۱۳۴۵ خورشیدی پایه گذاری گردیده و با احداث کارخانجات تراکتورسازی تبریز، ماشین سازی رونق پیدا کردند در این بخش مشارکت های عظیمی با کشورهای دیگر مانند: چک و اسلواکی، رومانی و آلمان به انجام رسیده اند. امروزه بیش از ۵۵ درصد از کارگاه های بزرگ صنعتی آذربایجان شرقی در شهر تبریز مستقر شده اند که این امر سبب مهاجرت نیروی کار مورد نیاز برای فعالیت در این کارگاه ها از نقاط مختلف استان به این شهر گردیده است.

تولیدات عمده صنعتی در این منطقه عبارتند از: مواد غذایی، مواد شیمیایی، کانی غیرفلزی، فلزات اساسی، ماشین آلات نساجی و فرش هستند. این محصولات هم برای مصارف داخلی و هم برای صادرات بسیار مهم هستند. آذربایجان شرقی با دارا بودن کارخانه‌های بزرگ صنعتی، از مناطق مهم صنعتی کشور به شمار می‌آید، به ویژه با ایجاد و تمرکز صنایع سنگین، تولید ماشین آلات و تجهیزات، تبریز را یکی از قطب‌های صنعتی کشور نموده است. واحدهای صنعتی استان که به طور عمده در تبریز مستقر می‌باشند در سه محور تبریز-میانه، تبریز-مرند و تبریز-مراغه مستقر شده‌اند و به دلیل این که در سر راه جاده ایران-اروپا قرار دارند از اهمیت مضاعفی برخوردارند. در سایر زمینه‌ها، کارخانجات و واحدهای تولیدی منحصر به فردی چون پتروشیمی، پالایشگاه، فولاد، صنایع خودروسازی، قطعه‌سازی خودرو و تولید برخی ماشین آلات مورد نیاز صنایع کشور از جمله تولید ماشین آلات نساجی را می‌توان نام برد. در زمینه صنعت چرم نیز تبریز جز پیشتازان است و کیف و کفش آن عموماً دارای کیفیت بالایی است. کارخانه چرم‌سازی خسروی، یکی از نخستین کارخانه‌های صنعتی در ایران بوده که این کارخانه هم اکنون به دانشگاه هنر اسلامی تبریز تبدیل شده است. تبریز مدت‌هاست که

مرکز هنر و صنایع دستی (به خصوص سرامیک، سفال، جواهر آلات و نقره‌کاری) بوده است. اما فرش مهم‌ترین صادرات صنایع دستی آن به شمار می‌رود. فرش دست‌باف تبریز و مراغه به علت طراحی ویژه و کیفیت بالا دارای شهرت جهانی است که صادرات آن یکی از منابع قابل توجه ارزی به شمار می‌آید.

۲-۱-۳- مزایای سرمایه‌گذاری در تبریز

• بازار هدف وسیع:

تبریز سرایران و مرکز شمال غرب کشور است و سرمایه‌گذاری در تبریز، بازار هدفی به دامنه‌ی ایران و کشورهای همسایه از جمله آذربایجان، ارمنستان، جمهوری خودمختار نخجوان، ترکیه و عراق را خواهد داشت.

• نیروی کار متخصص :

سابقه تبریز در تجارت بین‌المللی (مسیر جاده ابریشم)، قدمت بازار تبریز، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و بیش از هفت هزار واحد تولیدی در استان موجب گردیده است نیروی کار ماهر و متخصص در زمینه‌های صنعتی، عمرانی، مالی، مهندسی و مدیریتی در این شهر پرورش یافته و پتانسیل لازم از نظر نیروی کار وجود داشته باشد.

• مواد اولیه و قطعات :

کارخانجات تولید مصالح ساختمانی و قطعات صنعتی باکیفیت و استانداردهای جهانی در تبریز فعالیت می‌نمایند، که در تأمین مواد اولیه پروژه‌ها، نقش مؤثری دارند.

• انرژی :

وجود پتانسیل‌هایی از قبیل خطوط لوله نفت و گاز، پالایشگاه پتروشیمی، خطوط بین‌المللی فیبر نوری، سدها و نیروگاه‌ها و شبکه گسترده توزیع آن‌ها موجب گردیده است تا امکان تأمین آب، برق، گاز و مخابرات برای پروژه‌ها بدون محدودیت‌های خاص به سهولت مهیا گردد.

۴-۱-۲- شهرداری تبریز

شهرداری تبریز به سال ۱۲۸۶ هجری شمسی بنوان اولین شهرداری در ایران تأسیس شده است اولین شهردار تبریز قاسم خان (والی) از دانش‌آموختگان دانشگاه سن سیر فرانسه که چاپخانه سربی، چراغ برق، تراموا و تلفن را برای نخستین بار در سطح کشور در تبریز دایر نمود. این شهرداری هم‌اکنون عضو رسمی دو سازمان بین‌المللی (سازمان کلان‌شهرهای متحد و دولت‌های محلی و سازمان کلانشهرهای دنیا-متروپلیس) است و حدود ۱۰ هزار نفر پرسنل در ۱۰ منطقه، ۸ معاونت و ۱۸ سازمان شرکت‌های تابعه در کنار فعالیت‌های جاری و روزمره اقدام به اجرای طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و خدماتی با بهره‌گیری از روش‌های معمول و بین‌المللی مشارکتی با جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی می‌نماید.

شهرداری کلان‌شهر تبریز در راستای حمایت از سرمایه‌گذاران و تسهیل امور سرمایه‌گذاری برای اولین بار در کشور به تهیه و تدوین سیاست‌های تشویقی سرمایه‌گذاری نموده است که بر اساس آن حمایت و تشویق از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی جهت اجرای پروژه‌های مشارکتی در حوزه‌های مختلف انجام می‌پذیرد. بر اساس تلاش‌های صورت گرفته طی سالهای اخیر پروژه‌های مختلف و متنوعی در قالب پروژه‌های مشارکتی اعم از تجاری، خدماتی، تفریحی، مسکونی ورزشی و... با سرمایه‌گذاری صاحبان سرمایه داخلی و خارجی به اجرا رسیده است و هم‌اکنون نیز آمادگی کامل جهت اجرای پروژه‌های مختلف در حوزه‌های متنوع عمرانی و توسعه شهری با مشارکت بخش خصوصی را دارد.

۴-۱-۵- نمایشگاه بین‌المللی تبریز

نمایشگاه بین‌المللی تبریز بزرگ‌ترین مرکز نمایشگاهی در سطح ایران است. این نمایشگاه با ۴ کیلومتر مربع وسعت در ورودی شرقی شهر تبریز (دروازه تهران) واقع شده و با فضای مفید به میزان یک کیلومتر مربع به صورت ۹ سالن نمایش مسقف جمعاً به متراژ ۵۰۰۰۰ متر مربع و فضای باز نمایشی به میزان ۲۰۰۰ متر مربع، جایگاه بسیار مهمی در سطح منطقه خاورمیانه پیدا کرده است.

از امکانات و تجهیزات موجود در نمایشگاه بین‌المللی تبریز می‌توان به آمفی‌تئاتر روباز، بوفه، پارکینگ اختصاصی، تندیس مشاهیر آذربایجان، جاده اختصاصی، خیابان‌های ارتباطی، رستوران، ساختمان‌های اداری، سرویس‌های بهداشتی، فضای سبز، قهوه‌خانه سنتی، تأسیسات آب، برق، تلفن، گلخانه اختصاصی، مرکز مخابرات راه دور و بین‌المللی، مسجد، استخرها و آب‌نماها اشاره کرد.

• فرودگاه بین‌المللی تبریز

اداره‌کل فرودگاه‌های استان آذربایجان شرقی زیر مجموعه شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور علاوه بر فرودگاه بین‌المللی شهید مدنی تبریز دارای يك فرودگاه اقماری به نام فرودگاه سهند می‌باشد.

فرودگاه بین‌المللی شهید مدنی تبریز در سال ۱۳۲۹ در محل فعلی فرودگاه احداث شده و به جهت باند پروازی خاکی، فرود برای هواپیماهای کوچک میسر بود و در سال ۱۳۳۵ با نصب دستگاه‌های ناوبری در محوطه فرودگاه و ساخت، احداث و بهره‌برداری باند پروازی آسفالت، ساختمان اداری و برج مراقبت پرواز در مسیر هوایی بین تبریز - تهران، حدود ۹ پرواز در روز و بالعکس دایر شده است.

این فرودگاه در سال ۱۳۷۰ با برقراری پروازهای حج تمتع به عنوان فرودگاه بین‌المللی تبریز نام گرفت و در سال‌های اخیر با احداث و ساخت ساختمان تکنیکال بلاک و برج مراقبت پرواز، ترمینال‌های جدید (ترمینال داخلی - حجاج و مستقیلین)، توسعه اپرون، توسعه ساختمان سپاه و پلیس فرودگاه تبریز، شاهد پروازهای چشمگیری در فرودگاه تبریز بوده و این فرودگاه یکی از فرودگاه‌های پر تردد و مهم کشور محسوب می‌شود. اکنون فرودگاه بین‌المللی شهید مدنی تبریز به صورت Open Sky و ۲۴ ساعته عملیاتی بوده و به دلیل واقع شدن در مرز و کریدور هوایی بین‌المللی در ارائه خدمات ناوبری، رادار و هوانوردی به پروازهای داخلی و بین‌المللی خصوصاً پروازهای عبوری بین‌المللی (Over Fly) که اکثر از مبدأ کشورهای عضو اتحادیه اروپا به مقصد کشورهای آسیایی جنوب شرقی و آسیای میانه و بالعکس انجام می‌گردد نقش بسیار مهمی دارد. هم‌اکنون پروازهای داخلی در مسیرهای (تهران - مشهد - اصفهان - شیراز - اهواز - عسلویه - کیش - بندرعباس - کرمان) و پروازهای خارجی در مسیرهای (استانبول - باکو - بغداد - نجف - جده - مدینه) از فرودگاه تبریز انجام می‌پذیرد.

• راه‌آهن تبریز

ساختمان اداره‌کل راه‌آهن آذربایجان (قبل از احداث راه‌آهن سراسری) در سال ۱۲۹۱ شمسی آغاز و در سال ۱۲۹۴ شمسی خاتمه یافته است. مجموع خطوط در زمان احداث ۲۰۱ کیلومتر (شامل ۱۴۸ کیلومتر جلفا به تبریز و ۵۳ کیلومتر صوفیان - شرفخانه) با عرض ۱۵۲۰ میلی‌متر مطابق با عرض خط راه‌آهن شوروی سابق بوده است که با اتصال خط راه‌آهن آذربایجان به خطوط سراسری در سال ۱۳۳۶، عرض خطوط از ۱۵۲۰ میلی‌متر به ۱۴۳۵ میلی‌متر (بین‌المللی) تبدیل و راه‌آهن آذربایجان به راه‌آهن سراسری کشور متصل و با احداث خطوط راه‌آهن شرفخانه - رازی در سال ۱۳۵۰ ارتباط راه‌آهن سراسری ایران از طریق راه‌آهن ترکیه به کشورهای اروپا برقرار گردید.

این اداره‌کل یکی از ۱۸ منطقه شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران است که به علت داشتن موقعیت خاص به عنوان شاه‌رگ راه‌آهن ایران در سه ۳/ محور تبریز - جلفا، تبریز - رازی و تبریز - مراغه با طول ۴۶۷ کیلومتر خط اصلی و ۲۰۴ کیلومتر خط فرعی (صنعتی، تجاری، مانوری) و با ۱۹۲ کیلومتر خط برقی گسترش یافته که حدود ۳۶۵ کیلومتر آن در استان آذربایجان شرقی و ۱۰۲ کیلومتر آن در استان آذربایجان غربی واقع شده است. این اداره‌کل دارای ۲۸ ایستگاه است که ۴ ایستگاه آن به عنوان ایستگاه باز بین‌المللی تشریفات گمرکی کالاهای صادراتی، وارداتی و ترانزیت را انجام می‌دهد.

اداره‌کل راه‌آهن آذربایجان از يك طرف به عنوان پل ارتباطی، شبکه ریلی کشورمان را از طریق ترکیه به راه‌آهن اروپا و خاورمیانه و از طریق جمهوری خود مختار نخجوان به راه‌آهن کشورهای قفقاز و ماوراء قفقاز متصل نموده و از طرف دیگر امکان ارتباط راه‌آهن کشورهای مزبور را از طریق کریدورهای به کشورهای آسیایی میانه (CIS)، بندر دریای خزر و خلیج فارس و دریای آزاد میسر می‌سازد.

این اداره‌کل با ۱۹۲ کیلومتر خطوط اصلی برقی در محور تبریز - جلفا و تبریز - آذرشهر و ۲۰ کیلومتر خطوط فرعی برقی و همچنین وجود پست‌های فشار قوی ۱۳۲ کیلووات که توسط ترانس‌های کاهنده به ۲۷/۵ کیلو ولت در ایستگاه‌های تبریز، مرند و جلفا با تجهیزات حفاظتی و کنترل مربوطه و مطابق با استانداردهای موجود و نیز وجود خطوط شبکه بالاسری امکان تردد قطارهای برقی را فراهم نموده است که در این راستا

سه اداره عملیاتی، امور تأمین انرژی و نگهداری خطوط بالاسری و همچنین تعمیر، نگهداری و بهره‌وری از لکوموتیوهای برقی RC4 را به عهده دارند.

با عنایت به این‌که قطارهای برقی در سال‌های پرتراфик به طور متوسط سالانه ۱/۵ میلیون تن بار خالص را از مبدأ جلفا به تبریز حمل نموده‌اند این محور توانایی بالقوه در جهت حمل و نقل و ترانزیت بیش از تناژ مذکور را نیز دارا بوده که در صورت رفع مشکل مناقشات جمهوری‌های ارمنستان و آذربایجان بار دیگر این محور می‌تواند در خدمت ترانزیت و حمل کالا قرار داشته و نقش ارزنده و حیاتی خود را ایفا نماید.

شایان ذکر است با عنایت به این‌که روزآوری به توسعه خطوط و قطارهای برقی به دلیل زیست محیطی و مشکلات تأمین سوخت‌های فسیلی و عوارض ناشی از آن‌ها اجتناب ناپذیر است. این اداره کل به عنوان تنها متولی قطار برقی بین شهری با داشتن کارشناسان متخصص در این زمینه که می‌تواند در نصب و راه اندازی قطارهای برقی شهرهای بزرگ و یا سایر خطوط پرتراфик جهت افزایش سرعت بازرگانی ایفای نقش نماید.

• قطار شهری تبریز

با توجه به رشد روز افزون سفرهای درون شهری در تبریز و ضرورت استفاده از سامانه حمل و نقل ریلی در راستای کاهش مشکلات ترافیکی، مطالعات خطوط قطار شهری تبریز در سال ۱۳۸۰ آغاز و شبکه قطار شهری تبریز شامل ۴ مسیر جمعاً حدود ۸۰ کیلومتر و ۱۸۰ ایستگاه طراحی گردید. پس از انجام مطالعات تکمیلی، مجموع طول خطوط چهارگانه به ۶۷۲ کیلومتر و مجموع تعداد ایستگاه‌ها به ۶۸ ایستگاه تغییر یافت.

خط اول به طول ۲۱۷ کیلومتر با ۱۸ ایستگاه از میدان ائل گلی آغاز و از طریق بلوار شهید باکری، بلوار ۲۹ بهمن، خیابان امام خمینی، چهارراه محقق، باغ گلستان، خیابان خیام و خیابان لاله؛ به کوی لاله ختم می شود. خط دوم به طول ۴۲۲ کیلومتر، شامل ۲۰ ایستگاه از قراملک در غرب تبریز آغاز شده و از طریق خیابان آخونی، خیابان قدس، چهارراه محقق (مشتک با خط یک)، میدان دانشسرا، خیابان عباسی و میدان شهید فهمیده؛ به میدان بسیج در شرق تبریز ختم می گردد.

خط سوم به طول تقریبی ۱۵ کیلومتر و شامل ۱۴ ایستگاه از فرودگاه بین المللی تبریز آغاز و پس از عبور از میدان آذربایجان و بلوار ستارخان وارد خیابان انقلاب شده و نهایتاً به سمت مرکز شهر و میدان دانشسرا ادامه مسیر یافته و از طریق خیابان ارتش و بلوار معراج و امامیه به مجاورت پایانه مسافربری مرکزی تبریز در حاشیه بزرگراه شهید کسائی ختم می شود. این خط در مرحله انجام مطالعات فاز ۱ می باشد.

خط چهارم به طول ۱۸ کیلومتر و شامل ۱۶ ایستگاه از میدان آذربایجان آغاز و پس از عبور از میدان چهار (نصف راه)، در مسیر خیابان آزادی (کمربندی) از چهارراه آبرسان و چهارراه عباسی عبور کرده و به انتهای خیابان شهید رجایی ختم می گردد. این کریدور به شکل حلقوی خطوط ۱ و ۲ و ۳ قطار شهری تبریز را به هم ارتباط می دهد. این خط در حال تکمیل مطالعات ترافیکی می باشد.

• تاکسی رانی تبریز

تعداد ۱۱۱۴۲ دستگاه تاکسی پلاک قرمز و بیش از ۱۵۰۰ دستگاه خودرو فعال در شرکت های حمل و نقل درون شهری تحت پوشش سازمان تاکسی رانی تبریز فعالیت می نمایند. لازم به توضیح است به علت این که تعداد زیادی اژانس تاکسی تلفنی تحت پوشش اتحادیه صنف کرایه اتومبیل وجود دارد از آمار خودروهای فعال در آن اژانس ها اطلاعات کافی در اختیار سازمان نمی باشد ضمناً حدوداً ۵۰۰ نفر از رانندگان فعال در اژانس ها دارای کارت شهری بوده و مابقی به دلایلی فاقد آن می باشند.

۲-۱-۷- سوغاتی های تبریز

از سوغاتی های شهر تبریز، شامل غذاهای سنتی، شیرینی ها و صنایع دستی می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- غذاهای سنتی از جمله: دلمه برگ، کوفته تبریزی و کوکو.
- خوراکی ها از جمله: آجیل، اریس، باسلوق، پشمک، قزاقیه و نوقا.
- صنایع دستی از جمله: سفالگری، سوزن دوزی، قالی بافی، قلم زنی روی مس، کفش دوزی، کنده کاری، گل دوزی، گلیم بافی، معرق کاری، منبت کاری، نقاشی روی سرامیک، نقره کاری و نگارگری.

۲-۱-۸- شهرهای خواهر خوانده با تبریز

تبریز با ۶ شهر جهان دارای پیوند خواهر خواندگی است، که در جدول (۲) به آن ها اشاره شده است.

جدول (۲) شهرهای خواهر خوانده با تبریز	
کشور	شهر
ترکیه	استانبول
ترکیه	قونیه
جمهوری آذربایجان	باکو
روسیه	قازان
فلسطین	غزه
تاجیکستان	خجند

۲-۱-۹- آموزش عالی در تبریز

نخستین دانشگاه در ایران مدرسه دارالفنون بود که تأکید بر روی موضوعات نظامی، مهندسی، پزشکی و هنر داشت. حدود پنج سال بعد از آن، مدرسه‌ای نظامی نیز در تبریز افتتاح شد. امروزه شهر تبریز دارای مؤسسه‌های آموزش عالی متعددی است که از میان آن‌ها می‌توان دانشگاه تبریز، دانشگاه هنر اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه صنعتی سهند و دانشگاه پیام نور را نام برد.

دانشگاه تبریز در خرداد ماه ۱۳۲۵ خورشیدی و در زمان حکومت دموکراتیک آذربایجان به نام «آذربایجان اونیورسیتیه‌سی» تأسیس شد؛ اما پس از سقوط آن حکومت، با نام دانشگاه تبریز فعالیت خود را از سر گرفت. این دانشگاه در آغاز با دو دانشکده ادبیات و پزشکی شروع به کار نمود، ولی بعدها به دو دانشگاه مجزا یعنی تبریز و علوم پزشکی تبریز تقسیم شد.

۲-۱-۱۰- قابلیت‌های شهرستان تبریز در یک نگاه

- دارا بودن سابقه تاریخی ارزشمند در امر بازرگانی و واقع شدن در مسیر جاده ابریشم؛
- وجود امکانات مناسب حمل و نقل جاده‌ای از نظر ارتباط با سایر مناطق کشور و نیز موقعیت ژئوپلیتیک شهرستان به لحاظ مسیر ارتباطی با کشورهای اروپایی و جمهوری‌های حوزه قفقاز؛
- موقعیت استراتژیک فرودگاه بین‌المللی تبریز و برخورداری از توان بالای برقراری پروازهای بین‌المللی؛
- وجود مراکز تجاری، نمایشگاه بین‌المللی، بورس تبریز و ...؛
- برخورداری از نیروهای متخصص و کارآمد و سرمایه‌های اجتماعی، مفاخر و ... در بخش‌های مختلف؛
- وجود واحدهای صنعتی بزرگ و صنایع دانش‌بنیان؛
- برخورداری از منطقه ویژه علم و فناوری؛
- ایفای نقش ملی، منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای در ارائه خدمات درمانی؛
- وجود آثار تاریخی واجد ارزش بین‌المللی و ثبت شده در فهرست یونسکو از جمله بازار بزرگ و مسقف تبریز؛
- وجود دامپروری‌های صنعتی متعدد در سطح شهرستان و بالا بودن ظرفیت تولیدات دامی و طیور؛
- وجود صنایع تبدیلی، بسته‌بندی، سیلوی محصولات زراعی، باغی و فرآورده‌های دامی.

۲-۱-۱۱- پروژه‌هایی برای توسعه شهرستان تبریز

- به‌سازی، ساماندهی و نوسازی بافت‌های ناکارآمد شهری تبریز؛
- حمل و نقل تبریز (تسریع در اجرا و بهره‌برداری از خطوط متروی تبریز، مطالعه و احداث کنار گذر دوم تبریز، تبدیل فرودگاه تبریز به هاب منطقه شامل استان‌های همجوار و کشورهای همسایه با احداث ترمینال بار کارگو (حمل بار هوایی) و ترمینال بین‌المللی ۱۴۰۰ متری)؛
- تکمیل مجموعه ورزشی استادیوم یادگار امام (ره) تبریز؛
- گردشگری سلامت با اختصاص تخت‌های VIP در بیمارستان‌های تبریز جهت گردشگران سلامت و اجرا نمودن IPD (دپارتمان پذیرش بیماران بین‌المللی) در مراکز درمانی؛
- بازار بزرگ تبریز (عملیات مرمت، حفظ، احیاء و نگهداری بافت تاریخی بازار تبریز و تغییر کاربری خانه‌های تاریخی اطراف بازار به مراکز اقامتی)
- رفع آلودگی‌های زیست محیطی شامل هوا و آب از طریق توسعه فضای سبز و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی درون شهری تبریز و مدیریت پسماند کلان‌شهر تبریز با احداث مرکز دفع ویژه پسماند صنعتی؛
- تولید و فراوری محصولات کشاورزی با نوسازی و تکمیل زنجیره تولید صنایع تبدیلی؛
- تأمین منابع آب جدید و تکمیل سیستم فاضلاب کلان‌شهر تبریز.

۲-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان آذرشهر

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان آذرشهر با وسعت ۸۴۰ کیلومتر مربع در ۳۰ کیلومتری تبریز واقع شده است و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳۴۰ متر می باشد. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان آذرشهر در حدود ۱۰۷۵۷۹ نفر می باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمنی این شهرستان ۲۷۱۱۹ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۰۲ هزار تن و محصولات باغی ۲۳ هزار تن می باشد. این شهرستان در تولید سیر، لیه، سنجد، گردو و بادام دارای جایگاه ممتازی در استان است. همچنین به دلیل وجود شهرک صنعتی شهید سلیمی، صنایع متنوعی از جمله مواد غذایی، خودروسازی، فولاد، شیمیایی و صنایع تبدیلی در حوزه آن شهرستان واقع شده اند. وجود ۳۷ معدن فعال با استخراج ۷۷۵ هزار تن ماده معدنی که مواد معدنی شیل سیاه، گرانیت، مرمر، مرمریت دیاتومیت، سنگ آهک، نمک از آنها استخراج می شود و بعضی از سنگ های تزئینی معادن آذرشهر که دارای شهرت جهانی می باشند، نیاز این شهرستان را برای ایجاد واحدهای فرآوری معدنی به وضوح نشان می دهد.

• قابلیت های شهرستان

- همجواری شهرستان با دامنه کوه های سهن؛
- قرار گرفتن اراضی شهرستان در جلگه آذرشهر و دشت های وسیع و حاصل خیز؛
- وجود تولیدات متنوع باغی و زراعی؛
- برخورداری از مواهب ارزشمند طبیعی گردشگری و تاریخی و چشمه های آبگرم (نظیر روستای قرمزی گل، جراغیل، بند الوانق، بادامیار، آبگرم تاپ تاپان و شورسو، سد ینگجه و ...) و ماهیت باغ شهر بودن آن؛
- مرکز فرآوری خودچی و عرضه ۹۵ درصد لپه کشور و وجود بازار گردو و بادام منطقه در شهرستان؛
- رتبه دوم مشاغل خانگی در صنعت فرش؛
- دارا بودن قابلیت های دامی از جمله: رتبه دوم پرورش گاوهای اصیل و رتبه پنجم تولید شیر استان؛
- دارا بودن بیش از ۶۰ درصد اراضی زیر کشت سیر و همچنین رتبه اول تولید سنجد استان؛
- برخورداری از معادن غنی، با بیش از ۵۶ معدن شناسایی شده و ۳۷ معدن فعال خصوصاً در حوزه سنگ های تزئینی. مهم ترین مواد معدنی موجود در شهرستان شامل: سنگ های تزئینی، سنگ لاشه، سنگ آهک، دیاتومیت، تراورتن (همچنین منحصر به فرد بودن تراورتن قرمز آذرشهر در دنیا) و مرمر است؛
- استقرار بزرگ ترین شهرک صنعتی شمال غرب کشور (شهرک شهید سلیمی)؛
- نزدیکی به مرکز استان، راه ترانزیتی بین المللی و خط آهن؛
- دارا بودن رتبه دوم استان از نظر تعداد کارگاه های صنعتی و شاغلین در این کارگاه ها؛
- رتبه سوم معادن کشف شده و رتبه دوم معادن فعال.

• پروژه ها و فعالیت های شهرستان

- ایجاد شهرک سنگ و صنایع معدنی؛
- توسعه صنایع فرآوری خشکبار و حبوبات؛
- توسعه گردشگری.

توانمندی هاو
مزیت های
سرمایه گذاری
آذربایجان شرقی

۳-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان اسکو

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان اسکو با مساحت ۱۷۶۲،۵۹ کیلومتر مربع در ۳۰ کیلومتری تبریز واقع شده است. ارتفاع شهرستان اسکو از سطح دریای آزاد حدود ۱۴۵۰ متر می باشد. این شهرستان دارای تابستان های کوتاه ملایم و زمستان های سرد و طولانی است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان اسکو در حدود ۹۸۹۸۸ نفر می باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۳۲۰۷۵ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۸۵،۳ هزار تن و محصولات باغی ۱۵،۴ هزار تن می باشد. وجود تولیدات متنوع زراعی و باغی به ویژه زیره، بادام، گردو، گل سرخ محمدی و وجود منابع آبی نسبتاً مناسب، پتانسیل خوبی را برای توسعه صنایع تبدیلی، کشاورزی، دامپروری، آبریز پروری و همچنین گردشگری برای این شهرستان ایجاد کرده است. همچنین در این سال، ۳۳ نفر در ۲۵ معدن فعال این شهرستان مشغول فعالیت بوده اند که ۴،۵۵ هزار تن ماده معدنی از این معادن استخراج شده است.

• قابلیت های شهرستان

- وجود روستای کندوان به عنوان تنها روستای مسکونی صخره ای جهان و روستاهای گردشگری گنبرف، عنصرد، جزیره اسلامی و ...؛
- استقرار دانشگاه صنعتی سهند به عنوان یکی از دانشگاه های مادر استان؛
- وجود باغ های سرسبز، مزارع و مراتع غنی در سطح شهرستان؛
- نزدیکی به تبریز و استان آذربایجان غربی؛
- دارا بودن رتبه اول باسوادی در سطح استان؛
- وجود شهر جدید سهند با ساختارهای مدرن برای سرمایه گذاری؛
- ورود سالانه دو میلیون نفر گردشگر داخلی و خارجی به شهرستان؛
- وجود کارگاه های متعدد صنعتی، قالی بافی و صنایع دستی؛
- رتبه اول تولید گل محمدی و تولید گردو در بین شهرستان های استان؛
- پتانسیل تبدیل شدن به شهرستان توریستی در سطح ملی؛
- قابلیت فعالیت در زمینه بسته بندی و عرضه محصولات کشاورزی و خشکبار و صنایع دستی.

• پروژه ها و فعالیت های شهرستان

- توسعه گردشگری شهرستان؛
- احداث شهرک فناوری های پیشرفته (Hi-Tech).

تولمندی هاو

مزیت های

سرمایه گذاری

آذربایجان شرقی

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

مساحت شهرستان اهر ۳۰۷۳،۹۳ کیلومتر مربع است. این شهرستان در يك منطقه کوهستانی قرار گرفته و مشخصه اصلی آن، رشته کوه قره داغ می باشد. پست ترین نقطه، بخش کناره های رودخانه قره سو در قسمت شرقی شهرستان است که محل کشت انواع محصولات باغی و زراعی می باشد. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت آن در حدود ۱۵۰۱۱۱ نفر می باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۱۰۶۱۶۴ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۶۸ هزار تن و محصولات باغی ۶۹ هزار تن می باشد. همچنین با توجه به اینکه در سال های اخیر سرمایه گذاری های خوبی در ایجاد باغات در این شهرستان انجام شده است، باعث ایجاد پتانسیل خوبی برای ایجاد واحدهای صنایع تبدیلی کشاورزی و همچنین سردخانه ای بالای صفر در این شهرستان شده است. همچنین این شهرستان بخش قابل توجهی از اراضی باغی را به کاشت درختان غیرمثمر اختصاص داده است که این منطقه را به صورت کانون تولید چوب در آورده است. اهر دارای يك شهرک صنعتی می باشد که ۱۵ واحد آن فعال است. همچنین از ۱۷ معدن فعال این شهرستان ۴۳،۲۱ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج شده است. از جمله مهم ترین مواد معدنی و کارخانجات مربوطه، کارخانه کنسراتره مس اهر می باشد که نمادی از توانمندی بخش خصوصی در ورود به کارهای بزرگ بوده و احداث آن سبب شکل گیری صنایع پایین دستی مربوطه شده است. از دیگر فعالیتهای اقتصادی منطقه می توان به صنایع دستی از قبیل فرش بافی، ورنی بافی، جاجیم بافی و گلیم بافی اشاره کرد که اکثراً در روستاها و در بین عشایر تولید می شود. با توجه به قابلیت ها و امکانات شهرستان اهر، محوریت توسعه این شهرستان بخش گردشگری، توسعه معادن و فعالیتهای وابسته به آن و توسعه کشاورزی و دامداری استوار گشته است.

• قابلیت های شهرستان

- وجود منابع آب های سطحی مناسب و سدهای آزادگان و ستارخان؛
- وجود مراتع نسبتاً غنی؛
- تنوع گیاهی مراتع به ویژه گیاهان دارویی؛
- وجود جمعیت دامی بالا و ظرفیت قابل توجه تولیدات دامی؛
- روند رو به رشد تولیدات باغی با توجه به افزایش سطح زیرکشت باغات با شیوه کشت جدید؛

- امکان توسعه صنعت با وجود شهرک و ناحیه صنعتی در شهرستان؛
- وجود معادن، کانسار و اندیس های متعدد در شهرستان؛
- وجود جاذبه های گردشگری طبیعی و تاریخی از جمله ساحل سد ستارخان و جنگل های فندقلو و مقبره شیخ شهاب الدین اهری؛
- ظرفیت نسبتاً مناسب زیرساخت های آب، برق و گاز.

• پروژه ها و فعالیتهای شهرستان

- توسعه دامداری صنعتی؛
- ایجاد صنایع تبدیلی، سورتینگ و بسته بندی تولیدات باغی؛
- کشت و فرآوری گیاهان دارویی؛
- توسعه صنعت و معدن شهرستان.

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان بستان‌آباد با وسعت ۲۷۹۵ کیلومتر مربع در ۴۵ کیلومتری شرق تبریز در مسیر جاده ترانزیتی تبریز-تهران و تبریز-سراب و اردبیل واقع شده است. ارتفاع شهرستان بستان‌آباد از سطح دریای آزاد ۱۶۷۹ تا ۱۷۴۰ متر است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان بستان‌آباد در حدود ۹۴۹۸۵ نفر می‌باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۵۵۱۳۶ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۹۷ هزار تن و محصولات باغی ۷۰ هزار تن می‌باشد. این شهرستان قطب تولید هویج، سیب‌زمینی و خیار در استان می‌باشد. به دلیل نزدیکی بستان‌آباد به تبریز، کارخانجات متعددی در بستان‌آباد و مسیر بستان‌آباد-تبریز قرار گرفته است. در عین حال در خود شهرستان واحدهای صنعتی فعال مشغول به کار هستند که کم و بیش در رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی منطقه مؤثرند. در شهرستان بستان‌آباد ۳ شهرک صنعتی با ۷۵ واحد فعال وجود دارند که شامل کارخانجات فولاد، کاشی و سرامیک، نوشابه‌های گازدار، آب معدنی، آب‌میوه، شیرینی و شکلات، سماور و بخاری، ادوات کشاورزی و ساختمانی، مواد غذایی (نمک، آرد و قند) نایلون و نایلکس، صابون و ... می‌باشد. گذشته از این، شهرستان بستان‌آباد دارای صنایع دستی از قبیل فرش و جاجیم است که از لحاظ ارزش‌آوری دارای اهمیت فراوانی می‌باشند. همچنین در بخش معدن، از ۵۶ معدن فعال این شهرستان ۹۸۸۰۹ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج گردیده است که به پوکه معدنی و سایر معادن شهرستان می‌توان اشاره کرد. این شهرستان دارای آب‌گرم‌های متعدد است که در صورت سرمایه‌گذاری مناسب توسط بخش خصوصی صنعت توریسم نیز می‌تواند در این منطقه به طور اصولی شکل گیرد. با توجه به قابلیت‌های شهرستان بستان‌آباد، محوریت سرمایه‌گذاری این شهرستان به ترتیب بخش‌های صنعتی، خدماتی و کشاورزی است. سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی به عنوان حمایت از بخش کشاورزی از اولویت‌های بعدی می‌باشد.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود جاذبه‌های گردشگری؛
- وجود سدهای در حال بهره‌برداری و سد در دست اجرای کلکان؛
- نزدیکی شهرستان به تبریز؛
- قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم، جاده ترانزیت و آزادراه پیامبر اعظم (تبریز- زنجان)؛

- بالا بودن تعداد معادن و معادن فعال با میزان استخراج قابل توجه؛
- وجود تولیدات متنوع زراعی به ویژه هویج و سیب‌زمینی؛
- وجود سه شهرک صنعتی و یک ناحیه صنعتی با کارگاه‌های بزرگ؛
- دسترسی به راه‌آهن در دست احداث تبریز- میانه؛
- وجود مصوبه ایجاد منطقه ویژه اقتصادی توسط هیأت دولت.

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

- توسعه گردشگری شهرستان بستان‌آباد؛
- احداث کانال انتقال آب سد کلکان برای شرب، صنعت و کشاورزی؛
- توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی؛
- راه‌اندازی منطقه ویژه اقتصادی بستان‌آباد توسط بخش خصوصی.

۶-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان بناب

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان بناب با وسعت ۷۷۸۰۷۵ کیلومتر مربع، یکی دیگر از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی می‌باشد. ارتفاع این شهرستان از سطح دریا ۱۲۹۰ متر است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان بناب در حدود ۱۲۹۷۹۵ نفر می‌باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۲۸۳۸۸ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۲۰۹ هزار تن و محصولات باغی ۵۵ هزار تن بوده است. بناب با تولید درصد بالایی از پیاز تولیدی استان به عنوان قطب تولید پیاز محسوب می‌شود. باغداری این شهرستان با محوریت پرورش انگور نسبت به سایر نقاط استان از وضعیت خوبی برخوردار است، وجود این قابلیت زمینه گسترش و تولید صنایع تبدیلی کشاورزی را در این شهرستان فراهم آورده است. در شهرستان بناب یک شهرک صنعتی با ۴۲ واحد فعال وجود دارد که چندین واحد تولید فولاد با تولیدی بالغ بر ۲۰ درصد تولید فولاد کشور، به عنوان یکی از قطب‌های تولید فولاد کشور، در حال فعالیت می‌باشند. شهرستان بناب دارای تنها مرکز تحقیقات هسته‌ای در شمال غرب کشور می‌باشد که لیزر یون آرگون ۱۰ برای نخستین بار در خاورمیانه در این مرکز تولید شد. از فعالیت‌های این مرکز: ساخت و طراحی لیزر، تولید تایروترون، جوش کاری پیشرفته مواد فلزی به غیر فلز، ساخت سنسورهای حرارتی، ساخت تیوپ اشعه ایکس، هم‌چنین در بخش صنعت، از ۴ معدن فعال این شهرستان ۷۴ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج شده است. اولویت سرمایه‌گذاری در این شهرستان به ترتیب در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات است.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود تولیدات متنوع باغی و زراعی به ویژه انگور؛
- ظرفیت بالای تولید شیر، گوشت و تخم‌مرغ نسبت به استان؛
- وجود پتانسیل مناسب برای دامپروری؛
- وجود صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی و دامی در شهرستان؛
- قابلیت افزایش و توسعه صنایع تبدیلی وابسته به محصولات باغی از جمله کشمش با امکان گسترده صادراتی آن؛
- وجود شهرک صنعتی و دارا بودن رتبه سوم استان از نظر استقرار کارگاه‌های بزرگ صنعتی (کارگاه‌های با بیش از ۵۰ نفر کارکن)؛
- وجود نیروگاه بخاری تولید انرژی برق؛
- دارا بودن حدود ۱۵ درصد سردخانه‌های استان؛
- وجود ۱۵۶ اثر تاریخی.

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

- طرح توسعه صنایع پایین دستی فولاد و ایجاد صنایع فولاد آلیاژی؛
- توسعه گردشگری با توجه به جاذبه‌های توریستی؛
- ارتقاء تکنولوژی واحدهای تولید خشکبار در راستای افزایش صادرات؛
- توسعه صنایع تولید محصولات کانی غیر فلزی.

تولمندی‌هاو

مزیت‌های

سرمایه‌گذاری

آذربایجان شرقی

۷-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان جلفا

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان جلفا با وسعت ۱۶۷۰,۳۱ کیلومتر مربع در منطقه‌ای شمال غربی آذربایجان شرقی واقع شده است. این شهرستان از شمال به جمهوری خودمختار نخجوان و ارمنستان محدود است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان جلفا در حدود ۵۵۱۶۶ نفر می‌باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۱۶۵۱۶ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۳۹ هزار تن و محصولات باغی ۱۱ هزار تن می‌باشد. هم‌چنین جلفا ۴ معدن فعال از قبیل مرمر و تراورتن دارد. وجود منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس با برخورداری از مرز مشترک با کشورهای آذربایجان، ارمنستان، جمهوری خودمختار نخجوان و وجود خطوط ارتباطی با اروپا و منطقه قفقاز، ترکیه و حوزه مدیترانه و قرارگیری در کریدورهای بین‌المللی حمل و نقل در جوار شهرستان جلفا به عنوان بستری مناسب برای سرمایه‌گذاری صنعتی می‌باشد.

• قابلیت‌های شهرستان

- هم‌جواری با کشور ارمنستان و جمهوری خودمختار نخجوان، وجود منطقه آزاد ارس و استقرار گمرک و بازارچه‌های مرزی؛
- نزدیکی و دسترسی به بازارهای مصرف تبریز و مرنند؛
- وجود جاذبه‌های طبیعی و گردشگری؛
- هم‌جواری شهرستان با رودخانه ارس؛
- دشت‌های وسیع و پتانسیل بالای آبی‌پروری؛
- وجود تولیدات متنوع باغی؛
- وجود مراتع و تنوع گیاهی و جنگل‌های ارسباران در منطقه با چشم‌انداز و گونه‌های نادر در سطح ۲۰۰۰ هکتار؛
- وجود شهرک صنعتی هادی‌شهر؛
- وجود پایانه‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی؛
- وجود ذخایر معدنی.

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

- توسعه گردشگری و ایجاد کمپ‌ها و مراکز اقامتی؛
- مرمت، حفظ و احیا و بهره‌برداری آثار تاریخی (حمام کردشت و ...)

• توسعه کشاورزی دقیق و دانش‌بنیان؛

• اصلاح و توسعه باغات؛

• توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و بازرگانی؛

• ایجاد شرکت‌های حمل و نقل داخلی و بین‌المللی؛

• ایجاد شرکت‌های مدیریت صادرات (EMC).

۲-۸- نگاهي اجمالي به شهرستان چاروايماق

• موقعيت اقتصادي، جغرافيايي و اقليمي

مساحت شهرستان چاروايماق ۱۲، ۳۲۰۸۰ كيلومتر مربع مي باشد و داراي تابستان هاي معتدل و خنك و زمستان هاي طولاني و پربرف است. ارتفاع عمومي زمين در اين شهرستان از ۱۳۰۰ متر تا ۳۲۰۰ متر متغير است. براساس نتايج سرشماري عمومي نفوس و مسكن در سال ۱۳۹۰، جمعيت شهرستان چاروايماق در حدود ۳۲۷۴۵ نفر مي باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت كل اراضي آبي و ديمي اين شهرستان ۷۱۴۹۲ هكتار بوده كه ميزان توليدات محصولات زراعي آن ۹۷ هزار تن و محصولات باغي ۱۰۶ هزار تن مي باشد. اختصاص سهم بالاي اراضي به زراعت در اين شهرستان و پتانسيل مناسب براي توليد حبوبات، غلات و به ويژه گندم ديم از مزيت هاي كشاورزي شهرستان چاروايماق مي باشد. برخورداری از ۲۶ معدن فعال از جمله گچ، تالك، خاك چيني كائون، نمك آبي و سنگ منگنز از ديگر پتانسيل هاي اين شهرستان مي باشد كه ۷۹ هزار تن ماده معدني در سال ۱۳۹۲ از آن ها استخراج گرديده است. از صنايع دستي آن فرش با طرح گل ابريشم، قاليچه هاي بادوام (براي مصارف محلي)، جاجيم و گلیم است. محوريت سرمايه گذاري در اين شهرستان به ترتيب بر پايه كشاورزي، معدن و بالاخص صنايع فراوري معدني است.

• قابليت هاي شهرستان

- توانمندی و ظرفيت هاي مواد معدني با تنوع، خلوص و ذخيره بالا (چاروايماق جزء مناطق بيستگانه معدني کشور)؛
- سطح بالاي اراضي زراعي كشاورزي و پوشش مرتعي گسترده؛
- قرار گرفتن در مجاورت آزادراه پيامبر اعظم و جاده ميانه - مياندواب؛
- وجود رودخانه هاي دائمي و فصلي (حوزه آبريز دريای خزر)؛
- تنوع قابليت هاي گردشگري از حيث طبيعت بكر و چشمه هاي آبدرمانی (آبگرم ايستی سو، آبگرم روستای حمام) و آبشار پيرسقا.
- پروژه ها و فعاليت هاي شهرستان
- اجرائی جاده ميانه - قره آغاج - مياندواب؛
- توسعه صنايع معدني؛
- تکميل مطالعه و اجرائی سد بر روي قره آغاج چای؛
- غنی سازی مراتع و اجرائی آبخرداری؛
- توسعه دامداری صنعتی و صنايع تبدیلی؛
- ايجاد مجتمع آبدرمانی و مجموعه هاي جانبي آن.

۲-۹- نگاهي اجمالي به شهرستان خداآفرين

• موقعيت اقتصادي، جغرافيايي و اقليمي

شهرستان خداآفرين با مساحت ۱۵۸۵ كيلومتر مربع در فاصله ۲۵۵ كيلومتری تبريز واقع شده است. براساس نتايج سرشماري عمومي نفوس و مسكن در سال ۱۳۹۰، جمعيت شهرستان خداآفرين ۳۴۹۷۷ نفر برآورد شده است.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۲۵۸۳۶ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۸۷ هزار تن و محصولات باغی ۷۰۷ هزار تن می باشد. وجود تولیدات متنوع زراعی و باغی، وجود مراتع نسبتاً غنی و تنوع گیاهی در آنها از جمله گیاهان دارویی، وجود جنگلهای ارسباران، پتانسیل مناسب جهت دامپروری به ویژه پرورش گوسفند، وجود دو سد بزرگ، قرارگیری بخشی از منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس در شهرستان، رتبه اول تولید پنبه در استان، وجود جاذبههای گردشگری از قبیل جنگل های آینالو، وینق، آوارسین و ...، پتانسیل خوبی را برای توسعه کشاورزی، دامپروری و همچنین گردشگری برای این شهرستان ایجاد کرده است. از تعداد ۷ معدن شهرستان، ۵ معدن فعال میباشد که در سال ۱۳۹۲، ۲۲،۳ هزار تن ماده معدنی از آن ها استخراج شده است. زغال سنگ، سنگ لاشه، آهک، سیلیس، گرانیت و نفلین سینیت مهم ترین مواد معدنی آن بوده است.

• قابلیت های شهرستان

منطقه نمونه گردشگری حاشیه سد خداآفرین و روستاهای هدف گردشگری؛

• وجود آثار تاریخی متعدد و با ارزش مانند پل های تاریخی خداآفرین و ...؛

• تنوع زیستی و برخورداری از مراکز تحقیقاتی در عرصه منابع طبیعی و شرایط ویژه آب و هوایی؛

• چشم انداز سواحل ارس؛

• وجود ۵۰۰۰۰ هکتار ذخیره گاه زیست کره ارسباران؛

• وجود غارهای طبیعی (غار وایقان)؛

• فرهنگ بومی با توجه به استقرار جامعه عشایری؛

• استقرار منطقه منفصل آزاد تجاری ارس؛

• همجواری شهرستان با کشور آذربایجان و وجود زمینه های مشترک فرهنگی و تاریخی؛

• برخورداری از ظرفیت ترانزیت کالا و مسافر (گمرک خداآفرین)؛

• وجود گیاهان دارویی مراتع مستعد؛

• ظرفیت بالای تولیدات دامی و پرورش ماهی؛

• وجود ۷۰۰۰۰ کلونی زنبور عسل؛

• تولید محصولات ارگانیک از قبیل انار و زغال اخته؛

• وجود منابع آبی غنی به خصوص رود ارس و دو سد بزرگ خداآفرین و قیز قلعه سی؛

• رتبه اول تولید پنبه در استان؛

• وجود ۳۰ هزار هکتار اراضی در پایاب سد خداآفرین؛

• وجود پتانسیل های معدنی در شهرستان.

• پروژه ها و فعالیت های شهرستان

• ایجاد و توسعه شبکه آبیاری و زمکشی پایاب سد خداآفرین؛

• احداث مجتمع های کشت و صنعت؛

• احداث مجتمع های دامداری و آبی پروری در کنار رود ارس؛

• تکمیل، توسعه و ایجاد زیرساخت های گردشگری؛

• توسعه ارتباط جاده ای و حمل و نقل.

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

مساحت شهرستان سراب ۳۴۵۲،۱۸ کیلومتر مربع است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت این شهرستان در حدود ۱۳۱۹۳۴ نفر می‌باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۱۱۲۹۹۸ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۳۷۶ هزار تن و محصولات باغی ۲۸ هزار تن می‌باشد. شهرستان سراب در تولید سیب‌زمینی، ماهی، گوشت قرمز و شیر خام رتبه برتر استانی را داراست. ضمن آنکه در زمینه تولید عسل نیز در سطح استان آذربایجان شرقی از موقعیت مناسبی برخوردار است. منطقه‌ی سراب به علت قرار گرفتن در جلگه هموار و دارا بودن خاک‌های غنی و رسوبی و آب کافی یکی از مراکز عمده پرورش دام در آذربایجان محسوب می‌شود. پرورش دام در این شهرستان شامل گاو شیری، گوساله پرواری، گاو میشی، گوسفند، بز و میش می‌شود. به همین دلیل این شهرستان از زمینه بسیار مساعدی برای ایجاد صنایع تبدیلی کشاورزی و لبنی برخوردار است. در سراب یک شهرک صنعتی با ۳۷ واحد فعال وجود دارد. صنایع آن شامل انواع تولیدات کارخانه‌ای، کارگاهی و دستی می‌شود. صنایع کارخانه‌ای شامل: کارخانه‌های قوطی‌سازی، ریسندگی و بافندگی منسوجات، حوله‌بافی و آجرپزی و کارگاه‌ها شامل پنیرسازی، تولیدات کشاورزی، رنگ‌رزی نخ و آردسازی هستند. همچنین از ۱۹ معدن فعال این شهرستان ۳۶،۷ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج گردیده است. وجود معادن عظیم فلینسینیت که ماده اولیه تولید آلومینیم می‌باشد، جذابیت زیادی را برای تولید آلومینا در این منطقه ایجاد کرده است.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود منابع غنی آب‌های زیرزمینی و سطحی (قرار گرفتن در حوزه آبریز دو رشته کوه)؛
- دارا بودن مراتع غنی با گستردگی گونه‌های گیاهی متنوع به خصوص گیاهان دارویی؛
- بالا بودن سطح تولیدات زراعی و دامی (سیب‌زمینی، گوشت قرمز، گوشت ماهی، فرآورده‌های لبنی و عسل)؛
- وجود معادن غنی با ذخایر فراوان (نقلین سینیت، سیلیس، مس، سنگ‌های تزئینی)؛
- برخورداری از جاذبه‌های طبیعی و گردشگری (چشمه‌های آب‌گرم معدنی و دامنه‌های سیلان و بزقوش)؛
- قرار گرفتن شهرستان در محور مواصلاتی و گردشگری شمال و شمال‌غرب کشور؛
- وجود مصوبه ایجاد منطقه ویژه اقتصادی توسط هیأت دولت.
- پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان
- تأسیس منطقه ویژه اقتصادی (باگرایش آلومینا)؛
- استخراج و فرآوری مواد معدنی و توسعه صنایع پایین‌دستی؛

- توسعه صنایع بسته‌بندی و تبدیلی؛
- افزایش ظرفیت شبکه‌های توزیع و تولید برق (انرژی‌های نو - انرژی بادی)؛
- توسعه گردشگری؛
- ایجاد مجتمع‌های آب‌درمانی.

۱-۱-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان شبستر

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان شبستر در غرب آذربایجان شرقی با وسعت ۲۶۲۹۰٫۶۹ کیلومتر مربع قرار گرفته است. جمعیت این شهرستان براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، در حدود ۱۲۴۴۹۹ نفر می‌باشد.

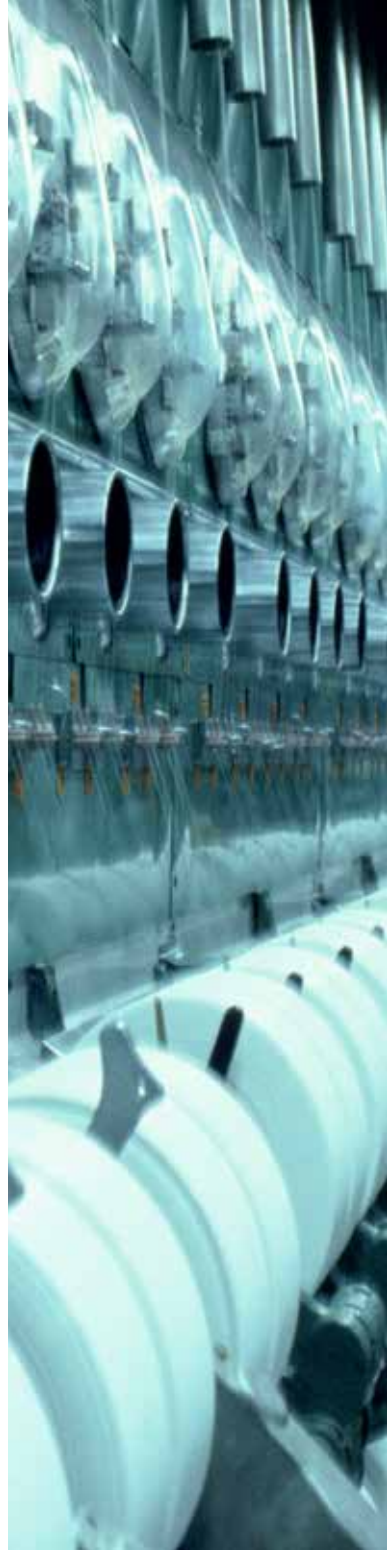
این شهرستان از شهرستان‌های واقع در جاده ترانزیت تبریز - ارومیه بوده و در مسیر خط آهن ایران - ترکیه واقع شده است. فعالیت غالب صنعتی در شهرستان شبستر بر پایه‌ی صنایع تولید محصولات کانی غیرفلزی و صنایع غذایی و تبدیلی کشاورزی استوار است. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۳۶۷۸۹ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۳۵ هزار تن و محصولات باغی ۸۳ هزار تن می‌باشد. در این شهرستان، ۶ شهرک صنعتی و ناحیه صنعتی با ۲۱۰ واحد فعال وجود دارد. همچنین شهرک سرمایه‌گذاری خارجی در آنجا واقع شده است. از جمله صنایع فعال شهرستان را می‌توان در بخش‌های تولیدی سیمان، گچ، صنایع غذایی، نساجی، گونی‌بافی، پروفیل، خودروسازی، فولاد و ... نام برد. همچنین از ۲۲ معدن فعال این شهرستان ۲۶۵۴۰٫۷ هزار تن ماده معدنی از جمله سنگ آهک، شن، ماسه و نمک در سال ۱۳۹۲ استخراج شده است. نزدیکی با منطقه ویژه اقتصادی سهلان، امتیاز و موقعیت ویژه‌ای را برای آن رقم زده است. با توجه به سهم بالای شهرستان از محصولات باغی، پرواربندی گوساله و گوسفند، وجود منابع آبی نسبتاً مناسب و چراگاه‌ها و مراتع کوهستانی و دشتی مناسب، اولویت سرمایه‌گذاری این شهرستان در بخش‌های کشاورزی و دامداری می‌باشد.

• قابلیت‌های شهرستان

- نزدیکی به مرکز استان، هم‌جاری با استان آذربایجان غربی و مناطق آزاد تجاری، صنعتی ارس و ماکو؛
- واقع شدن در مسیر ترانزیتی ترکیه؛
- وجود مراتع غنی با تنوع گیاهی زیاد؛
- بالا بودن ظرفیت تولیدات دام و طیور؛
- وجود بخش توانمند در اجرای طرح‌های صنعتی؛
- تصویب و اجرایی شدن احداث شهر صنعتی بعثت؛
- وجود معادن فراوان خاک رس؛
- وجود معدن غنی مس در بخش تسوج.

توانمندی‌ها
مزیت‌های
سرمایه‌گذاری
آذربایجان شرقی

- پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان
- توسعه کشت گیاهان دارویی، زعفران و پسته؛
- توسعه صنایع معدنی مس؛
- ارتقاء توان گردشگری از طریق گسترش زیرساخت‌ها و امکانات اولیه در کانون‌های گردشگری.

۲-۱۲- نگاه‌های اجمالی به شهرستان عجب‌شیر

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

مساحت شهرستان عجب‌شیر ۷۳۸,۴۴ کیلومتر مربع است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت این شهرستان در حدود ۶۶۷۴۶ نفر می‌باشد.

این شهرستان در منطقه کوهستانی واقع شده و دارای تابستان‌های معتدل و زمستان‌های سرد و برفی می‌باشد. ارتفاع این شهرستان از سطح آزاد دریا ۱۴۷۸ متر بوده و دارای زمین‌های حاصلخیز، پر محصول و مستعد کشاورزی می‌باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دییمی این شهرستان ۳۰۱۹۹ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۵۸ هزار تن و محصولات باغی ۲۲ هزار تن می‌باشد. در این شهرستان ۱۳ معدن فعال با استخراج مواد معدنی چون نمک آبی، سیلیس و گرانیت سبز وجود دارد که در سال ۱۳۹۲، میزان استخراج مواد معدنی از معادن فعال شهرستان ۱۵۰,۶ هزار تن بوده است. همچنین این شهرستان دارای یک شهرک صنعتی با ۳ واحد فعال و یک ناحیه صنعتی با ۳ واحد مسفر که ۲ واحد مجتمع‌های فولاد در آن فعال می‌باشند، است.

با توجه به وجود تولیدات متنوع زراعی و باغی به ویژه سیب‌زمینی، پیاز، خربزه، سیب، گردو و بادام، وجود جمعیت دامی با ظرفیت بالا به ویژه در زمینه پرورش گاوهای دورگه، اراضی، باغات و دشت‌های وسیع با قابلیت حاصل‌خیزی بالا و همچنین وجود معادن سیلیس و گرانیت سبز در این شهرستان که در سطح استان بی‌نظیر است، محوریت سرمایه‌گذاری این شهرستان، به ترتیب بخش‌های کشاورزی، معدن و گردشگری است و نیاز به ایجاد واحدهای فرآوری مواد معدنی و صنایع پائین‌دستی در آن به شدت احساس می‌شود.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود سد قلعه‌چای و شبکه پایاب آن؛
- وجود تولیدات متنوع زراعی، باغی و دامی؛
- وجود معادن سیلیس، آهک، گرانیت سبز و نمک؛
- وجود دو واحد فولاد بهره‌برداری شده و ۲ واحد در حال احداث (صائب و شمس)؛
- وجود ۱۷۹ اثر تاریخی و وجود دو منطقه گردشگری مصوب رحمانلو و قلعه‌چای؛
- قرار گرفتن در مسیر محور تجهیز یافته تبریز - میاندوآب؛
- واقع شدن در مسیر راه‌آهن سراسری کشور؛
- قرار گرفتن در ۳۰ کیلومتری فرودگاه سهند مراغه.

- پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان
- جایگزینی کشت‌های موجود با کشت‌های گلخانه‌ای؛
- کانال انتقال آبیاری تحت فشار و کم فشار پایاب سد؛
- فرآوری مواد معدنی (واحد تولید فروسیلیس)؛
- توسعه مناطق گردشگری شهرستان؛
- احداث شهرک صنعتی (جنب نیروگاه بناب)؛
- توسعه صنایع فولاد؛
- توسعه صنایع پایین دستی نفت.

۲-۱۳- نگاهی اجمالی به شهرستان کلبر

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان کلبر با مساحت ۲۰۷۲ کیلومتر مربع در ۱۷۰ کیلومتری تبریز واقع شده است. جمعیت آن، براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، در حدود ۴۸۸۳۷ نفر می‌باشد. این شهرستان دارای تابستان‌های معتدل، کوه‌های جنگلی پوشیده از درخت و زمستان‌های پربرف است. منطقه شمالی شامل کناره‌های رودخانه ارس با ارتفاع ۱۵۰ متر از سطح دریا بوده و اکثر اراضی مستعد کشاورزی در این منطقه قرار گرفته‌اند.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۴۴۶۸۲ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۶۲ هزار تن و محصولات باغی ۴۰۴ هزار تن می‌باشد. هم‌چنین از ۸ معدن فعال این شهرستان ۲۰ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج گردیده است. با توجه به مراتع نسبتاً غنی با تنوع گیاهی بالا، جنگل‌های ارسباران با فلور غنی، پتانسیل مناسب جهت زنبورداری به دلیل مراتع و جنگل‌ها، تولید در صد بالایی از پنبه، سماق و زغال‌خته استان، محوریت سرمایه‌گذاری این شهرستان را بر پایه کشاورزی، دامداری و توسعه بخش گردشگری استوار کرده است. توسعه صنایع تبدیلی به عنوان حمایت از بخش کشاورزی از اولویتهای بعدی می‌باشد.

• قابلیت‌های شهرستان

- قرار گرفتن در محور گردشگری و تاریخی؛
- وجود مراتع نسبتاً غنی و تنوع گیاهی در آن‌ها از جمله گیاهان دارویی؛
- وجود جنگل‌های ارسباران با فلور غنی و ذخیره ژنتیکی بالا؛
- وجود پتانسیل‌های مناسب جهت تولید عسل؛
- وجود ذخایر معدنی در شهرستان از جمله مس؛
- تولید بیش از ۵۰٪ سماق و ۵۲٪ زغال‌خته استان؛
- وجود سد ارسباران و ۱۰۰۰ هکتار اراضی پایاب؛
- تولید ۶۰ هزار مترمربع ورنی و جاجیم؛
- وجود بیابان‌های متعدد عشایری.

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

- توسعه گردشگری؛
- اصلاح الگوی کشت و توسعه صنایع جانبی و تبدیلی؛
- توسعه صنایع معدنی.

۲-۱۴- نگاهی اجمالی به شهرستان مراغه

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان مراغه با مساحت ۲۱۸۵٫۶۵ کیلومترمربع در جنوب غربی استان آذربایجان شرقی قرار گرفته است.

جمعیت آن براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، در حدود ۲۴۷۶۸۱ نفر میباشد. این شهرستان به دلیل قابلیت‌های فراوان توسعه و به دلیل تأثیراتی که در حوزه منطقه‌ای جنوب غرب استان دارد، از جمعیت‌پذیری بالایی برخوردار است.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۹۹۶۱۴ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۹۷ هزار تن و محصولات باغی ۲۰۷ هزار تن می‌باشد. فعالیت غالب صنعتی در شهرستان مراغه بر صنایع تبدیلی کشاورزی و دامی استوار است. از ۳۱ معدن فعال شهرستان مراغه ۴۷۰،۹ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج شده است که مهم‌ترین آنها زغال سنگ، سنگ آهک، خاک‌نسوز و مرمر می‌باشند که به دلیل کمبود واحدهای فرآوری مواد معدنی و صنایع پایین‌دستی، بخش اعظم این مواد معدنی به صورت خام از شهرستان خارج می‌شود. در شهرستان مراغه یک شهرک صنعتی با ۳۲ واحد فعال وجود دارد.

وجود تولیدات کشاورزی و دامی، برتری در تولید عسل، شبکه حمل و نقل ریلی، هوایی و زمینی، رشد بازرگانی خارجی با محوریت صدور محصولات کشاورزی (خشکبار) را فراهم آورده است. با توجه به موارد فوق اولویت سرمایه‌گذاری این شهرستان در بخش کشاورزی می‌باشد و سرمایه‌گذاری در بخش‌های خدماتی، گردشگری و صنعت و معدن در اولویت‌های بعدی و در راستای حمایت از بخش کشاورزی قرار می‌گیرد.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود باغات، اراضی و دشت‌های وسیع با قابلیت حاصل خیزی؛
- قرارگرفتن اراضی استان در سه حوزه آبریز؛
- توان صادراتی مناسب محصولات تبدیلی و فرآوری شده؛
- وجود شبکه ترانزیت جاده‌ای شرق، غرب، شمال و جنوب؛
- وجود پتانسیل مناسب جهت آبی‌ری پروری؛
- وجود معادن غنی زغال سنگ، گرانیت، دیاتومیت و خاک‌نسوز؛
- وجود مزیت تجاری شهرستان در زمینه صادرات خشکبار؛
- وجود گمرک و امکان صادرات محصولات کشاورزی؛
- برخورداری مراغه از موهبت ارزشمند طبیعی گردشگری (جنوب سه‌هند، دره‌گشایش و طبیعت علویان) و ماهیت باغ‌شهر بودن آن؛
- وجود مصوبه ایجاد منطقه ویژه اقتصادی توسط هیأت دولت.

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

- راه‌اندازی منطقه ویژه اقتصادی مراغه توسط بخش خصوصی؛
- استخراج و فرآوری مواد معدنی؛
- توسعه صادرات خشکبار؛
- ایجاد قطب سلامت؛
- توسعه گردشگری.

۲-۱۵- نگاهی اجمالی به شهرستان مرند

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان مرند با وسعت ۳۲۸۵،۶۲ کیلومتر مربع، یکی از شهرستان‌های شمالی آذربایجان شرقی است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت آن در حدود ۲۳۹۲۰۹ نفر می‌باشد. این شهرستان در منطقه کوهستانی قرار گرفته و بیش از دو سوم مساحت آن را اراضی ناهموار تشکیل می‌دهند، بنابراین ارتفاع اراضی جلگه‌ای در مرند از سطح دریا بین ۹۰۰ تا ۱۵۰۰ متر متغیر می‌باشد.

این شهرستان دارای دو شهرک صنعتی با ۵۴ واحد فعال و ۲۸ معدن فعال با میزان استخراج ۷۴۷،۲ هزار تن ماده معدنی است. از جمله مواد معدنی مطرح، صنایع خاک چینی است که تولیدکننده و صادرکننده پیش‌تاز انواع کائولن به صورت خرد شده، شسته شده میکرونیزه و نودل (رشته‌ای) می‌باشد و به عنوان مواد اولیه در تولید ظروف چینی، چینی آلات بهداشتی، کاشی و سرامیک، لعاب، لاستیک، سیمان سفید و بسیاری از

محصولات دیگر به کار می‌رود. همچنین از روند رو به رشدی در صادرات محصولات آن به کشورهای دنیا برخوردار است. این شهرستان با مزیت نسبی در تولید محصولات کانی غیرفلزی، سهم قابل توجه میزان سرمایه‌گذاری در صنایع موجود نسبت به سایر شهرستان‌های استان، دارا بودن ۹۲۳۵۲ هکتار اراضی آبی و دیمی و تولید ۲۳۷ هزار تن محصولات زراعی و ۱۲۸ هزار تن محصولات باغی، منابع آبی نسبتاً مناسب، ظرفیت بالای تولید عسل، ظرفیت بالای تولیدات دامی به ویژه گوشت مرغ و گوشت قرمز و پتانسیل مناسب دامپروری و واقع شدن در مسیر راه‌آهن سراسری کشور به اروپا، قفقاز و آسیای مرکزی، پتانسیل زیادی برای سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنعت و معدن و صنایع تبدیلی کشاورزی دارد.

• قابلیت‌های شهرستان

- هم‌جواری شهرستان با رودخانه دائمی ارس؛
 - قرار گرفتن اراضی شهرستان در دو حوزه آبریز؛
 - برخورداری مردن از موهبت ارزشمند طبیعی گردشگری (منطقه پیام، روستای پلکانی زنوزق، کاروان‌سرای عباسی پیام، تپه‌ها و میراث فرهنگی و مذهبی متعدد) و ماهیت باغ شهر بودن آن؛
 - وجود تولیدات متنوع باغی و زراعی از جمله باغات پسته و مزارع زعفران؛
 - وجود باغات، اراضی و دشت‌های وسیع با قابلیت حاصل‌خیزی؛
 - وجود شبکه گسترده‌ای از شرکت‌های فنی مهندسی کشاورزی و کلینیک‌های گیاه پزشکی؛
 - برخورداری شهرستان مردن از معادن غنی با بیش از ۱۵ ماده معدنی کشف شده خصوصاً در حوزه کانی‌های غیر فلزی، کائولن، خاک‌های صنعتی، تراورتن و پلی‌متال (بزرگ‌ترین معادن غنی کائولن کشور در منطقه)؛
 - استقرار یکی از بزرگ‌ترین واحدهای تولیدکننده، صنایع خاک‌چینی، کائولن و سیلیس در شهرستان با استفاده از ذخایر معدنی منطقه (واحد کارخانه صنایع خاک‌چینی مردن)؛
 - وجود مرکز آموزش تحقیقاتی انستیتو و شیشه‌سرامیک (مرکز علمی کاربردی)؛
 - وجود مؤسسات دانش‌بنیان در سطح شهرستان؛
 - نزدیکی به منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس و مرز بازرگان جهت صادرات محصولات تولیدی.
- #### • پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان
- تأمین آب مورد نیاز شهرستان مردن از رودخانه ارس؛
 - تأسیس منطقه ویژه اقتصادی (سایت بین‌المللی حمل و نقل، صادرات و ...)
 - اکتشاف، استخراج و فرآوری مواد معدنی (توسعه صنعت و معدن)؛
 - توسعه گردشگری شهرستان مردن؛
 - احداث مجتمع‌های کشت و صنعت با الگوهای نوین؛
 - احداث شهرک صنایع دانش‌بنیان.

۲-۱۶- نگاه‌های اجمالی به شهرستان ملکان

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان ملکان در جنوب غربی استان آذربایجان شرقی واقع شده و مساحت این شهرستان حدود ۱۰۰۶۰۸۷ کیلومتر مربع است. جمعیت این شهرستان براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، در حدود ۱۰۶۱۱۸ نفر می‌باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۴۹۶۴۵ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۲۰۹ هزار تن و محصولات باغی ۲۳۶ هزار تن می‌باشد. عمده فعالیت‌های اقتصادی این شهرستان معطوف به کشاورزی و دام‌داری می‌باشد که عمده آن‌ها عبارتند از: انگور، چغندر قند، صنایع تبدیلی و فرآوری کشاورزی (باغی) با توان صادراتی بالا (سبزه خشک‌کنی) و بالا بودن ظرفیت تولیدات دامی از جمله شیر خام. وجود ۹ معدن فعال با استخراج ۲۶۴۰۵ هزار تن ماده معدنی (مهم‌ترین آنها زغال، تراورتن، خاک‌نسوز و سنگ لاشه‌است) در سال ۱۳۹۲، بهره‌مندی از باغات میوه و امکان استقرار صنایع تبدیلی، شهرستان ملکان برای سرمایه‌گذاری در ایجاد واحدهای فرآوری مواد معدنی

و صنایع پائین دستی، صنایع تبدیلی کشاورزی قابلیت مناسبی دارد. همچنین غیر از فرآوری محصولات کشاورزی (کشمش)، قالی بافی نیز از مشهورترین صنایع دستی این شهرستان است.

• قابلیت‌های شهرستان

- وجود تخصص در فرآوری انگور؛
- وجود مراکز تحقیقاتی کشاورزی؛
- وجود باغات انبوه انگور و اراضی با قابلیت حاصل خیزی بالا؛
- توان صادراتی مناسب محصولات فرآوری شده از جمله کشمش؛
- وجود زیرساخت‌های مجتمع‌های گلخانه‌ای؛
- وجود یک ناحیه و یک شهرک صنعتی؛
- وجود شبکه ترانزیت جاده‌ای.
- پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان
- کشت علوفه در دیم در تناوب با غلات؛
- بهره‌برداری بهینه از باغات انگور؛
- تشکیل صندوق حمایت از توسعه صادرات کشمش؛
- توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی با رویکرد صادرات؛
- احداث انبار و سردخانه‌های بالای صفر و زیر صفر درجه؛
- توسعه صنایع فولادی و فرآوری معدنی؛
- بهره‌برداری از معادن خاک‌نسوز، آهک، گرانیت، شن و ماسه.

۱۷-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان میانه

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان میانه با وسعت ۵۵۹۵۰٫۳۰ کیلومتر مربع، در گوشه جنوب شرقی آذربایجان شرقی واقع شده است. جمعیت آن براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، حدود ۱۸۵۸۰۶ نفر می‌باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۱۳۲۹۵ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۲۲۵ هزار تن و محصولات باغی ۸۹ هزار تن می‌باشد. با توجه به استخراج ۴۰۸۰۷ هزار تن ماده معدنی از ۳۰ معدن فعال عمدتاً ساختمانی از قبیل پرلیت، خاک صنعتی، دولومیت، زئولیت، منگنز، سنگ گچ، نمک سنگی، مولیبدن، پرلیت، مس، طلا، سنگ لاشه، روی، عقیق و کائولن، وجود ۲ شهرک صنعتی با ۷۰ واحد فعال، وجود پتانسیل آبی بالقوه بالا، وجود چندین سد خاکی بزرگ، تولیدات متنوع زراعی و باغی، بالا بودن ظرفیت دامی از جمله گوشت قرمز، شیر خام، مرغ و تولید ماهی، شهرستان میانه توان جذب سرمایه‌گذاری در بخش‌های فرآوری مواد معدنی و صنایع تبدیلی کشاورزی دارد. یکی از مهم‌ترین صنایع این شهرستان، فولاد آذربایجان می‌باشد که جزء اولین کارخانه‌های فولاد استان بوده و از سال ۱۳۸۰ شروع به فعالیت کرده است. از جمله محصولات تولیدی آن میلگرد ساده و آجدار، تسمه نبشی و ناودانی است. همچنین راه‌آهن این شهرستان به شبکه راه‌آهن سراسری متصل است و یکی از قطب‌های بسیار مهم راه‌آهن در سراسر کشور می‌باشد چرا که متصل‌کننده شرق و جنوب ایران به غرب و بالعکس است.

• قابلیت‌های شهرستان

- برخورداری از موهبت ارزشمند طبیعی گردشگری و وجود بیش‌ترین آثار بومی استان، تنوع صنایع دستی و معادن سنگ‌های قیمتی و منطقه حفاظت شده کاغذکنان با گونه‌های مختلف حیوانات وحشی؛
- وجود تولیدات متنوع باغی و زراعی، اختصاص رتبه اول تولید ماهی، مرغ، برنج، گوجه‌فرنگی و گندم، اختصاص رتبه دوم تولید گوشت قرمز و سیب درختی؛
- وجود بیش از ۴۳ سد متوسط و بزرگ در شهرستان و همچنین پتانسیل آبی بالقوه بالا (۳۳ درصد آب‌های استان)؛

• قرار گرفتن در مسیر کریدور تهران - اروپا، نزدیکی به چهار مرکز استان اردبیل، زنجان و تبریز و ارومیه و همسایگی با ۱۰ شهرستان در سطح استان‌های اردبیل، زنجان و آذربایجان شرقی؛

• قرار گرفتن در چهارراه ریلی و مسیر راه‌آهن سراسری کشور به اروپا، قفقاز و آسیای مرکزی و دارا بودن ایستگاه ترانزیت کالا و مسافر و قابلیت تبدیل آن در آینده به عنوان بزرگ‌ترین ایستگاه ریلی شمال غرب کشور؛

• وجود ۳۰ معدن فعال و برخورداری از معادن غنی پرلیت، خاک صنعتی، دولومیت، زئولیت، منگنز، سنگ گچ، نمک سنگی، مولیبدن، پرلیت، مس، طلا، سنگ لاشه، روی، عقیق و کائولن، وجود کارخانه فولاد آذربایجان و ۲ شهرک صنعتی دولتی، یک شهرک صنعتی خصوصی، یک ناحیه صنعتی و دو شهرک صنعتی در حال احداث؛

• پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان

• استخراج و فرآوری مواد معدنی و ایجاد صنایع پایین دستی آن؛

• توسعه گردشگری و فعالیت‌های باستان‌شناسی؛

• توسعه کشاورزی دانش‌بنیان و اصلاح الگوی کشت و تکمیل زنجیره تولید تا مصرف؛

۱۸-۲- نگاهی اجمالی به شهرستان ورزقان

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

شهرستان ورزقان یکی از شهرستان‌های آذربایجان شرقی است. نام دیگر شهرستان ورزقان، ارسباران بوده و این نام به دلیل واقع شدن بسیاری از جنگل‌های ناحیه سرسبز ارسباران در این شهرستان است. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت آن در حدود ۴۵۷۰۸ نفر می‌باشد.

در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۶۵۳۵۱ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۷۸ هزار تن و محصولات باغی ۱۲ هزار تن می‌باشد. طی بررسی‌های صورت گرفته و شرایط موجود، شهرستان از نظر معادن بسیار غنی بوده و ۲۸ نوع معدن شناخته شده در این منطقه وجود دارد. از مهم‌ترین معادن موجود در شهرستان می‌توان به مس، سیمان، طلا، سنگ‌های تزئینی، جیوه، سرب، نقره، کائولن، زرنیخ، شن و ماسه اشاره نمود که کلکسیون از معادن را در شهرستان تشکیل می‌دهند که مس سونگون، زرین داغ آستارکان و زرکاوان ارسباران فعال در زمینه استخراج طلا می‌باشند. با توجه به وجود رودخانه‌های دائمی و فصلی متعدد، تولیدات متنوع زراعی از جمله تولید حبوبات و گندم، تولید میوه‌های نیمه‌گر مسیری استان (انار و انجیر)، پتانسیل مناسب جهت دامپروری و آبی‌پروری و زنبورداری، جنگل‌های ارسباران با فلور غنی و ذخیره ژنتیکی بالا، وجود ۷ معدن فعال از جمله معدن بزرگ مس سونگون که دومین معدن بزرگ مس کشور محسوب می‌شود و به تنهایی ۱ درصد ذخایر مس جهان را در اختیار دارد، با ۴۰ کانسار و ۱۹ اندیس و با استخراج ۷۲۳۹ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲، استخراج درصد بالایی از مرمریت استان و وجود یک شهرک صنعتی با یک واحد فعال، اولویت سرمایه‌گذاری در شهرستان ورزقان را در بخش‌های گردشگری، توسعه معادن و فعالیت‌های وابسته به آن و توسعه کشاورزی قرار داده است.

• قابلیت‌های شهرستان

• وجود بخشی از جنگل‌های ارسباران و مراتع نسبتاً غنی و تنوع گیاهی در آن‌ها از جمله گیاهان دارویی؛

• وجود پتانسیل مناسب جهت توسعه زنبورداری (دارا بودن رتبه دوم تولید عسل استان)؛

• سهم قابل توجه در تولید حبوبات استان و اقلیم سازگار شهرستان با کشت و توسعه زعفران؛

• وجود کانسارهای فلزی متعدد (معادن عظیم مس سونگون، طلای اندریان، استرگان و مزرعه شادی) و ذخایر معدنی متنوع (سنگ‌های تزئینی، سنگ آهن، کائولن و...)

• واقع شدن شهرستان در مسیر خطوط انتقال انرژی برق و گاز صادراتی؛

• نزدیکی به مرزهای بین‌المللی و دو کشور آذربایجان و ارمنستان و منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس؛

• وجود بیش از ۲۰۰ مورد از محوطه و آثار تاریخی ثبت شده‌ی استان در شهرستان و وجود مناطق گردشگری حماملو، چیچکلو، گل‌آخور؛

- تکلم زبان تاتی در روستای تاریخی کرینگان و سکونت و استفاده انسان از غارها در روستای تاریخی حماملو؛
- وجود منطقه حفاظت شده ارسباران به عنوان منطقه با ارزش طبیعی و شهرت جهانی.
- **پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان**
- توسعه گردشگری در شهرستان و ایجاد کمپ‌های فرهنگی ورزشی؛
- طرح‌های توسعه مس سونگون؛
- بهره‌برداری از عناصر فلزی و معادن طلا.

۲-۱۹- نگاهی اجمالی به شهرستان هریس

• موقعیت اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی

مساحت شهرستان هریس ۲۳۴۵۰۴۳ کیلومتر مربع است. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان هریس در حدود ۶۷۸۲۰ نفر می‌باشد حدود ۷۰ درصد از وسعت این شهرستان را اراضی جلگه‌ای و ۳۰ درصد آن را مناطق کوهستانی تشکیل می‌دهند. پست‌ترین نقاط آن ۱۵۰۰ متر و مرتفع‌ترین آن ۳۱۴۳ متر از سطح دریا ارتفاع دارد. کشاورزی مهم‌ترین بخش اقتصادی این شهرستان و بیش‌ترین جمعیت فعال را در خود جای داده است. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۶۵۳۴۰ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۱۹ هزار تن و محصولات باغی ۶ هزار تن می‌باشد. اولویت سرمایه‌گذاری این شهرستان را با توجه به دارا بودن مراتع نسبتاً غنی و تنوع گیاهی موجود در آنها از جمله گیاهان دارویی، وجود اراضی، باغات و دشت‌های وسیع با قابلیت حاصل‌خیزی، تولیدات متنوع زراعی و دامی، پتانسیل مناسب جهت آبی‌پروری و زنبورداری به دلیل مراتع شهرستان، می‌توان بخش‌های کشاورزی و گردشگری نام برد. ثبت بین‌المللی برند فرش دست‌باف شهرستان، می‌تواند به عنوان پتانسیلی برای گردشگری و درآمدزایی در این شهرستان محسوب شود. در این شهرستان يك شهرک صنعتي با ۲۵ واحد فعال وجود دارد و از ۱۰ معدن فعال این شهرستان ۵۳۰۹ هزار تن ماده معدنی در سال ۱۳۹۲ استخراج شده است.

• قابلیت‌های شهرستان

- نزدیکی به بازارهای مصرف عمده استان از جمله تبریز؛
- وجود فضای مناسب برای استقرار و سرریز واحدهای صنعتی و تولیدی به دلیل نزدیکی به شهرستان تبریز؛
- وجود اراضی مستعد و هموار برای بهبود راندمان کشاورزی؛
- وسعت بالای مراتع متراکم و نیمه‌متراکم در شهرستان (حدود ۶۰ درصد مساحت شهرستان)؛
- برخورداری شهرستان هریس از معادن غنی مس و طلا (به خصوص معدن مس سوناجیل با برآورد حجم ذخیره بسیار بالا و اقتصادی)؛
- دارا بودن اراضی مستعد برای تولید گیاهان دارویی؛
- وجود پتانسیل مناسب در زمینه گردشگری (اکوتوریسم در مناطق ساپلاق و دربند)؛
- داشتن برند جهانی در زمینه فرش.
- **پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرستان**
- بهبود مدیریت زنجیره تولید بخش کشاورزی؛
- توسعه گردشگری و صنایع دستی (فرش)؛
- توسعه صنعت با رویکرد صنایع فلزی، برق و الکترونیک.

• موقعیت اقتصادی، جغرافیائی و اقلیمی

شهرستان هشتروند با مساحت ۱۹۹۰۰/۱ کیلومتر مربع در جنوب آذربایجان شرقی قرار دارد. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، جمعیت شهرستان هشتروند در حدود ۶۰۸۲۲ نفر می باشد. ارتفاع عمومی زمین در این شهرستان از ۱۳۰۰ متر تا ۳۲۰۰ متر متغیر است. قسمت اعظم اراضی منطقه را زمین هایی تشکیل می دهند که ارتفاع عمومی آن ها از ۱۵۰۰ متر الی ۲۰۰۰ متر می باشد. در سال ۱۳۹۲ مساحت کل اراضی آبی و دیمی این شهرستان ۸۵۱۶۵ هکتار بوده که میزان تولیدات محصولات زراعی آن ۱۹۱ هزار تن و محصولات باغی ۲۹ هزار تن می باشد. به لحاظ وجود منابع آبی متعدد، این شهرستان یکی از مناطق مستعد آبی پروری به ویژه ماهیان گرم آبی در استان است و همچنین پتانسیل بالایی در تولید عسل دارد. با انجام سرمایه گذاری در طرح های آب و خاک و توسعه شبکه های آب رسانی می توان قسمت اعظمی از اراضی دیم شرق منطقه را به آبی تبدیل نمود و بر رونق فعالیت های کشاورزی به خصوص توسعه باغات شهرستان افزود. با توجه به وجود ۳۶ معدن فعال و استخراج ۱۵۱ هزار تن ماده معدنی از جمله سنگ گچ، کنگلومرا، مرمر و سنگ نمک، در بخش معدن نیاز جدی این شهرستان، سرمایه گذاری در واحدهای فرآوری این مواد می باشد. در این شهرستان يك شهرك صنعتی با ۶ واحد فعال وجود دارد. صنایع هشتروند عمدتاً در شهرک صنعتی واقع در جاده هشتروند - مراغه واقع شده اند که از آن جمله می توان به صنایع قطعه سازی و تولید مواد غذایی اشاره کرد. هم چنین به دلیل تولید گندم فراوان در هشتروند، سیلوهای گندم متعددی در این شهرستان احداث شده است که از این حیث در استان، به نظیر است.

• قابلیت‌های شهرستان

- دارا بودن اراضی وسیع زراعی؛
 - وجود سد و شبکه پایاب سد سهند؛
 - وجود ۳۶ معدن فعال و ۱۶ معدن نیمه فعال به ویژه معادن سنگ گچ؛
 - شناسایی ۲۰ کانسار و ۲ اندیس در شهرستان با مواد معدنی متنوع و با ارزش؛
 - دسترسی آسان به راه آهن سراسری؛
 - دسترسی به آزادراه پیامبر اعظم؛
 - دارا بودن آثار تاریخی و جاذبه های اکوتوریستی و زیست محیطی.
- ### **پروژه ها و فعالیت های شهرستان**
- تکمیل زنجیره صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی؛
 - توسعه کشت دانه های روغنی؛
 - احداث مجتمع دام داری در جوار پایاب سدها (صنعتی و نیمه صنعتی)؛
 - بسته بندی و درجه بندی محصولات کشاورزی؛
 - ایجاد صنایع سلولزی؛
 - توسعه معادن و صنایع معدنی؛
 - ایجاد صنایع شیمیایی، نفت و پتروشیمی در شهرستان هشتگرد؛
 - طرح توسعه گردشگری در قلعه ضحاک.

A close-up photograph of a person's hand holding a black pen, poised to write on a document. The document features a blue and white pie chart. The background is a solid white color.

ساختار کلی اقتصاد در آذربایجان شرقی

۳- ساختار کلی اقتصاد در آذربایجان شرقی

۳-۱- سهم اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی

براساس نتایج آمارگیری از نیروی کار در سال ۱۳۹۲، ۲۰/۵ درصد از شاغلین استان در بخش کشاورزی، ۴۰/۸ درصد در بخش صنعت و ۳۸/۷ درصد در بخش خدمات مشغول به فعالیت بوده‌اند. این نسبت‌ها در سال ۱۳۹۱ به ترتیب ۲۱/۸، ۴۱/۴ و ۳۶/۷ درصد بوده‌اند. در جدول (۳) توزیع شاغلین در بخش‌های عمده اقتصادی استان آذربایجان شرقی و کشور را در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نشان می‌دهد.

بررسی ترکیب اشتغال در استان و کشور در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نشان می‌دهد سهم بخش کشاورزی و صنعت استان از متوسط کشوری بالاتر بوده در عوض سهم بخش خدمات استان در اشتغال کم‌تر از متوسط کشوری می‌باشد.

جدول (۳) توزیع شاغلین در بخش‌های عمده اقتصادی استان و کشور				
عنوان	سال	کشاورزی	صنعت	خدمات
آذربایجان شرقی	۱۳۹۱	۲۱.۸	۴۱.۴	۳۶.۷
	۱۳۹۲	۲۰.۵	۴۰.۸	۳۸.۷
کشور	۱۳۹۱	۱۹.۴	۳۳.۴	۴۷.۲
	۱۳۹۲	۱۸.۳	۳۴.۳	۴۷.۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری نیروی کار

۳-۲- نرخ بیکاری

در سال‌های اخیر سطح اشتغال آذربایجان شرقی وضعیت مناسبی داشته و از لحاظ نرخ بیکاری در سطح کشور وضعیت مناسبی داشته است. نرخ بیکاری استان و کشور در سال‌های ۸۹ الی ۹۲ در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول (۴) نرخ بیکاری براساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار				
شرح ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ کشور و استان				
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
کشور	۱۳/۵	۱۲/۳	۱۲/۱	۱۰/۴
استان	۱۱/۷	۸/۸	۱۲/۴	۹/۶

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری نیروی کار

۳-۳- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش‌های عمده اقتصادی

تولید ناخالص داخلی منطقه‌ای استان (GDP) در سال ۱۳۹۰، ۲۰۴۲۶۹ میلیارد ریال بود که این میزان نسبت به سال قبل به قیمت جاری ۲۹/۱ درصد رشد داشته است. رشد کشور در این سال ۲۸/۵ درصد به قیمت جاری بوده است.

با توجه به این‌که بخش نفت و گاز در استان وجود ندارد، بنابراین تولید ناخالص داخلی استان با تولید ناخالص داخلی بدون نفت تفاوتی ندارد.

آذربایجان شرقی با سهم جمعیتی حدود ۴/۹۶ درصد از کل جمعیت کشور حدود ۳/۳۲ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش افزوده بخش‌های عمده اقتصادی آذربایجان شرقی در سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰ در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول (۵) ارزش افزوده بخش‌های عمده اقتصادی آذربایجان شرقی (میلیارد ریال)

شرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰
جمع	۱۵۸۲۲۱	۲۰۴۲۶۹
کشاورزی، شکار و جنگل‌داری	۱۸۱۷۵	۲۲۵۸۹
ماهی‌گیری	۸۳	۱۰۴
معادن	۱۵۶۸	۲۲۲۴
صنعت	۳۰۴۱۲	۴۶۳۲۰
تأمین برق، گاز و آب	۱۳۱۶۹	۲۴۴۵۷
ساختمان	۱۲۳۳۵	۱۲۰۹۳
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۲۳۳۱۸	۳۰۳۴۷
هتل و رستوران	۱۵۹۸	۱۷۳۰
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۱۰۰۲۹	۱۲۰۴۹
واسطه‌گری‌های مالی	۲۲۶۷	۳۷۰۷
مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۱۸۳۷۱	۱۶۱۶۵
اداره امور عمومی، دفاعی و تأمین اجتماعی	۹۱۲۱	۱۱۴۴۰
آموزش	۷۷۳۴	۹۲۹۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۷۳۶۴	۸۴۴۲
سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	۲۷۷۸	۳۳۱۱

مأخذ: مرکز آمار ایران

ارزش افزوده بخش صنعت با توجه به این‌که در استان بخش نفت و گاز وجود ندارد در سال ۱۳۹۰ با ۵۲/۳۱ درصد رشد مثبت نسبت به سال ۱۳۸۹ به قیمت جاری به رقم ۴۶۳۲۰ میلیارد ریال رسید. سهم ارزش افزوده بخش صنعت استان از همین بخش در کشور (بدون نفت) ۱۴/۳۷ درصد و سهم آن در تولید ناخالص داخلی استان ۲۲/۶۷ درصد می‌باشد. رشد این بخش در کشور در سال ۱۳۹۰، ۴۶،۸۵ درصد بوده است.

وضعیت زیرساخت‌های استان

۴- وضعیت زیرساخت‌های استان

۴-۱- منابع آب

استان آذربایجان شرقی به سبب داشتن شبکه گسترده‌ای از رژیم‌های آبراهه‌ای و زهکشی که نزولات جوی را به سوی آبپزگاه‌ها هدایت می‌کند و وجود رودخانه‌های متعدد و مهم واقع در ۲۴ واحد هیدرولوژیک در محدوده استان ظرفیت بالقوه شناخته شده‌ای معادل ۳۰۵۰ میلیون مترمکعب را برای استان ایجاد کرده است که مقدار ۱۵۷۰ میلیون مترمکعب آن بهره‌برداری می‌شود و ۱۴۸۰ میلیون متر مکعب به عنوان منابع قابل برنامه‌ریزی محسوب می‌شود. به عبارت دیگر ضریب بهره‌برداری از منابع آب‌های سطحی استان ۵۴/۴ درصد می‌باشد. از ۱۵۷۰ میلیون مترمکعب برداشت آب‌های سطحی ۱۴۰۰ میلیون مترمکعب در بخش کشاورزی، ۵۰ میلیون مترمکعب در بخش صنعت و ۱۲۰ میلیون مترمکعب در بخش شرب به مصرف می‌رسد. در حال حاضر مصرف آب‌های سطحی استان از طریق ۱۴۳ سد و بند مخزنی و انحرافی، ۱۰ ایستگاه پمپاژ و ۲۹ شبکه آبیاری و زهکشی انجام می‌گیرد. به منظور استفاده از ظرفیت بالقوه آب‌های سطحی استان در حال حاضر ۳ سد با ظرفیت تنظیمی ۲۲۸۰ میلیون متر مکعب در حال آب‌گیری و ۱۰ سد با حجم آب قابل تنظیم ۲۷۰ میلیون متر مکعب، ۱۱ طرح شبکه آبیاری و ۵ طرح پمپاژ در دست احداث می‌باشد که با بهره‌برداری رسیدن این طرح‌ها، ضریب بهره‌برداری از منابع آب‌های سطحی استان بالاتر رفته و از فشار بر سفره‌های آب زیرزمینی استان کاسته خواهد شد. مشخصات شبکه‌های آبیاری و زهکشی در حال مطالعه، اجرا و بهره‌برداری آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ در جدول (۶) ارائه شده است.

جدول (۶) مشخصات شبکه‌های آبیاری و زهکشی آذربایجان شرقی

نام شبکه	محل اجرای طرح	منبع تأمین آب	اراضی تحت پوشش (هکتار)	وضعیت اجرای طرح
صوفی چای	مراغه	سد علویان	۱۲۲۰۰	بهره‌برداری
اهر چای	اهر	سد ستارخان	۵۰۰۰	بهره‌برداری
ارسباران	کلیبر	سد ارسباران	۱۵۰۰	بهره‌برداری
قلعه‌چای	عجب شیر	سد قلعه‌چای	۸۰۰۰	اجرای - ۷۳۹۰ هکتار بهره‌برداری
ونیار (شهید مدنی)	تبریز	سد شهید مدنی	۱۶۰۰۰	اجرای
قرنقو (سهند)	هشترود	سد سهند	۸۰۰۰	بهره‌برداری
آیدوغموش	میانه	سد آیدوغموش	۱۲۵۰۰	بهره‌برداری
طرح گلفرج	جلقا	رودخانه ارس	۱۶۱۰۰	اجرای
زنوز	مرند	سد زنوز	۲۰۰۰	بهره‌برداری
خداآفرین	کلیبر	سد خداآفرین	۱۲۰۰۰	اجرای
پیغام چای کلیبر	کلیبر	سد پیغام چای	۱۱۵۰	اجرای
شهریار (استور)	میانه	سد شهریار	۴۵۰۰	اجرای
گرمی چای	میانه	سد گرمی چای	۵۰۰	اجرای
تاجیار	سراب	سد تاجیار	۳۰۰	بهره‌برداری

ادامه جدول (۶) مشخصات شبکه‌های آبیاری و زهکشی آذربایجان شرقی				
وضعیت اجرای طرح	اراضی تحت پوشش (هکتار)	منبع تامین آب	محل اجرای طرح	نام شبکه
اجرایی	۵۵۰۰	شبکه زرينه‌رود	بناب	دشت بناب
مطالعه	۱۰۰۰	سد حاجیلر چای	کلیبر	حاجیلر چای
مطالعه	۲۶۰۰	سد کلکان	بستان آباد	کلکان
بهره‌برداری	۳۲۵	سد قيصرق	سراب	قيصرق
بهره‌برداری	۶۱۴	سد کردکندی	بستان آباد	کردکندی
بهره‌برداری	۸۰۰	سد بناب	مرند	بناب مرند
بهره‌برداری	۱۶۰	سد کزرج	ميانه	کزرج
بهره‌برداری	۶۰۰	سد صومعه‌عليا	ميانه	صومعه‌عليا
بهره‌برداری	۲۲۰	سد يالقوز آغاچ	ميانه	يالقوز آغاچ
بهره‌برداری	۳۲۰	سد خرم‌درق	چاراويماق	خرم درق
۱۱۱۸۸۹		جمع		

نمایه‌ای مقایسه‌ای ارقام پایه شرکت آب و فاضلاب استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ بخش آب و فاضلاب مطابق جدول (۷) می‌باشد.

جدول (۷) نمایه‌های مقایسه‌ای اقلام پایه شرکت آب و فاضلاب استان آذربایجان شرقی

واحد	سال ۱۳۹۲	شرح	ردیف
نفر	۲۸۲۶۰۱۴	جمعیت تحت پوشش آب شهری	۱
درصد	۹۹/۹	درصد جمعیت تحت پوشش آب شهری	۲
شهر	۵۷	تعداد شهرهای تحت پوشش آب شهری	۳
فقره	۱۰۰۹۴۳۲	تعداد انشعاب‌های آب	۴
فقره	۳۶۱	منابع تأمین آب (چاه، قنات، چشمه، رودخانه و سد)	۵
کیلومتر	۸۵۷۹	طول شبکه توزیع آب	۶
مترمکعب	۸۵۵۰۵۰	حجم مخازن در مدار	۷
مترمکعب	۱۱	تعداد آزمایشگاه‌های آب	۸
واحد	۸	تعداد تصفیه‌خانه‌های آب در مدار	۹
دستگاه	۸۱	تعداد کلرزن‌های در مدار	۱۰
هزار متر مکعب در شیانه روز	۴۵۰/۷۵	ظرفیت کل ایستگاه‌های پمپاژ در مدار	۱۱
فقره	۱۵۵۶۵۴۵	جمعیت تحت پوشش فاضلاب در شهرهای دارای شبکه فاضلاب	۱۲
درصد	۵۷	درصد جمعیت تحت پوشش	۱۳
شهر	۱۲	تعداد شهرهای دارای انشعاب فاضلاب	۱۴
فقره	۵۲۲۲۹۲	تعداد انشعاب‌های فاضلاب	۱۵
کیلومتر	۲۷۲۴	طول شبکه فاضلاب	۱۶
واحد	۹	تعداد تصفیه‌خانه‌های فاضلاب در مدار	۱۷
واحد	۷	تعداد آزمایشگاه‌های فاضلاب	۱۸

اطلاعات مربوط به تعداد مشترکین و مقدار فروش آب در نقاط شهری استان و حجم آب شرب تولیدی نیز در جداول ۸ و ۹ ارائه شده است.

جدول (۸) تعداد مشترکین و مقدار فروش آب در نقاط شهری استان در سال ۱۳۹۲ (مترمکعب)

حجم فروش (مترمکعب)	تعداد مشترکین (فقره)	نوع کاربری
۱۵۳۶۷۶۴۸۱	۸۳۱۰۳۵	خانگی
۹۱۹۲۷۰۵	۲۹۷۹۶	دولتی
۶۴۸۱۷۹۷	۳۳۲۴	صنعتی
۳۹۴۵۹۶۲	۵۶۵۳۹	تجاری
۲۵۹۰۸۴۰	۱۶۵۸۲	آزاد
۱۷۵۸۸۷۷۹۲	۹۳۷۲۷۶	جمع

جدول (۹) حجم آب شرب تولیدی از منابع آب سطحی و زیرزمینی در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۹		
سال	حجم آب سطحی (میلیون مترمکعب)	حجم آب زیرزمینی (میلیون مترمکعب)
۱۳۸۹	۱۱۹/۷۰۱	۱۱۴/۴۵۳
۱۳۹۰	۱۱۱/۳۹۳	۱۰۵/۴۳۴
۱۳۹۱	۱۱۰/۸۵۲	۱۰۹/۸۷۴
۱۳۹۲	۱۲۲/۷۵۸	۱۰۹/۷۲۳

اطلاعات مربوط به سدهای مهم در حال بهره‌برداری استان آذربایجان شرقی در جدول ۱۰ ارائه شده است.

جدول (۱۰) وضعیت کلی سدهای مهم در حال بهره‌برداری استان						
ردیف	نام	محل اجرا	میزان ظرفیت تنظیمی (میلیون مترمکعب)	شروع ساخت	خاتمه ساخت	میزان سطح اراضی پایاب سد (هکتار)
۱	علویان	مراغه	۱۲۳/۴	۷۸	۸۲	۱۲۰۰۰
۲	آیدغموش	میانه	۱۳۱	۷۵	۸۳	۱۵۰۰۰
۳	ستارخان	اهر	۵۵	۷۳	۷۷	۱۰۸۷۰
۴	سهند	هشتروند	۹۹	۷۵	۸۴	۱۰۹۰۰
۵	ارساران	کلیر	۲۵	۷۷	۸۲	۳۰۰۰
۶	نهند	تبریز	۳۲	۷۲	۷۵	-
۷	زنوز	مرند	۸	۸۰	۸۳	۲۰۰۰
۸	بناب (مرند)	مرند	۶	۷۷	۸۲	۷۱۰
۹	کردکندی	بستان آباد	۶	۷۸	۸۲	۶۳۵
۱۰	قلعه چای	عجبشیر	۵۵	۷۵	۸۷	۱۱۹۰۰
۱۱	تاجیار	سراب	۴/۵	۷۸	۸۳	۶۰۰
۱۲	قیصرق	سراب	۵/۴	۸۱	۸۴	۳۲۵
۱۳	کزرج	میانه	۱/۵	۷۹	۸۱	۱۶۸

۲-۴- انرژی برق

در سال ۱۳۹۲ کل فروش انرژی برق در استان ۲۷۲۴۵۴۴ مگاوات ساعت برای ۷۱۸۹۵۵ مشترک می‌باشد. تعداد مشترکین کشاورزی، صنعت و معدن و تجاری در سال ۱۳۹۲ به ترتیب ۱۴۱۵۶، ۴۴۳۳ و ۹۶۳۶۶ می‌باشد. ۱۰۰ درصد جمعیت شهری استان و ۹۹/۶ درصد خانوارهای روستایی استان از نعمت برق برخوردارند. در جدول (۱۱) تعداد انواع مشترکین و مقدار فروش برق بر حسب نوع مصرف استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ ارائه شده است.

جدول (۱۱) تعداد انواع مشترکین و مقدار فروش برق شرکت توزیع نیروی برق استان در سال ۱۳۹۲

	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعت و معدن	تجاری	روشنایی معابر	مصارف آزاد
تعداد از انواع مشترکین	۵۷۹۱۹۶	۲۰۰۲۳	۱۴۱۵۶	۴۴۲۳	۹۶۳۶۶	۳۵۶۱	۱۲۳۰
مقدار فروش برحسب نوع مصرف (مگاوات ساعت)	۷۹۸۰۳۷	۱۶۸۶۳۰	۷۰۶۳۰۸	۸۲۴۰۹۹	۱۳۹۸۹۸	۷۸۸۰۲	۸۷۷۰

توضیح: اطلاعات فقط مربوط به حوزه تحت مدیریت شرکت توزیع نیروی برق آذربایجان شرقی بوده و اطلاعات مربوط به شرکت توزیع برق تبریز در جدول نیامده است. کل انرژی تولید شده در استان توسط نیروگاه‌ها تأمین شده است. برای تأمین سوخت این نیروگاه‌ها و برای کاهش آلودگی محیط‌زیست تأکید بیشتر بر استفاده از گاز طبیعی بوده و فرهنگ سازی برای گسترش استفاده از انرژی گاز در بخش‌های مختلف جهت کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی ادامه دارد. تولید خالص نیروگاه‌های استان، ۸۵۴۰۱۱۵ مگاوات است. مشخصات نیروگاه‌های استان به صورت جدول (۱۲) می‌باشد.

جدول (۱۲) مشخصات نیروگاه‌های استان در سال ۱۳۹۲

شرح	تولید کل (MWH)	مصرف داخلی (MWH)	تولید خالص (MWH)	گاز (تیر) (هزار تیر)	گاز طبیعی (هزار تیر مگامی)	مات (هزار تیر)	نسبت خاکریز به تولیدی در سال به قدرت نفی
نیروگاه تبریز (واحد بخار)	۴۶۲۰۰۴۹	۳۷۱۸۳۶	۴۲۴۸۲۱۳	۵۱۸	۱۱۳۳۴۹	۱۰۶۸۰۳۱	۹۰/۶٪
نیروگاه تبریز (واحد گازی)	۹۳۱	۱۵۷	۷۷۴	۰	۴۰۷	-	۳۹/۱٪
نیروگاه گازی سهند (بخار)	۴۴۶۱۱۳۴	۳۳۳۴۲۹	۴۱۲۷۷۰۵	۱۴۸	۱۷۱۳۷۷	۹۵۴۲۸۰	۱۰۰٪
نیروگاه بخاری صوفیان (گازی)	۱۴۶۰۶۲	۷۸۸	۱۴۵۲۷۴	۵۵۴۳	۶۱۲۴۴	۰	۷۶٪
تجدیدپذیر	-	۳۳۱۳	۳۳۱۳	-	-	-	-
پارلا منسوجات	-	۴۶۹۲	۴۶۹۲	-	-	-	-
پتروشیمی	-	۱۴۴	۱۴۴	-	-	-	-
جمع	۹۳۳۶۳۲۵	۱۴۱۸	۶۹۶۲۱۰	۸۵۴۰۱۱۵	۳۴۶۳۷۷	۲۰۲۳۳۱۱	۹۰/۵٪

توضیح: نیروگاه‌های پارلا منسوجات و پتروشیمی متعلق به برق منطقه ای آذربایجان شرقی نمی‌باشد.

۴-۳- گاز و فرآورده‌های نفتی

در استان تاکنون با نصب ۵۶۳۷۰۸ انشعاب (معادل ۶٪ کشور) و با پذیرش ۱۲۴۹۲۳۹ مشترک (معادل ۷٪ کشور) تمامی ۵۹ شهر استان و ۱۵۱ روستا معادل ۱۰۰٪ و ۷۸/۸٪ جمعیت استان از نعمت گاز طبیعی برخوردار می‌باشند.

جدول (۱۳) میزان مصرف انواع فرآورده‌های نفتی (مترمکعب)

سال	گاز مایع (تن)	سوخت هواپیما	بنزین	نفت سفید	نفت گاز	نفت کوره
۱۳۹۱	۸۵۲۰۴	۲۸۴۶۴	۹۰۴۸۳۴	۱۷۰۴۳۲	۱۱۰۱۸۳۵	۱۸۴۶۰۶۳
۱۳۹۲	۱۰۲۵۴۰	۳۰۱۶۰	۹۷۹۵۹۱	۱۷۳۹۴۱	۱۰۸۴۰۸۰	۲۱۸۹۹۵۴

توانمندی‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی

۴-۴- سیمای ارتباطات آذربایجان شرقی

• ۴-۴-۱- مخابرات

در سال ۱۳۹۲ استان دارای ۱۷۴۲۳۱۲ تلفن منصوبه و ۱۵۱۱۸۷۲ تلفن مشغول به کار بوده است. تعداد مشترکین تلفن همراه ۲۵۷۰۵۹۵ نفر بوده است. ضریب نفوذ تلفن ثابت در استان ۴۰ و ضریب نفوذ تلفن همراه ۶۸ می‌باشد. ۱۰۰ درصد روستاهای دارای سکنه استان دارای ارتباط تلفنی می‌باشد.

جدول (۱۴) وضعیت شاخص‌های مخابراتی آذربایجان شرقی

ردیف	عنوان	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲	درصد رشد ۱۳۹۲ به ۱۳۹۱
۱	تلفن منصوبه	شماره	۱۷۱۰۹۳۲	۱۷۴۲۳۱۲	۱.۸۳
۲	تلفن ثابت + WLL	واحد مسکونی	۱۲۷۰۱۳۳	۱۳۲۲۵۲۶	۴.۱۳
		واحد تجاری و صنعتی	۱۴۶۵۸۲	۱۴۶۸۵۲	۰.۱۸
		واحد دولتی	۴۲۴۹۷	۴۲۴۹۴	-۰.۰۱
		جمع	۱۴۵۹۲۱۲	۱۵۱۱۸۷۲	۳.۶۱
۳	تلفن همراه	شماره	۲۵۶۳۷۶۳	۲۵۷۰۵۹۵	۰.۲۷
۴	روستاهای دارای ارتباط تلفنی	روستا	۲۷۱۱	۲۶۳۷	-۲.۷۳
۵	تلفن‌های همگانی مشغول به کار در سطح استان	دستگاه	۱۲۱۱۹	۱۰۱۶۷	-۱۶.۱۱
۶	ضریب نفوذ تلفن ثابت در شهر (به ازای هر ۱۰۰ نفر جمعیت)	درصد	۴۴	۴۵	۲.۶۰
۷	ضریب نفوذ تلفن ثابت در روستا (به ازای هر ۱۰۰ نفر جمعیت)	درصد	۲۸	۲۸	۲.۷۹
۸	ضریب نفوذ تلفن ثابت کل استان (به ازای هر ۱۰۰ نفر جمعیت)	درصد	۳۹	۴۰	۲.۹۳
۹	ضریب نفوذ تلفن همراه کل استان (به ازای هر ۱۰۰ نفر جمعیت)	درصد	۶۸	۶۸	۰.۴۰
۱۰	تعداد ISPهای موجود در استان	تعداد	۹	۷	-۲۲.۲۲
۱۱	تعداد شهرهای دارای ISP	تعداد	۵۹	۵۹	۰.۰۰
۱۲	مراکز دارای ارتباط بین شهری	مرکز	۹۴۰	۹۴۱	۰.۱۱
۱۳	مراکز دارای ارتباط بین‌المللی	مرکز	۹۴۰	۹۴۱	۰.۱۱
۱۴	تعداد کانال انتقال	کانال	۳۱۷۸۸۹	۳۴۲۲۵۶	۷.۹۸
۱۵	تعداد کانال بین‌المللی	کانال	-	-	-
۱۶	تعداد خطوط پرسرعت دیتا	پورت	۱۸۷۱۴۶	۲۷۲۵۶۳	۴۵.۶۴
۱۷	ضریب نفوذ اینترنت	درصد	۴۷	۵۱	۸.۴۳

• ۴-۴-۲- پست

با افزایش تنوع در خدمات پستی و ورود خدمات نوین پستی و لزوم بهره‌گیری از فن‌آوری‌های نوین و در راستای اهداف شبکه پستی که همانا دسترسی آسان، سرعت و کیفیت در ارائه خدمات می‌باشد اداره کل پست استان نیز به فن‌آوری‌های نوین مجهز و علاوه بر استفاده از خطوط اینترنتی و شبکه‌های داخلی ارتباط شبکه‌های با دفاتر ICT روستایی و دفاتر شهری برقرار نموده و با برنامه‌ریزی و زمان‌بندی مناسب سرعت ارسال و وصول مرسولات پستی را ارتقا بخشیده است. نقاط دسترسی به خدمات پستی در استان به ۱۱۱۲ نقطه در قالب دفتر دولتی به تعداد ۱۹ دفتر پیشخوان دولت به تعداد ۲۷۶ و دفتر ICT روستایی به تعداد ۸۱۷ دفتر افزایش یافته و تمامی دفاتر از طریق برق برنامه‌های سیستم جامع در ارتباط می‌باشند. اداره کل پست استان در سال ۱۳۹۲ با بهره‌گیری از توان و ظرفیت این دفاتر با ترافیک مرسوله ۲۲۰۱۲۰۰۵ مرسوله صادره و ۲۲۵۹۳۱۵۷ مرسوله وارده به استان ۴/۵ درصد از حجم مبادلات مرسولات پستی را به عهده داشته است.

۴-۵- راه‌های استان و ناوگان حمل و نقل

شبکه حمل و نقل جاده‌ای استان شامل: آزادراه‌ها، بزرگراه‌ها، راه‌های اصلی و فرعی و راه‌های روستایی می‌باشد. طول آزادراه‌های استان در سال ۱۳۹۳ معادل ۳۲۵ کیلومتر و طول بزرگراه‌های استان ۳۱۲ کیلومتر می‌باشد. راه‌های اصلی استان ۹۷۸ کیلومتر و راه‌های فرعی ۱۷۴۴ کیلومتر می‌باشد. هم‌چنین در سال ۱۳۹۳، ۱۰۵۱۰ کیلومتر راه روستایی در استان وجود داشته است که ۵۰۴۵ کیلومتر (۴۸ درصد) آن آسفالت‌ه بوده است. طول راه‌های اصلی و فرعی و روستایی استان در سال‌های ۹۰ و ۹۱ و ۹۳ به صورت جدول (۱۵) می‌باشد.

جدول (۱۵) طول راه‌های آذربایجان شرقی				
شاخص	واحد	استان ۹۱	استان ۹۲	استان ۹۳
طول آزادراه‌ها	کیلومتر	۲۱۹/۷	۲۱۹/۷	۳۲۵
طول بزرگراه‌ها	کیلومتر	۲۹۸/۶	۳۰۰	۳۱۲
طول راه‌های اصلی	کیلومتر	۱۰۱۶	۱۰۱۵	۹۷۸
طول راه‌های فرعی	کیلومتر	۱۷۴۴	۱۷۴۴	۱۷۴۴
طول راه‌های روستایی	کیلومتر	۱۰۴۲۵	۱۰۴۸۰	۱۰۵۱۰
طول راه‌های آسفالت‌ه روستایی	کیلومتر	۴۴۵۰	۴۵۰۰	۵۰۴۵

طول خطوط ریلی استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۴۶۸ کیلومتر خطوط اصلی، حدود ۱۸۲ کیلومتر فرعی و مانوری و ۹۱ کیلومتر خطوط صنعتی و تجاری، که طبق آمار موجود مابین این خطوط ۲۴ ایستگاه راه‌آهن موجود می‌باشد. آذربایجان شرقی دارای دو فرودگاه (بین‌المللی و داخلی) با متوسط ۳۰ پرواز داخلی و خارجی در روز است. اطلاعات مربوط به فرودگاه‌های استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ در جدول (۱۶) و اطلاعات مربوط به ناوگان حمل و نقل استان آذربایجان شرقی در جدول (۱۷) ارائه شده است.

جدول (۱۶) اطلاعات مربوط به فرودگاه‌های استان در سال ۱۳۹۲		
سال ۱۳۹۲	واحد	عنوان
فرودگاه بین‌المللی تبریز و فرودگاه سهند	۲	تعداد فرودگاه
۷	فروند	ظرفیت جای‌گیری هواپیما
۱۰۰۰۵۲۵	نفر	تعداد کل جابه‌جایی مسافر پروازهای داخلی
۳۳۰۲۴۱	نفر	تعداد کل جابه‌جایی مسافر پروازهای خارجی
۷۹۷۸	-	تعداد کل پروازهای داخلی
۱۸۲۶	-	تعداد کل پروازهای خارجی
۵۷۳۵۷۰۳	کیلوگرم	میزان بار پروازهای داخلی
۴۰۱۳۰۵۳	کیلوگرم	میزان بار پروازهای خارجی
۶۵۶۸	نفر	تعداد مسافر پروازهای حج تمتع
۱۶	-	تعداد پروازهای حج تمتع

جدول (۱۷) اطلاعات مربوط به ناوگان حمل و نقل استان در سال ۱۳۹۲

ناوگان حمل و نقل استان	۲۸۶۵۳ دستگاه باری و ۱۲۲۰ دستگاه مسافری
طول عمر ناوگان باری استان ۲۱/۷ سال	۳/۵ سال بیش تر از متوسط کشور
طول عمر ناوگان مسافربری استان ۱۷/۱۹ سال	۱/۵ سال بیش تر از متوسط کشور

صنعت و معدن آذربایجان شرقی

۵- سیمای صنعت و معدن آذربایجان شرقی

۵-۱- سیمای صنعت استان آذربایجان شرقی

با تمرکز صنایع تولید ماشین آلات و تجهیزات در مرکز استان (تبریز) یکی از قطب‌های صنعتی کشور به شمار می‌رود. این استان از لحاظ تعداد کارگاه‌های صنعتی، چهارمین قطب صنعتی کشور محسوب می‌شود و از امکانات و قابلیت‌های توسعه صنعتی شایان توجهی برخوردار است که بخشی از آن‌ها عبارتند از:

وجود ۳۵ شهرک صنعتی و تخصصی و ۱۷ ناحیه صنعتی؛ وجود دانشگاه‌های تبریز، صنعتی سهند، آزاد اسلامی و واحدهای دانشگاه جامع علمی، کاربردی و مؤسسات تحقیقات صنعتی در استان؛ وجود مزیت نسبی در ۱۳ رشته فعالیت صنعتی استان از قبیل چرم‌سازی، صنایع غذایی و آشامیدنی، تولید میل‌مان و چوب و محصولات چوبی، قطعه و مجموعه سازی (مخصوصاً در حوزه خودرو سازی)، ماشین سازی و شیمیایی؛ وجود مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای مجهز و مراکز آموزش فنی شرکت‌های بزرگ صنعتی؛ وجود صنایع مادر پیشرفته، شهرک‌های تخصصی مانند سرمایه‌گذاری خارجی، فن‌آوری قطعات خودرو، مصالح ساختمانی تبریز و سرامیکی مرند و همچنین واحدها و تشکلهای صنعتی و صنایع تبدیلی، هم‌جواری استان با کشورهای خارجی و دسترسی آسان به بازارهای اروپا و آسیای میانه؛ وجود پالایشگاه و مجتمع پتروشیمی تبریز و کارخانه‌های بزرگی نظیر تراکتور سازی، ماشین سازی، فولاد و کارخانجات تولیدکننده نیروی محرکه، قطعه سازی و قالب سازی برای احداث صنایع خودرو سازی و واحدهای صنایع غذایی که در زمره واحدهای صنعتی پیشرو کشور می‌باشند و نیز صنایع چرم و کفش استان که پیشرو در کشور هستند. همچنین در سال‌های اخیر با ایجاد تشکلهای صنفی در زمینه صنعت، نظیر اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی، خانه صنعت و معدن، انجمن مدیران صنایع و انجمن قطعه‌سازان زمینه ارتباطی قوی بین مراکز صنعتی استان فراهم گردیده که می‌تواند الگوی مناسب برای صنایع کشورمان باشد.

• ۵-۱-۱- ارزش افزوده بخش صنعت آذربایجان شرقی

در سال ۱۳۹۰ ارزش افزوده بخش صنعت استان (ساخت) ۴۶۳۲۰ میلیارد ریال بود که حدود ۵/۲۳ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت (ساخت) کشور و حدود ۲۲/۶۸ درصد از ارزش افزوده استان را تشکیل می‌دهد. در سال ۱۳۸۹ ارزش افزوده این بخش رقم ۳۰۴۱۲ میلیارد ریال بوده است. سهم بخش صنعت از ارزش افزوده استان نیز ۱۹/۲۲ درصد می‌باشد. تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و سهم بخش صنعت در کشور و استان در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۰ در جدول (۱۸) ارائه شده است.

جدول (۱۸) وضعیت بخش صنعت در کشور و استان در سال‌های ۹۰ و ۸۹

شرح	سال	GDP با نفت میلیارد ریال	GDP بدون نفت میلیارد ریال	ارزش افزوده صنعت (ساخت) میلیارد ریال	سهم بخش صنعت به کل ارزش افزوده (درصد)	سهم ارزش افزوده صنعت استان به ارزش افزوده کل
استان	۱۳۸۹	۱۶۰۷۹۴	۱۵۳۵۰۲	۳۰۴۱۲	۱۹/۲۲	۵/۰۵
	۱۳۹۰	۲۰۷۱۳۹	۱۹۱۲۰۵	۴۶۳۲۰	۲۲/۶۸	۵/۲۳
کشور	۱۳۸۹	۴۸۵۴۱۴۱	۴۰۰۸۵۸۹	۶۰۲۷۰۶	۱۲/۵۷	-
	۱۳۹۰	۶۲۳۵۶۶۰	۵۰۰۸۹۵۷	۸۸۵۰۹۰	۱۴/۳۷	-

آمار تعداد کل کارگاه‌های صنعتی و شاغلین آن‌ها در سال ۱۳۹۲، در جدول (۱۹) ارائه شده است.

جدول (۱۹) تعداد کل کارگاه‌های صنعتی و شاغلین آن‌ها در سال ۱۳۹۲ به تفکیک شهرستان							
رتبه	تعداد کل کارگاه‌ها			رتبه	تعداد شاغلین کارگاه‌ها		
	رتبه	سهم (درصد)	۱۳۹۲	رتبه	سهم (درصد)	۱۳۹۱	۱۳۹۲
کل استان	-	۱۰۰	۱۶۷۹۸۷	-	۱۰۰	۱۰۹۷۷	۱۰۵۲۱
آذرشهر	۲	۱۳.۲۹	۲۲۳۱۹	۲	۸.۳۷	۹۱۹	۸۵۰
اسکو	۱۰	۰.۹۹	۱۶۶۳	۹	۱.۴۸	۱۶۳	۱۵۵
اهر	۱۲	۰.۷۲	۱۲۱۰	۱۲	۱.۰۵	۱۱۵	۱۰۷
بستان‌آباد	۴	۵.۰۹	۸۵۵۸	۴	۲.۹۴	۳۲۳	۲۹۳
بناب	۵	۲.۶۵	۴۴۵۱	۷	۲.۳۰	۲۵۲	۲۴۳
تبریز	۱	۵۹.۵۰	۹۹۹۴۵	۱	۶۶.۱۵	۷۳۶۱	۷۰۶۱
جلفا	۹	۱.۰۴	۱۷۵۴	۱۳	۰.۷۴	۸۱	۸۰
چاراویماق	۲۰	۰.۰۰	۰	۲۰	۰.۰۰	۰	۰
خداآفرین	۱۹	۰.۰۵	۸۳	۱۹	۰.۰۸	۹	۹
سراب	۱۱	۰.۹۵	۱۶۰۲	۱۰	۱.۱۳	۱۲۴	۱۱۷
شبستر	۳	۶.۶۲	۱۱۱۲۳	۳	۵.۶۴	۶۱۹	۵۶۳
عجب‌شیر	۱۴	۰.۵۵	۹۲۸	۱۶	۰.۳۸	۴۲	۴۱
کلیبر	۱۸	۰.۰۹	۱۵۰	۱۷	۰.۱۸	۲۰	۲۰
مراغه	۶	۲.۴۰	۴۰۲۳	۸	۲.۱۴	۲۳۵	۲۲۶
مرند	۷	۲.۳۹	۴۰۲۳	۶	۲.۶۰	۲۸۵	۲۷۰
ملکان	۱۷	۰.۲۶	۴۴۱	۱۵	۰.۴۲	۴۶	۴۰
میانه	۸	۲.۰۶	۳۴۶۰	۵	۲.۶۷	۲۹۳	۲۷۴
ورزقان	۱۶	۰.۳۳	۵۵۵	۱۸	۰.۱۵	۱۶	۱۵
هریس	۱۳	۰.۶۵	۱۰۹۹	۱۱	۱.۱۰	۱۲۱	۱۰۶
هشت‌رود	۱۵	۰.۳۵	۵۹۰	۱۴	۰.۴۸	۵۳	۵۱

۵-۲- شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی

شهرک‌های صنعتی در کشور ما از قدمت دیرین‌های برخوردار نمی‌باشند. اجتماع سازمان یافته واحدهای صنعتی متناسب با استعداد مناطق محل استقرار موجبات هم‌افزایی و بهره‌وری مطلوب از منابع را فراهم می‌سازد و علاوه بر ایجاد اشتغال مولد به رشد تولید داخلی و ارتقا سطح فن‌آوری می‌انجامد. در نظام استقرار جمعی واحدهای صنعتی، تولیدکنندگان کوچک و متوسط با دستیابی به پتانسیل هم‌مکانی سهم مناسبی از بازار تقاضا را به خود اختصاص می‌دهند و همین عامل اسباب رونق مستمر و افزایش کمی آنان را به دنبال می‌آورد.

• ۵-۲-۱- اهم اهداف و برنامه‌های شهرک‌های صنعتی

ایجاد، توسعه و تکمیل شهرک‌ها و نواحی صنعتی، توسعه خدمات نرم‌افزاری و فن‌آوری، توسعه خوشه‌های صنعتی و پیمانکاری‌های فرعی، توسعه کارآفرینی و منابع انسانی در واحدهای صنعتی، توسعه بازار و همکاری‌های بین‌المللی، جلب مشارکت تشکلهای صنعتی در تصمیم‌گیری‌ها و امور اجرایی مرتبط با توسعه صنایع کوچک و مدیریت شهرک‌ها و نواحی صنعتی، توسعه اطلاع‌رسانی در زمینه صنایع کوچک و شهرک‌ها و نواحی صنعتی، حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری صنعتی با تأکید بر صنایع کوچک، ارتقا بهره‌وری بهبود و تنوع منابع مالی مورد نیاز شرکت.

• ۵-۲-۲- نحوه دریافت زمین و سایر تسهیلات ایجاد شده

ارائه اعلامیه تأسیس و یا معرفی نامه دریافت زمین از سازمان‌های صنایع و معادن استان‌ها و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط برای واحدهای انتقالی به شهرک‌های صنعتی؛ هزینه انتفاع از اراضی و تأسیسات در شهرک‌های صنعتی (به استثنای شهرک صنعتی سعیدآباد) به صورت ذیل دریافت می‌گردد.

مبلغ ۳۰ درصد قرارداد به صورت نقد و مابقی طی اقساط ۳۰ ماهه (۱۰ قسط سه ماهه). ایثارگران برابر مصوب مجلس شورای اسلامی مبلغ ۲۰ درصد نقد و مابقی طی اقساط ۴ ساله. دارندگان ثبت اختراع و قهرمان‌های تیم‌های ملی مبلغ ۲۰ درصد نقد مابقی طی اقساط ۳۰ ماهه.

- ۲-۳- وضعیت کلی شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
وضعیت کلی شرکت شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان شرقی تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۲ در جدول (۲۰) ارائه شده است.

جدول (۲۰) وضعیت کلی شرکت شهرک‌های صنعتی استان آذربایجان شرقی تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۲		
شهرک صنعتی	۳۵	تعداد شهرک‌های صنعتی مصوب دولت
مورد	۵	تعداد شهرک‌ها و نواحی صنعتی در دست مطالعه
ناحیه	۱۷	تعداد ناحیه صنعتی
مورد	۳۹	تعداد شهرک‌ها و نواحی صنعتی در حال واگذاری
شهرک صنعتی	۳	تعداد شهرک‌ها و نواحی صنعتی تخصصی در حال واگذاری
هکتار	۸۶۰۸	مساحت زمین در اختیار شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
هکتار	۳۴۸۹	مساحت زمین فاز عملیاتی در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
هکتار	۲۳۴۴	زمین صنعتی قابل واگذاری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
هکتار	۲۳۴۴	زمین صنعتی قابل واگذار شده در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
فقره	۲۳۵۷	تعداد قراردادهای واگذاری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
واحد	۱۵۹۳	تعداد واحدهای در حال بهره‌برداری مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
واحد	۲۲۷	تعداد کارگاه‌های صنعتی پیش‌ساخته در حال احداث در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
واحد	۳۵۹	تعداد کارگاه‌های صنعتی پیش‌ساخته تکمیل شده در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
واحد	۱۷۶	تعداد کارگاه‌های صنعتی پیش‌ساخته در حال بهره‌برداری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
نفر	۱۵۲۰	میزان اشتغال ایجاد شده در کارگاه‌های صنعتی پیش‌ساخته در حال بهره‌برداری
شهرک صنعتی	۱	تعداد شهرک فن‌آوری ایجاد شده (فن‌آوری قطعات خودرو)
واحد	۳۴	تعداد واحدهای فن‌آور مستقر در مرکز خدمات فناوری شهرک فن‌آوری قطعات خودرو
واحد	۲	تعداد مراکز خدمات فن‌آوری و کسب و کار ایجاد شده در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
واحد	-	تعداد مراکز خدمات فن‌آوری و کسب و کار در دست اقدام در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
میلیارد ریال	۱۹۶۳۸	میزان سرمایه‌گذاری واحدهای در حال بهره‌برداری مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی
نفر	۲۳۶۷۲	میزان اشتغال ایجاد شده در شهرک‌ها و نواحی صنعتی

علاوه بر شهرک‌ها و نواحی صنعتی تحت پوشش شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی تعداد ۹ شهرک صنعتی غیردولتی (خصوصی) نیز در سطح استان در حال احداث و بهره‌برداری می‌باشند که از این تعداد ۲ شهرک صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری بوده و در واحدهای مستقر در آن‌ها حدود ۶۴۰ نفر مشغول به کار هستند.

- ۵-۴- اطلاعات عمومی شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی
اطلاعات عمومی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی استان آذربایجان شرقی به همراه امکانات زیربنایی و سایر اطلاعات مورد نیاز در جدول (۲۱) ارائه شده است.

جدول (۲۱) اطلاعات عمومی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی استان آذربایجان شرقی به همراه امکانات زیربنایی و سایر اطلاعات مورد نیاز										
ردیف	نام شهرک صنعتی	نشانی شهرک صنعتی	مساحت شهرک صنعتی (هکتار)	امکانات زیربنایی						وضعیت سند مالکیت
				آب	برق	گاز	مخابرات	شبکه فاضلاب	تصفیه خانه	سند مادر تفکیکی

شهرک‌های صنعتی

۱	اسکو	آذربایجان شرقی								
۲	اهر	ورودی اهر، روبه‌روی پلیس‌راه اهر - تبریز	۲۴۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۴۰
۳	بستان‌آباد	کیلومتر ۲ جاده ترانزیت بستان‌آباد - میانه	۴۸	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۴۸
۴	بستان‌آباد ۲	کیلومتر ۲ بستان‌آباد - قره‌چمن، ۱ کیلومتری جاده	۱۰۰	۱	۱					
۵	بعثت	کیلومتر ۱۵ جاده تبریز - صوفیان	۱۷۷۰	۱						
۶	بناب	کیلومتر ۵ جاده بناب - تبریز	۹۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۸۴
۷	بناب ۲	کیلومتر ۹ بناب به سمت ملکان ۲ جاده روسای	۸۰۲							۸۰۳
۸	بیلودی (هریس)	جاده تبریز - اهر (کیلومتر ۸ سه‌راهی هریس)	۱۳۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۳۲
۹	تبریز (شهیدرجایی)	کیلومتر ۲ تبریز - آذرشهر	۵۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۵۵
۱۰	تبریز (شهیدسلیمی)	کیلومتر ۳۵ تبریز - آذرشهر	۱۰۸۶	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۵۸۶
۱۱	تبریز ۳ (سعیدآباد)	تبریز، جاده تهران، جنب پلیس راه تبریز - میانه	۴۸۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۹۸
۱۲	تبریز ۴ (سهند)	تبریز، حد فاصل بزرگراه شهیدکسانی و اتوبان سهند	۸۳۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۸۳۶
۱۳	تبریز ۵ (س.گ. خارجی)	ابتدای جاده تبریز، صوفیان، روبه‌روی گمرک سهلان	۲۶۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۲۶۲
۱۴	ترکمنچای	جاده ترکمنچای ۳ کیلومتر مانده به شهر ترکمنچای	۸۸							
۱۵	جلفا (هادی‌شهر)	کیلومتر ۲ سه‌راهی هادی‌شهر به طرف هادی‌شهر	۱۵۰	۱	۱					
۱۶	چارویماق	کیلومتر ۶ قره‌اغاج به طرف میانه از اراضی روستای جویبار	۵۰۳							۱۱۳
۱۷	چرم‌شهر	آذربایجان شرقی	۰							

توانمندی‌ها و
مزیت‌های
سرمایه‌گذاری
آذربایجان شرقی

ادامه جدول (۲۱) اطلاعات عمومی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی استان آذربایجان شرقی به همراه امکانات زیربنایی و سایر اطلاعات مورد نیاز

ردیف	نام شهرک صنعتی	نشانی شهرک صنعتی	مساحت شهرک صنعتی (هکتار)	امکانات زیربنایی						وضعیت سند مالکیت	
				آب	برق	گاز	مخابرات	شبکه فاضلاب	تصفیه خانه	سند مادر	سند تفکیکی
۱۸	سراب	کیلومتر ۳ شمال شرقی سراب (جاده اردبیل)	۸۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹۴	۵۸
۱۹	سرامیک مرند	کیلومتر ۷ شمال شرقی مرند (جاده جلفا)	۳۶	۱	۱	۱	۱			۳۶	۳۱
۲۰	شبستر	ابتدای جاده شبستر - تسوج	۱۱۰	۱	۱	۱	۱	۱		۱۱۰	۰
۲۱	صنایع پایین دستی پتروشیمی	آذربایجان شرقی	۰								
۲۲	صنایع ساختمانی تبریز	تبریز، صوفیان، روبه‌روی کارخانه سیمان صوفیان	۱۰۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۰۱	۹۷
۲۳	عجب شیر	کیلومتر ۲۰۵ عجب‌شیر - روستای دابالو	۹۴	۱	۱	۱	۱	۱		۹۴	۹۴
۲۴	فناوری خودرو	تبریز، روبه‌روی کارخانه موتورن	۲۵	۱	۱	۱	۱	۱			
۲۵	کاغذ کنان	۲ کیلومتری جنوب غرب شهر کاغذکنان (افکند)	۶۶	۱	۱	۱	۱	۱		۶۶	
۲۶	کلیبر	جنب ناحیه صنعتی یوزبند	۵۵			۱	۱				
۲۷	مراغه	کیلومتر ۸ جنوب شهر مراغه	۱۱۴	۱	۱	۱	۱	۱		۱۱۴	۹۱
۲۸	مراغه ۲	آذربایجان شرقی	۰								
۲۹	مرند	کیلومتر ۸ مرند - جلفا	۵۰	۱	۱	۱	۱	۱		۵۰	۳۴
۳۰	مرند ۲	کیلومتر ۲۶ مرند - خوی، اراضی روستای فرم‌ری فسلاقی	۱۰۰								
۳۱	ملکان	ورودی شهر ملکان	۹۹	۱	۱						
۳۲	میانه	کیلومتر ۲ جنوب غربی شهر میانه	۴۳	۱	۱	۱	۱	۱		۴۱	۲۷
۳۳	میانه ۲	کیلومتر ۳۵ میانه - زنجان	۱۰۰								
۳۴	ورزقان	خروجی ورزقان (سه‌راهی ورزقان - اهر - تبریز)	۶۲	۱	۱		۱			۵۹	۳۹
۳۵	هشت‌رود	پنج کیلومتری جاده هشت‌رود، مراغه	۲۰۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۹۶	۱۳۴
جمع شهرک‌های صنعتی			۸۰۰۰	۲۴	۲۵	۲۱	۲۲	۱۹	۹	۴۳۱۷	۱۷۸۲

ردیف	نام شهرک صنعتی	نشانی شهرک صنعتی	مساحت شهرک صنعتی (هکتار)	امکانات زیربنایی						وضعیت سند مالکیت	
				آب	برق	گاز	مخابرات	شبکه فاضلاب	تصفیه خانه	سند مادر	سند تفکیکی

نواحی صنعتی

۱	آخولا	کیلومتر ۲۰ جاده تبریز - آذرشهر	۳۳۶	۱	۱	۱	۱	۱			
۲	اسپیران	جاده تبریز به سفیدان	۱۰	۱		۱		۱		۱۰	
۳	اسماعیل آباد	کیلومتر ۱۵ ملکان - میاندوآب	۴۰	۱	۱	۱	۱	۱		۴۰	
۴	ترک	جاده میانه - ترک	۱۰	۱	۱			۱	۱	۱۰	
۵	تیکمه‌داش	کیلومتر ۲۵ بستان آباد - قره‌چمن	۱۷	۱	۱	۱	۱	۱		۱۷	۷
۶	چاراویماق	کیلومتر ۷ قره‌آغاچ - میانه	۳۶								
۷	چهرگان	هم‌جوار شهر تسوج	۳۷	۱	۱			۱		۱۳	
۸	خضرلو	کیلومتر ۱۰ عجب‌شیر	۹	۱	۱			۱		۹	۹
۹	خوشه‌مهر	کیلومتر ۱۰ بناب به خوشه‌مهر	۵	۱	۱	۱	۱	۱		۵	
۱۰	دوزدوزان	کیلومتر ۵۰ بستان آباد - سراب	۲۴	۱	۱	۱	۱	۱		۲۴	
۱۱	زرناق	کیلومتر ۱۰ جاده هریس - مهربان	۹	۱	۱	۱	۱	۱		۹	۹
۱۲	زنوز	۲ کیلومتر مانده به زنوز، ۵ کیلومتری جاده روستای زمهریر	۳۵								
۱۳	شورگل	کیلومتر ۱۰ عجب‌شیر - بناب	۱۳	۱				۱			
۱۴	فجر	کیلومتر ۱۰ جاده هشترود - مراغه	۵	۱	۱	۱	۱	۱		۵	۵
۱۵	کرنگاه	کیلومتر ۱۵ جاده اهر - مشکین‌شهر	۸	۱	۱	۱	۱	۱		۸	۸
۱۶	کوزه‌کنان	کیلومتر ۱۵ جاده شبستر - تسوج	۱۰	۱	۱	۱	۱	۱		۶	
۱۷	یوزیند	کیلومتر ۴۰ جاده اهر - کلیبر	۱۴	۱	۱	۱	۱	۱			
جمع نواحی صنعتی			۶۰۸	۱۵	۱۳	۱۲	۱۵	۱۰	۰	۱۵۶	۴۸۰۰۶
جمع کل شهرک‌ها و نواحی صنعتی			۸۶۰۸	۳۹	۳۸	۳۳	۳۷	۲۹	۹	۴۴۷۳	۱۸۳۱

۵-۳- خوشه‌های صنعتی و مجتمع‌های کارگاهی

اهم خوشه‌های صنعتی توانمند و فعال استان آذربایجان شرقی به صورت زیر می‌باشد:

- ۵-۳-۱- خوشه صنعتی قطعات خودرو: به برکت وجود صنایع مادر و قابل توجه در امر ساخت قسمت‌های عمده‌ای از لوازم و قطعات خودرو (حدود ۸۷ درصد از قطعات خودرو) و با مفتتم شمردن ایجاد شهرک فن آوری خودرو تبریز که این خود دلیل بارزی بر توسعه‌یافتگی و دارا بودن پایگاه قوی ساخت قطعات خودرو تبریز به شمار می‌رود، توافق‌های اولیه برای خرید ۶۳ هکتار دیگر از اراضی گروه ماشین‌سازی تبریز به منظور ساخت و واگذاری کارگاه‌های صنعتی در اندازه‌های مناسب و با بر خورداری از تسهیلات مساعد در منطقه صنعتی شهر تبریز انجام گرفته است. اراضی مذکور در جهت توسعه شهرک فن آوری خودرو تبریز و هم‌جوار با آن انتخاب گردیده تا در کارگاه‌هایی که در این اراضی احداث خواهد شد، پیوندهای پیشین و پسین و حلقه ارتباطی و زنجیرهای تولیدی قطعات خودرو به وجود آید.

- ۵-۳-۲- خوشه صنعتی چرم و صنایع وابسته: صنعت چرم و چرم‌سازی و صنایع پیش‌نیاز و وابسته از حدود ۶۰ الی ۷۰ سال پیش در تبریز صورت سنتی و سپس نیمه‌مکانیزه رواج یافته و با گسترش قابل توجهی اینک حدود ۳۰۰ واحد صنعتی تنها در یک منطقه از شهرستان تبریز در زمینه چرم فعالیت می‌نمایند. خاطر نشان می‌سازد، شهرک صنعتی چرم شهر در حال اجرای این شرکت به وسعت بیش از ۱۰۰ هکتار در مجاورت مجتمع واحدهای مذکور انتخاب گردیده است.

- ۵-۳-۳- خوشه صنعتی سرامیک و چینی: وجود منابع و معادن غنی خاک چینی در استان به ویژه در منطقه مرند و به تبع آن فعالیت واحدهای بزرگ صنعتی در خصوص تهیه و آماده سازی خاک چینی و انجام قسمت‌هایی از پروسه استخراج، غنی‌سازی و آماده‌سازی و فرآوری مواد اولیه در منطقه، فعالیت در زمینه سرامیک و چینی را ممکن ساخته است و ایجاد شهرک تخصصی سرامیک نیز در این شهرستان بر این اساس بوده است. اشتغال عده‌ای از اهالی بومی به ساخت ظروف و لوازم سرامیک از گذشته‌های دور در منطقه نوز مرند دلیل بر گرایش و توجه به صنعت مذکور بوده که با تکیه بر این صنعت بومی می‌توان نسبت به احیا، توسعه و ارتقا آن اقدام نمود. انیستیتو شیشه و سرامیک که در اراضی شهرک سرامیکی مرند مشغول تربیت پرسنل و آموزش صنایع مرتبط با سرامیک و چینی است از امکانات بالقوه محلی به حساب می‌آید.

- ۵-۳-۴- مجتمع کارگاهی محصولات چوبی (مبل‌مان، دکوراسیون، کابینت‌سازی، تخته سه‌لانی و نئوپان): نظر به موقعیت طبیعی استان در تولید مواد اولیه جهت صنایع مذکور و بررسی‌های مقدماتی و امکان‌سنجی در خصوص رواج و رونق صنایع چوبی چوبی در سطح استان و به ویژه در تبریز (۱۷۳ واحد با اشتغال ۲۰۰۰ نفر) ایجاد مجتمع کارگاه‌های محصولات چوبی از استقبال مناسبی برخوردار خواهد بود.

۵-۴- سیمای معدن استان آذربایجان شرقی

یکی از مناطق غنی معدنی کشور بوده و بیش از ۳۵ نوع ماده معدنی در این استان شناسایی شده است. این منطقه از نظر وجود ذخایر مختلف و متنوع معدنی دارای موقعیت خاصی هست. خاصیت گوناگون زمین‌شناسی استان آذربایجان شرقی نظیر پدیده‌های ماگماتیسم و متامورفیسم و شرایط ویژه حوضه‌های رسوبی موجود در این مناطق باعث شده است تا مجموعه غنی از ذخایر معدنی فلزی و غیرفلزی در این استان وجود داشته باشد. جدا از تنوع، فراوانی و ذخیره‌های غنی معدنی، یکی از ویژگی‌های معدنی این استان وجود ذخایری از قبیل پرلیت، دیاتومیت، نفلین‌سینیت، کائولن و... می‌باشد که وجود این ذخایر در سطح کشور و حتی در جهان (به طور مثال تراورتن آذرشهر، کائولن مرند و نفلین‌سینیت سراب) منحصر به فرد می‌باشد. مناطق شمالی استان آذربایجان شرقی (ناحیه ورزقان) با قرار گرفتن بر روی کمربند آلپ-هیمالیا دارای اندیس‌های متعدد مس و عناصر فلزی دیگر نظیر سرب، روی و آهن می‌باشد. از جمله معادن عمده استان که در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری مناسبی صورت گرفته و زمینه برای احداث واحدهای پایین‌دستی فراهم گردیده است می‌توان به صنایع مس چون مس سونگون و نفلین‌سینیت اشاره نمود. در سال ۱۳۹۲، در استان آذربایجان شرقی

۳۷۳ معدن فعالیت داشتند که کل ذخایر قطعی این معادن ۳۲۹۵ میلیون تن می باشد. در این سال ۲۹ میلیون تن مواد معدنی از آن ها استخراج شده است. تعداد ۴۷۱۴ نفر در معادن فعال استان مشغول به کار می باشند. در سال ۱۳۹۲، ۴۸۸۷/۷ میلیارد ریال در این معادن سرمایه گذاری شده است. اطلاعات معادن فعال استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ به صورت جدول (۲۲) ارائه شده است.

جدول (۲۲) اطلاعات معادن فعال استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲

ردیف	نوع ماده معدنی	تعداد معادن	تعداد پرسنل (نفر)	استخراج (تن)	ذخیره قطعی (تن)	سرمایه گذاری (میلیون ریال)
۱	آهک	۱۹	۷۱۲	۷۷۸۰۰۰	۶۱۵۴۷۵۰۱۶	۱۳۷۸۶۲۰۰۷۷
۲	آهن	۲	۷	۱۳۵۰۰۰	۹۱۰۰۰۰	۷۹۸۲۵
۳	باریت	۴	۳۷	۹۸۰۰	۳۰۱۲۵۲	۳۱۵۹۰۹۳
۴	بازالت	۱	۵	۵۰۰۰	۸۵۰۰۰۰۰	۶۰۳
۵	پرلیت	۷	۳۸	۲۳۷۵۰	۵۳۹۴۷۷۵۸	۲۳۴۴۰۰۱
۶	پوزولان	۱	۱۰	۳۵۰۰	۷۴۷۴۱۷۰	۵۷۸
۷	پوکه معدنی	۷۴	۳۸۴	۲۹۷۷۵۰۰	۴۲۰۱۴۰۴۲	۱۳۰۲۲۴۰۷
۸	پیروکسن	۱	۸	۶۰۰۰	۶۷۵۰۰۰	۷۵۵
۹	تراورتن	۴۴	۴۷۱	۴۴۸۱۰۰	۲۰۳۴۴۳۳۱	۱۳۳۳۹۱۰۷
۱۰	توف سیلیسی	۱	۵	۴۵۰۰۰	۳۱۵۰۰۰	۴۹۱۴۰۲
۱۱	چینی	۱	۶	۳۰۰۰	۳۷۵۰۰۰	۱۸۱۴۰۲
۱۲	خاک ذغال	۱	۸	۵۰۰۰	۱۳۴۸۰۰۰	۱۵۰۲
۱۳	خاک صنعتی	۱۹	۱۰۴	۲۹۸۷۵۰	۳۰۴۹۲۰۶۲	۲۵۱۷۸۰۰۲۵
۱۴	خاک نسوز	۳	۲۳	۱۳۲۵۰	۱۱۵۰۰۰۰	۱۲۵۶۰۰۳
۱۵	دولومیت	۱	۴	۶۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۳۶۰
۱۶	دیاتومیت	۲	۱۳	۹۵۰۰	۴۸۳۰۰۰	۱۵۹۲
۱۷	ذغال سنگ	۵	۷۸	۱۴۵۰۰	۶۵۶۴۹	۶۵۱۹۰۳
۱۸	زئولیت	۱	۱۲	۷۵۰۰	۵۳۵۳۵۰۰	۵۰۳۰۶۵
۱۹	نمک سنگی	۶	۲۵	۴۵۰۰۰	۳۶۹۰۱۶۰	۱۱۱۰۱۰۱۶
۲۰	سیلیس	۴	۴۳	۴۰۳۷۵۰	۱۲۳۲۴۹۳۲	۲۳۴۰۸۰۱۴۶
۲۱	طلا	۳	۱۳۷	۱۴۴۵۰۰۰	۳۰۵۸۹۷۵۰	۲۳۳۸۷۴۰۱۶۹
۲۲	کائولن	۲	۵۶	۵۸۵۰۰۰	۴۱۰۲۲۸۴۰	۱۱۳۶۸۰۸
۲۳	گچ	۳۵	۳۰۱	۱۹۵۵۰۰۰	۲۴۵۹۱۳۹۹۲	۵۶۸۲۲۰۱۰۷
۲۴	گرانیت	۱۴	۱۲۸	۹۱۵۰۰	۱۰۷۱۴۴۰۵	۳۱۳۴۲۰۰۹۵
۲۴	لانه	۸۱	۶۰۰	۲۲۰۸۷۵۰	۳۳۲۵۰۸۶۹۰	۱۴۶۸۹۸۰۸
۲۶	ماسه پادی	۹	۴۶	۳۷۵۰۰۰	۱۵۷۹۰۱۱۰	۳۵۵۳۳
۲۷	ماسه سنگ	۱	۹	۵۰۰۰	۲۸۰۳۱۸	۱۳۳۱
۲۸	مرمر	۱۰	۸۹	۴۱۷۲۵۰	۴۸۸۷۰۰	۳۷۳۶۱۰۸
۲۹	مرمریت	۴	۳۳	۲۸۰۰۰	۲۳۹۰۰۰۰	۱۳۵۸۳۰۹
۳۰	مس	۶	۱۰۵۶	۸۱۷۵۰۰۰	۵۳۳۰۹۵۰۰۰	۳۶۹۶۹۱۳۰۱۴۷
۳۱	منگنز	۲	۱۳	۳۸۰۰	۳۰۰۷۶	۳۴۴۱
۳۲	میکا	۱	۷	۷۵۰	۳۷۵۲	۱۸۱۲۷۰۸۵
۳۳	نقلین سینیت	۲	۲۲۲	۲۰۷۵۰۰	۱۳۹۶۰۰۰۰۰	۶۱۹۳۷۰۱۵
۳۴	نمک آبی	۴	۱۶	۲۰۶۵۰۰	-	۷۰۶۴۰۸۹
۳۵	ورمیکولیت	۲	۸	۱۲۰۰۰	۶۵۰۰۰	۲۶۱۹۰۵۶۴
	جمع	۳۷۳	۴۷۱۴	۲۹۶۴۸۶۲۵	۳۲۹۵۴۸۲۴۵	۴۸۱۷۷۱۱۰۴

کشاورزی و دامپروری استان

۶- سیمای کشاورزی و دامپروری استان

۶-۱- وضعیت کشاورزی در آذربایجان شرقی

شرایط آب و هوایی، ویژگی‌های خاک و موقعیت جغرافیایی منطقه، استان را به منطقه‌ای مناسب و مستعد برای کشاورزی تبدیل کرده است. در این سرزمین زیبا، محصولات مختلف باغی، زراعی، سبزی و صیفی و حبوبات به دست می‌آید که ضمن تأمین مصرف داخلی به خارج از منطقه و کشور هم صادر می‌شود. این استان با وجود خاک متنوع و حاصل خیز، منابع طبیعی وسیع در زمینه فعالیت‌های بخش کشاورزی یکی از مراکز عمده کشاورزی کشور به حساب می‌آید. موقعیت مکانی و ویژگی‌های ژئومورفولوژیکی آن، امکان ایجاد یک قطب قوی در زمینه کشاورزی، منابع طبیعی و دام را فراهم آورده است. از طرفی جلگه‌های حاصلخیز در استان تنوع آب و هوایی، حوضه‌های دریاچه ارومیه، رود بزرگ ارس، قزل اوزن و ... سبب پیدایش مراکز تجمع فعالیت‌های متعدد کشاورزی شده که امکان پرورش و کشت محصولات مختلف کشاورزی در آن فراهم است. وسعت اراضی کشاورزی استان حدود ۱/۲۲ میلیون هکتار برآورد می‌گردد که معادل ۲۶ درصد وسعت استان و حدود ۵/۵ درصد اراضی قابل کشت کشور را شامل می‌شود.

سطح مراتع استان حدود ۲/۴ میلیون هکتار می‌باشد که حدود ۵۳ درصد وسعت استان را به خود اختصاص داده است که ۲۴ درصد آن از نوع درجه یک و ۵۳ درصد آن از نوع درجه ۲ و بقیه مراتع درجه ۳ است. مساحت مناطق جنگلی استان قریب ۱۸۸ هزار هکتار با گونه‌های متنوع و دارای ارزش ژنتیکی خاص می‌باشد که ۵۷ درصد آن جزو جنگل‌های نیمه‌مرطوب ارسباران، ۳۹ درصد جزو جنگل‌های نیمه‌خشک و ۴ درصد جزو جنگل‌های مرطوب کشور است.

وسعت اراضی آبی و دیم استان به ترتیب ۴۱۳۹۷۱ و ۸۰۷۴۰۶ هکتار و مجموعاً ۱۲۲۱۳۷۷ هکتار است. مجموع تولیدات کشاورزی استان در سال زراعی ۸۹-۹۰ حدود ۴/۴۹۵ میلیون تن بوده است که از این مقدار ۲/۶۶۱ میلیون تن محصولات زراعی، ۸۶۱ هزار تن محصولات باغی، ۹۶۷ هزار تن محصولات دامی و ۴/۲۲۶ هزار تن محصولاتی شیلاتی می‌باشد. میزان صادرات محصولات کشاورزی استان در سال ۱۳۹۲ به ارزش ۲۶۰ میلیون دلار بوده است.

۶-۲- رتبه و جایگاه کشاورزی استان در کشور

- استان آذربایجان شرقی بر اساس ۵ شاخص (مدل تاکسونومی) مقایسه‌ای بخش کشاورزی ایران در رتبه هفتم کشوری جای گرفته است. وضعیت رتبه‌ای کشاورزی استان در برخی موارد به شرح زیر است: از نظر سطح کشاورزی در کشور در رتبه چهارم و از نظر سطح زیرکشت اراضی و سطح باغات رتبه پنجم را در میان سایر استان‌ها داراست.
- استان در تولید برخی محصولات کشاورزی دارای مزیت نسبی در سطح کشور می‌باشد. چنانچه در تولید پیاز، زردآلو و یونجه و عدس دارای رتبه اول، در تولید سیب درختی، عسل، تخم مرغ، انگور و گوشت قرمز دارای رتبه دوم و در تولید بادام دارای رتبه سوم کشوری است. در بقیه محصولات که در جدول (۲۴) نشان داده شده است در رتبه‌های بعدی قرار دارد.
- تعداد بهره‌برداران کشاورزی آذربایجان شرقی بالغ بر ۲۴۰ هزار نفر می‌باشد که ۵/۶ درصد از کل بهره‌برداران کشور بوده و از این نظر دارای رتبه ششم کشور است.
- سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور ۳/۱۷ درصد می‌باشد.
- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان از همین بخش در کشور ۴/۷ است. سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان از کل ارزش افزوده استان ۱۱ درصد می‌باشد. سهم همین بخش در تولید ناخالص داخلی کشور بدون نفت و گاز حدود ۸ درصد بوده است. سهم جمعیت شاغل استان در بخش کشاورزی در سال ۹۱ حدود ۲۱/۸ درصد و در کشور ۱۹/۴ درصد بوده است.

۳-۶- محصولات شاخص کشاورزی استان

قابلیت ویژه بخش کشاورزی آذربایجان شرقی باعث گردیده است تا این استان در تولید برخی از محصولات زراعی، باغی و دامپروری مزیت نسبی پیدا و جایگاه و رتبه ویژه‌ای را کسب کند به طوری که برخی از محصولات شاخص کشاورزی را در ایران به نام آذربایجان و تبریز می‌شناسند.

جدول (۲۳) محصولات شاخص استان

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالانه (هزار تن)	رتبه در کشور
۱	پياز	۲۵۶	۱
۲	زردآلو	۸۳	۱
۳	یونجه	۷۹۱	۱
۴	عدس	۲۱۴۸۰	۱
۵	سیب درختی	۴۹۷	۲
۶	گوشت قرمز	۷۰	۲
۷	عسل	۱۳	۲
۸	تخم مرغ	۸۲	۲
۹	انگور	۳۴۸	۲
۱۰	بادام	۱۳	۳
۱۱	شیر خام	۸۴۲	۴
۱۲	سیب زمینی	۲۸۵	۵
۱۳	گردو	۱۹	۵
۱۴	نخود	۲۴	۵
۱۵	گوشت مرغ	۸۲	۵

وضع موجود محصولات کشاورزی استان در جدول (۲۴) و وضعیت مکانیزاسیون کشاورزی استان آذربایجان شرقی در جدول (۲۵) آورده شده است.

جدول (۲۴) وضع موجود محصولات کشاورزی در زیربخش‌های مختلف

اراضی آبی (هکتار)				اراضی دیم (هکتار)				تولیدات (هزار تن)			
اراضی زراعی	آیش	درختان	درختان غیر	جمع کل اراضی آبی	اراضی زراعی	آیش	درختان	درختان غیر	جمع کل اراضی دیم	زراعی	باغی
۲۵۸۶۸۳	۳۵۰۰۳	۱۱۲۶۲۴	۸۵۱۲	۱۳۰۵۹۴۹	۸۰۷۴۰۶	۱۱۲۶۲۴	۳۰۶۳۳۳	۴۹۸۵۴۳	۱۲۲۲۲۲۷	۱۰۵۵۱۵۲۳	۱۰۸۹۴۳۷
۵۲۴۰۵۰۸	۴۷۲۴										

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان

جدول (۲۵) مکانیزاسیون کشاورزی (اسب بخار در هکتار)

عنوان	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب
	مکانیزاسیون در سال ۸۸	مکانیزاسیون در سال ۸۹	مکانیزاسیون در سال ۹۰	مکانیزاسیون در سال ۹۱	مکانیزاسیون در سال ۹۲
استان	هکتار	هکتار	هکتار	هکتار	هکتار
	۱/۱۸	۱/۱۹	۱/۴۷	۱/۴۸	۱/۵۰
	۱/۱۸	۱/۴۷	۱/۴۸	۱/۵۰	۱/۵۱
	۱/۱۸	۱/۴۷	۱/۴۸	۱/۵۰	۱/۵۱

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان

۴-۶- محصولات باغی و زراعی

آمار محصولات باغی استان (میوه‌های سردسیری و خشک) در سال ۱۳۹۲ در جدول (۲۶) آورده شده است. هم‌چنین برآورد سطح تولید و عملکرد در هکتار محصولات زراعی در سال ۱۳۹۲ استان آذربایجان شرقی به صورت جدول (۲۷) می‌باشد.

جدول (۲۶) آمار محصولات باغی (میوه‌های سردسیری و خشک) در سال ۱۳۹۲ استان آذربایجان شرقی

نام محصول	سطح کشت باغات با احتساب درختان پراکنده (هکتار)		میزان تولید (تن)		عملکرد (کیلوگرم)	
	نهال		بارور		آبی	
	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی
میوه‌های دانه‌دار	۷۷۳۳	۰	۳۳۴۱۱	۰	۵۱۵۱۲۶	۳۱۸۹۰
میوه‌های هسته‌دار	۳۱۴۵	۰	۱۸۸۴۶	۰	۱۴۶۰۴۰	۷۵۷۸۲
میوه‌های دانه‌ریز	۱۰۷۴	۶	۲۳۹۶۳	۱۳۲	۳۴۹۵۸۱	۲۱۵۲۷
میوه‌های خشک	۴۵۴۰	۷۶۱	۱۷۹۸۸	۱۲۱۸	۳۳۷۵۶	۸۹۶۹
سایر میوه‌های سردسیری	۳۱	۴	۳۳۲۰	۴۰۹۰۵	۱۱۴۲۰	۹۴۲۹
میوه‌های نیمه‌گرمسیری	۴۲	۰	۴۲۱	۰	۴۸۸۱	۱۷۸۰۰
میوه‌های گرمسیری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
گلستان (گل سرخ محمدی تر)	۹۸	۰	۸۵۱	۰	۲۶۸۶	۳۱۵۶
زعفران	۷	۰	۷۳	۰	۰,۳۱۷	۴۰۳۵
درختان و درختچه‌های غیر شمر	۱۷۲۱	۰	۶۷۹۱	۰	۰	۰
جمع کل	۱۸۳۹۱,۳	۷۷۱	۱۰۲۶۷۴,۹	۱۷۵۹,۵	۱۰۵۳۳۱,۸	۱۶۸۵۵۹

جدول (۲۷) برآورد سطح تولید و عملکرد در هکتار محصولات زراعی استان

نام محصول	سطح (هکتار)			تولید (تن)		
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع
غلات	۱۲۳۶۷۳	۴۰۶۹۱۲	۵۳۰۵۸۵	۴۵۵۸۲۶	۴۷۱۷۱۱	۹۲۷۵۳۷
حبوبات	۵۸۱۱	۶۴۶۷۶	۷۰۴۸۷	۱۱۳۰۹	۴۵۰۹۴	۵۶۴۰۳
محصولات صنعتی	۸۹۳۸	۱۳۴	۹۰۷۲	۳۲۳۰۲	۵۹	۳۲۳۶۱
سبزی و صیفی	۲۴۱۱۵.۵	۰	۲۴۱۱۵.۵	۹۱۲۲۶۶	۰	۹۱۲۲۶۶
نیاتات علوفه‌ای	۹۲۰۳۲	۲۶۴۴۲	۱۱۸۴۷۴	۹۸۹۹۸۰	۶۴۳۳۵	۱۰۵۴۳۱۵
محصولات جالبیزی	۴۰۶۸	۳۷۹	۴۴۴۷	۱۰۴۰۴۴	۳۹۰۸	۱۰۷۹۵۲
گیاهان دارونی	۴۴	۰	۴۴	۳۶۱	۰	۳۶۱
جمع کل	۲۵۸۶۸۲	۴۹۸۵۴۳	۷۵۷۲۲۴.۵	۲۵۰۶۰۸۸	۵۸۵۱۰۷	۳۰۹۱۱۹۵

۵-۶- وضعیت دام پروری و آبزیان استان

استان آذربایجان شرقی به سبب داشتن مراتع بالنسبه غنی، یکی از مهم ترین مراکز دام داری کشور محسوب می شود. آمار دام و محصولات دامی استان به ترتیب در جداول (۲۸) و (۲۹) شده است. وضعیت دام پزشکی و کشتارگاه های دام استان آذربایجان شرقی نیز در جداول (۳۰) و (۳۱) ارائه شده است.

جدول (۲۸) آمار دام استان به تفکیک در سال ۱۳۹۲ (رأس)

نوع دام	گوسفند و بره	بز و بزغاله	گاو بومی	گاو دورگ	گاو اصیل	گاو میش	شتر	تک سمیان	جمع
جمع استان	۳۳۶۷۶۱۰	۶۳۹۰۲۰	۱۶۶۲۳۰	۴۷۸۸۲۰	۴۰۶۲۰	۹۸۳۲۰	۱۵۶۰	۲۰۹۷۰۰	۵۰۰۱۸۸۰

جدول (۲۹) محصولات دامی آذربایجان شرقی به تفکیک در سال ۱۳۹۲ (تن)

نوع تولیدات	تولید گوشت قرمز	تولید گوشت مرغ	تولید تخم مرغ	تولید شیر	تولید عسل	جمع
جمع کل	۶۹۶۲۳	۸۲۰۳۲	۸۲۲۹۵	۸۴۲۰۸۲	۱۳۴۰۴۰۷	۱۰۸۹۴۳۶/۷

جدول (۳۰) وضعیت دام پزشکی آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲

عنوان	تعداد									
	آزمایشگاه دام		درمانگاه دام		کارخانه داروسازی		داروخانه دام (باب)		کلینیک	
	خصوصی	دولتی	خصوصی	دولتی	کارخانه داروسازی (واحد)	داروخانه دام (باب)	داروخانه دام (باب)	بیمارستان دام (تعداد)	سیار	ثابت
کل استان	۱۱	۹	۲۹	۴	۱۴۰	-	-	۱۶۳	۴۳۸	۷۸
	-	-	۲	-	-	-	-	-	-	-

مأخذ: اداره کل دام پزشکی آذربایجان شرقی

جدول (۳۱) وضعیت کشتارگاه‌های دام آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲

شرح	تعداد کشتارگاه		میزان کشتار (واحد وزن: تن)							
	فعال	غیرفعال	گوسفند و بره		بز و بزغاله		گاو و گوساله		گاو میش	
			تعداد (رأس)	وزن کل لاشه	تعداد (رأس)	وزن کل لاشه	تعداد (رأس)	وزن کل لاشه	تعداد (رأس)	وزن کل لاشه
جمع	۱۴	۱۵	۳۰۶۸۱۷	۶۰۶۷۳۸۰	۱۵۱۰۰	۲۶۷۹۹۴	۵۶۷۷۹	۱۱۶۳۵۵۳	۵۲۳۳	۱۰۵۲۷۳۹

مأخذ: اداره کل دام پزشکی آذربایجان شرقی

هم‌چنین وجود منابع آب نسبتاً خوب و دائمی در نقاط مختلف استان با شرایط اقلیمی متفاوت، امکان توسعه فعالیت شیلات را در استان فراهم آورده است که در جدول (۳۲) آمار وضعیت تولید آبزیان استان آورده شده است.

جدول (۳۲) وضعیت تولید آبزیان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲

نام واحد	محیط فعالیت		تولید (تن)
منابع آبی	نیمه طبیعی (سدها)	گرم آبی	۱۴۵
	طبیعی	گرم آبی	۱۵۰۰
جمع	سردآبی		۲۰۰۳/۵
	گرم آبی		۲۷۲۰/۹۱
	مجموع سردآبی و گرم آبی		۴۷۲۴/۴۱

۶-۶- مزیت‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی استان

- منابع طبیعی، اقلیم مستعد و خاک نسبتاً حاصل خیز کشاورزی.
- موقعیت ویژه ژئواکونومیک و قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم و محل اتصال خاورمیانه - آسیا و اروپا.
- زیرساخت‌های توسعه یافته در حوزه‌های مخابرات، برق، جاده، راه‌آهن، فرودگاه و ...
- بازار گسترده داخلی با جمعیت ۷۴ میلیون نفری و دسترسی سریع به کشورهای منطقه با جمعیت ۳۰۰ میلیون نفری
- وجود نیروی انسانی آموزش دیده، کارآ و با صرفه اقتصادی
- هزینه‌های پایین تولید و خدمات عمومی: شامل نهاده‌ها، مواد اولیه، انرژی، حمل و نقل، ارتباطات، دستمزد و ...
- وجود دانشگاه‌ها و مرکز آموزشی تحقیقاتی و مهندسی کشاورزی به عنوان تأمین کننده نیروی متخصص این بخش
- احداث سدهای بزرگ و کوچک و سیل‌بندها در مسیر آب‌های روان و رودخانه‌ها و اجرای روش‌های نوین آبیاری در راضی پایاب سدهای استان، احداث شبکه‌های فرعی، طرح‌های آبیاری تحت فشار و تجهیز و نوسازی مزارع
- وجود بستر مناسب جهت ایجاد کشت و صنعت در پایاب سدها به دلیل وسعت اراضی قابل کشت و تنوع اقلیم
- وجود مراکز بزرگ تحقیقاتی کشاورزی و منابع طبیعی، مرکز بیولوژی شمال غرب کشور و مرکز تولید انواع واکسن‌های دامی در استان
- وجود سیلوها و سردخانه‌ها برای نگهداری بلندمدت محصولات کشاورزی.

سیمای بازرگانی آذربایجان شرقی

۷- سیمای بازرگانی آذربایجان شرقی

استان آذربایجان شرقی با جمهوری‌های آذربایجان، نخجوان و ارمنستان مرز مشترک دارد و از طریق مرز بازرگان با کشور ترکیه نیز مرتبط است، که موجب ایجاد موقعیت استراتژیکی بسیار بالائی برای به وجود آمدن يك مرکز عمده تجاری بین‌المللی شده است.

بازرگانی از دو جنبه داخلی و خارجی قابل بحث است. از بابت بازرگانی داخلی، شهر تبریز به دلیل دارا بودن امتیازات و برتری‌های ویژه در منطقه شمال غرب کشور، دارا بودن بازار وسیع (به عنوان تأمین کننده اقلام مورد نیاز بازار در استان‌های اردبیل، زنجان، کردستان، آذربایجان غربی و خوداستان) موقعیت ویژه جغرافیایی و مرکزیت سیاسی، اداری و اقتصادی، از مهم‌ترین مراکز فعالیت بازرگانی در استان و کشور به شمار می‌رود. در ارتباط با بازرگانی خارجی، این استان به سبب موقعیت خاص استراتژیک و داشتن قابلیت‌های فراوان، مرکزی مناسب و با اهمیت برای فعالیت‌های بازرگانی خارجی است.

اهم قابلیت‌های بازرگانی استان به طور مختصر عبارتند از:

- وجود مبادی ورودی و خروجی به صورت بازارچه مشترک در منطقه مرزی جلفا و نوردوز، گمرکات سهلان، تبریز و جلفا با ظرفیت‌های بالای ذخیره و انبار کالا؛
- موقعیت ویژه جغرافیایی که به عنوان چهارراه ارتباطی ایران و اروپا مطرح می‌باشد؛
- وجود راه‌آهن جلفا، جمهوری ارمنستان که به عنوان پلی برای ارتباط با جمهوری‌های تازه استقلال یافته، قفقاز و آسیای مرکزی مطرح می‌باشد؛
- وجود راه‌آهن باری و مسافربری به کشورهای ترکیه و سوریه؛
- وجود منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس در جلفا؛
- وجود نمایشگاه بین‌المللی تبریز؛
- تولیدات صنعتی، کشاورزی، محصولات باغی و به ویژه خشکبار و تولیدات کانی فلزی و غیرفلزی با قابلیت صادراتی بالا؛
- وجود کارگاه‌های تولید فرش‌های نفیس؛
- امکان برقراری پروازهای مستقیم بین تبریز و اکثر شهرهای بزرگ ایران و خارج از کشور.

۷-۱- زیرساخت‌های بازرگانی

۷-۱-۱- انبار

در سطح استان، ۱۰۷ انبار چندمنظوره با ظرفیت ۱۳۹۵۴۰ تن موجود می‌باشد. از نظر تعداد، شهرستان تبریز با ۱۷/۷۶ درصد بالاترین درصد تعداد انبارهای استان را دارا می‌باشد. بعد از آن شهرستان جلفا، مراغه، ملکان، بستان‌آباد و غیره در رده‌های بعدی می‌باشند.

۷-۱-۲- سیلو

در سطح استان ۲۱ سیلو با ظرفیت ۶۵۵۲۵۰ تن موجود می‌باشند از نظر ظرفیت ۲۴/۴۲ درصد سیلوهای استان در شهرستان هشتروند، ۲۳/۳۵ درصد در شهرستان شبستر، ۹/۱۵ درصد در شهرستان مراغه و بقیه در

شهرستان‌های میانه، سراب، بستان آباد، آذرشهر و بناب قرار دارند. شهرستان‌های اسکو، جلفا، چارواپماق، عجب‌شیر، مرند، ملکان، ورزقان، هریس و کلیبر فاقد سیلو می‌باشند.

۷-۳- سردخانه

تعداد سردخانه‌های استان برابر ۶۴ سردخانه با ظرفیت ۱۴۷۲۳۳۰ تن می‌باشد. ۲۰ سردخانه در شهرستان تبریز، ۱۰ سردخانه در شهرستان مراغه، ۵ سردخانه در شهرستان بناب و سراب، ۴ سردخانه در شهرستان میانه و ملکان و مابقی در سایر شهرستان‌های استان (مرند، شبستر، عجب‌شیر و آذرشهر) موجود می‌باشد. از نظر ظرفیت ۳۳/۶۷ درصد سردخانه‌های استان در شهرستان تبریز، ۱۲/۴۲ درصد در شهرستان مراغه و ۱۲/۲۲ درصد در شهرستان ملکان و ۹/۶۴ درصد در شهرستان مرند و بقیه در سایر شهرستان‌ها واقع گردیده‌اند. شهرستان‌های اسکو، جلفا، چارواپماق، کلیبر، ملکان و ورزقان فاقد سردخانه می‌باشند.

۷-۲- واردات استان

در مورد بازرگانی خارجی، این استان به سب موقعیت خاص استراتژیک و داشتن قابلیت‌های فراوان، مرکزی مناسب و با اهمیت برای فعالیت‌های بازرگانی خارجی است در سال ۱۳۹۲ بیش‌ترین واردات استان را از نظر وزنی چوب و اشیای چوبی (۳۱ درصد) و پس از آن چدن و آهن و فولاد (۸ درصد) و کاغذ و مقوا (۵/۳ درصد) تشکیل می‌دهد. از نظر ارزش ماشین آلات و وسایل مکانیکی اجزا و قطعات آن‌ها و گروه چوب و اشیای چوبی عمده‌ترین کالاهای وارداتی استان محسوب می‌شوند. مقدار و ارزش واردات انواع کالاها از گمرکات استان در سال ۱۳۹۲ به صورت جدول زیر می‌باشد.

جدول (۲۳) مقدار و ارزش واردات انواع کالا		
کالا	مقدار (تن)	ارزش (دلار)
مجموع کل کالاهای وارداتی گمرکات استان	۴۴۱۵۵۳	۹۹۳۹۵۳۳۳۷
مجموع عمده‌کالاهای وارداتی گمرکات استان	۳۶۴۳۶۱	۸۹۱۱۳۱۰۷۳
ماشین آلات و وسایل مکانیکی - اجزا و قطعات آن‌ها	۲۰۶۰۰	۱۶۳۱۳۵۶۳۸
توتون و تنباکو و بدل آن‌ها	۱۳۷۷۲	۱۲۹۴۲۹۹۰۸
چوب و اشیای چوبی - زغال چوب	۱۳۵۲۷۵	۸۴۲۱۳۲۶۴
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۱۸۱۹۹	۶۳۵۵۹۶۷۶
کاغذ و مقوا، اشیای ساخته شده از خمیر کاغذ	۲۳۵۵۶	۵۴۳۰۴۹۲۵
کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۳۲۸۵	۴۷۵۷۲۰۰۲
قطعات منفصله ماشین آلات راه‌سازی و خودرو	۶۴۱۶	۴۰۷۴۵۰۹۷
ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا آن‌ها	۶۹۶۸	۳۷۳۹۹۶۷۶
وسایل نقلیه زمینی و اجزا و قطعات	۶۰۶۴	۳۲۰۳۳۶۳۹
چدن - یا آهن و فولاد	۳۵۶۶۱	۳۰۰۷۱۲۶۰
چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و یا نباتی	۱۲۰۶۸	۲۱۴۶۸۶۶۷
سنگ فلز، جوش و خاکستر	۱۱۷۵۷	۱۹۴۷۰۲۶۷
کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۴۷۲۴	۱۸۸۷۲۳۴۴
غلات	۲۲۱۴۳	۱۷۴۷۳۲۷۴

۳-۷- صادرات استان

صادرات استان نسبت به سال ۱۳۹۱ از نظر ارزش ۱۶ درصد و از نظر وزنی ۳۳ درصد رشد داشته است. از نظر ارزش مواد پلاستیکی (۱۶ درصد) و میوه‌های خوراکی (۱۴ درصد) و سوخت‌های معدنی (۱۱ درصد) و از نظر وزنی سوخت‌های معدنی (۲۲ درصد) و شیشه و محصولات شیشه‌ای (۱۰ درصد) و مواد پلاستیک (۹ درصد) بیش‌ترین سهم صادرات استان را به خود اختصاص داده است. مقدار و ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ در جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول (۳۴) مقدار و ارزش صادرات انواع کالا		
کالا	مقدار (تن)	ارزش (دلار)
مجموع کل کالاهای صادراتی گمرکات استان	۱۰۷۰۸۲۰	۱۰۰۱۶۹۹۶۹۸
مجموع عمده کالاهای صادراتی گمرکات استان	۷۶۳۴۶۰	۸۵۳۴۲۹۰۶۴
مواد پلاستیک و اشیاء ساخته شده	۱۰۱۵۷۲	۱۶۷۹۱۸۹۹۰
میوه‌های خوراکی - پوست مرکبات	۷۷۶۴۴	۱۳۹۰۲۵۵۷۸
سوخت‌های معدنی - روغن های معدنی	۲۳۷۶۱۰	۱۱۶۹۸۱۸۸۵
فراورده‌های غلات و نان‌های شیرینی	۳۹۷۷۱	۷۴۸۴۰۶۲۰
ماشین آلات و وسایل مکانیکی	۲۳۹۵۵	۷۲۱۰۲۹۱۶
وسائط نقلیه زمینی و اجزا و قطعات	۱۲۰۸۹	۵۰۰۱۱۸۱۸
فراورده از سبزیجات - میوه‌ها	۲۱۸۷۲	۳۶۳۲۸۱۹۷
قند و شکر و شیرینی	۱۴۱۰۱	۳۶۱۳۲۸۰۳
شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱۱۳۷۹	۲۹۰۷۰۳۲۱
کاکائو و فراورده‌های آن	۳۷۷۷	۲۰۶۱۲۳۶۷
فراورده‌های خوراکی گوناگون	۴۶۲۳	۱۵۸۲۸۸۰۴
ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۵۲۶۲	۱۴۶۴۷۶۴۸
محصولات شیمیایی آلی	۵۲۶۹	۱۴۶۱۴۸۰۶
محصولات گوناگون و صنایع شیمیایی	۸۸۶۵	۱۴۱۱۴۰۶۸
محصولات از چدن، آهن و فولاد	۶۸۴۱	۱۴۰۲۰۱۹
سایر اشیاء نسجی دوخته	۴۱۵۴	۱۳۰۲۳۲۵۳

مأخذ: گمرکات استان آذربایجان شرقی

۴-۷- گمرکات استان

این استان دارای ۴ مرکز گمرکی (تبریز، سه‌لان، مراغه و جلفا)، دو بازارچه مرزی و منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس می‌باشد.

۷-۴-۱- گمرک تبریز

گمرک تبریز از گمرکات قدیمی کشور بوده و بنای ساختمانی فعلی آن بیش از ۸۰ سال است تأسیس گردیده این گمرک در ضلع غربی شهر تبریز و در مسیر جاده ترانزیتی ایران - ترکیه قرار گرفته است، یک رشته ریل آهن قطار باری از داخل گمرک عبور می‌نماید. گمرک تبریز از گمرکات مهم صادراتی کشور بوده و استان

آذربایجان شرقی که از نظر صادرات غیر نفتی مقام اول در کشور را دارا می باشد، این گمرک نقش عمده ای در این امر مهم داشته است.

رویه های گمرکی مورد انجام در این گمرک عبارتند از:

واردات قطعی، صادرات قطعی، ترانزیت خارجی، ترانزیت داخلی، امور کارنه تیر، خروج موقت، ورود موقت، مرجوعی، امور مسافری و امور قضائی.

از توابع گمرکی گمرک تبریز که در سایر نقاط شهر قرار گرفته اند عبارتند از:

الف) گمرک فرودگاه در محل فرودگاه بین المللی تبریز واقع می باشد در این گمرک تشریفات گمرکی مسافری پروازهای خارجی در سالن ارزیابی گمرک فرودگاه انجام می گیرد.

ب) گمرک امانات پستی در داخل ساختمان اداره کل پست استان واقع در خیابان ارتش جنوبی قرار گرفته و تشریفات گمرکی بسته های پستی و هدیه و سوغات ورودی و خروجی در آن انجام می گیرد.

ج) گمرک راه آهن مستقر در ایستگاه راه آهن تبریز که تشریفات گمرکی کالاها ترانزیت داخلی و خارجی و همچنین تشریفات مسافری قطارهای بین المللی (تهران - استانبول)، (تبریز - وان)، (تهران - سوریه) را انجام می دهد.

د) گمرک مراغه در آذرماه ۱۳۷۵ کار خود را در شهرستان مراغه آغاز نموده است. تأسیس گمرک در این شهرستان به منظور انجام سریع تشریفات گمرکی خشکبار صادراتی مراغه و شهرستان های مجاور بوده است.

۷-۴-۲- گمرک سهران

گمرک سهران در سال ۱۳۵۴ به طور رسمی فعالیت خود را در داخل مجموعه شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی سهران آغاز نموده است. این گمرک در ۲۰ کیلومتری محدوده شهر تبریز و در مسیر جاده ترانزیتی ایران - اروپا در کنار پایانه حمل و نقل استان قرار گرفته و خط آهن ایران - ترکیه از آن می گذرد.

مجتمع سهران با مساحت ۳۰۰ هکتار دارای ۷ باب انبار مسقف به مساحت ۶۳۰۰۰ مترمربع و ۶ باب هانگار به مساحت ۲۵۰۰۰ مترمربع و بارانداز بتونی، آسفالتی و خاکی به مساحت ۲۴۰۰۰ مترمربع و ۹ باب انبار آتش زا و یک دستگاه باسکول ۸۰ تنی و ۵ رشته ریل راه آهن به طول ۱۰ کیلومتر می باشد. وجود تأسیسات ذکر شده موجب گردیده گمرک سهران امکانات وسیعی از نظر ارائه خدمات جهت واردات و صادرات کالا را داشته باشد. رویه های گمرکی که در این گمرک انجام می گیرد عبارتند از:

واردات قطعی، صادرات قطعی، ورود موقت، مرجوعی، ترانزیت داخلی و ترانزیت خارجی و امور کارنه تیر.

۷-۴-۳- گمرک جلفا

گمرک جلفا در شهرستان جلفا و در فاصله ۱۳۵ کیلومتری مرکز استان آذربایجان شرقی واقع شده است. این گمرک قبل از تأسیس جمهوری های مستقل مشترک المنافع در انتهای مسیر قطار شوروی - جلفا قرار گرفته بود و حجم عظیمی از کالاهای ورودی به کشور از طریق راه آهن از این مسیر وارد کشور می گردید، بعد از تشکیل جمهوری های مستقل این گمرک با جمهوری خودمختار نخجوان هم مرز گردیده است.

گمرک جلفا با وسعت محوطه حدوداً ۵۰۰ هکتار از نظر امکانات یکی از بزرگ‌ترین گمرکات کشور است، از توابع این گمرک که در نقاط مختلف شهر جلفا پراکنده اند عبارتند از:

الف) گمرک پل چوبی: فعالیت این گمرک به طور ۲۴ ساعته می‌باشد و مرز بین المللی شناخته شده است. از این گمرک روزانه عده کثیری مسافر تردد می‌نمایند و در قسمت امور کامیون‌ها تشریفات گمرکی کامیون‌های ورودی و خروجی و ترانزیت خارجی انجام می‌شود.

ب) گمرک بازارچه مرزی: در کنار گمرک پل چوبی بر اساس مقررات ایجاد بازارچه‌های مرزی تأسیس گردیده تشریفات گمرکی کالاهای وارده و صادره از بازارچه را انجام می‌دهد حجم مبادلات در این بازارچه با جمهوری نخجوان قابل توجه و چشمگیر است.

ج) گمرک منطقه آزاد ارس: منطقه آزاد که در قسمتی از زمین‌های واگذاری محوطه گمرک جلفا به مساحت ۱۳۰ هکتار در ضلع شرقی این گمرک تأسیس گردیده است. گمرک منطقه آزاد ارس که هم‌اکنون تحت نظر گمرک جلفا است با استقرار کادر کافی از پرسنل جلفا کلیه تشریفات گمرکی کالاهای وارداتی و صادراتی و ترانزیتی در این منطقه را انجام می‌دهند و عملکرد مثبت گمرک در این منطقه در توسعه آن نقش مهمی داشته است. رویه‌های گمرکی که در گمرک جلفا و توابع گمرکی آن انجام می‌گیرد عبارتند از: واردات قطعی، صادرات قطعی، ورود موقت، ترانزیت خارجی، ترانزیت داخلی، امور مسافری، امور کارنه‌تیر، مرجوعی، خروج موقت، کارنه‌دوپاساژ و امور قضائی.

۷-۵- بازارچه‌های مرزی استان

به منظور ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب برای مرزنشینان و جلوگیری از تبادل قاچاق کالا در مرزهای کشور، به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تشکیل بازارچه‌های مرزی در دستور کار دولت قرار گرفته و از آن جمله ایجاد بازارچه‌های مرزی این استان در دو نقطه مرزی یعنی جلفا و نوردوز نیز به تصویب هیئت دولت رسیده است که در زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

۷-۵-۱- بازارچه مرزی جلفا

این بازارچه در کنار رودخانه ارس و در جوار شهر جلفا و در مقابل شهر مرزی جلفا از جمهوری خودمختار نخجوان ایجاد گردیده است. این بازارچه در سال ۱۳۷۳ شروع به فعالیت نموده و کالاهایی از قبیل خشکبار، سبزیجات خشک، صنایع دستی و فرش ماشینی، مصالح ساختمانی و غیره از این طریق صادر می‌گردد.

۷-۵-۲- بازارچه مرزی نوردوز

این بازارچه در شهرستان جلفا و در فاصله ۸۰ کیلومتری شهر جلفا واقع شده که بازارچه مرزی بین ایران و ارمنستان به حساب می‌آید.

۷-۶- مرکز خدمات صادرات

در اغلب کشورهای دنیا مرکز یا مراکزی برای ارائه خدمات صادراتی مورد نیاز واحدهای تولیدی صادراتی وجود دارد که کلیه اطلاعات، آمار و اسناد مورد نیاز صادرکنندگان یا خدمات مرتبط با فعالیت‌های آنان را در اسرع وقت در اختیار آنان قرار می‌دهند تا صادرکنندگان ناگزیر از مراجعه به ادارات و سازمان‌های مختلف جهت کسب اطلاعات مورد نظر و یا دستیابی به خدمات مورد نیاز معطل نشوند.

با توجه به اهمیت موضوع و نظر به موقعیت استان از لحاظ نقش آن در صادرات غیرنفتی کشور مسئولین استان نسبت به تأسیس مرکز خدمات صادرات استان اقدام کردند. این مرکز از اواسط سال ۷۸ به ارائه خدمات به صادرکنندگان مشغول است. مرکز خدمات صادرات استان در محل ساختمان اداری گمرک تبریز قرار گرفته است که کلیه خدمات صادرکنندگان از طرف نمایندگان دستگاه‌های مستقر در این مرکز و در کوتاه‌ترین زمان ممکن انجام می‌گیرد.

سیمای گردشگری و صنایع دستی آذربایجان شرقی

۸- سیمای گردشگری و صنایع دستی آذربایجان شرقی

۸-۱- سیمای گردشگری استان

آذربایجان شرقی به لحاظ موقعیت جغرافیایی خود شاهراه اصلی عبور هزاران گردشگر آسیایی و اروپایی است. این سرزمین از دیرباز مهد مدنیت بوده و دارای سابقه چندین هزار ساله می باشد و به برکت قدمت و غنای فرهنگی خود، صدها اثر تاریخی ارزشمند از دوره های مختلف را در خود جای داده است. به طوری که تاکنون بیش از ۱۴۰۰۰ اثر تاریخی در استان شناسایی شده و ۴۷۰ بنای تاریخی در این استان ثبت شده است. علاوه بر ویژگی ممتاز تاریخی، این استان به لحاظ موقعیت جغرافیایی خود، تأثیرپذیری از آب و هوای مدیترانه ای با آب و هوای مطبوع و دلپذیر، مناطق جنگلی زیبا با چشم انداز بدیع، دره های سرسبز، کوه های سر به فلک کشیده و پر آوازهای چون سهند و سیلان از پتانسیل های با ارزش اکوتوریستی کشور محسوب می گردد. شاخص های بخش میراث فرهنگی و گردشگری استان طی سال های ۹۱ و ۹۲ در جدول (۳۵) ارائه شده است.

جدول (۳۵) آمار میراث فرهنگی و گردشگری استان طی سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲

عنوان	واحد	۱۳۹۱	۱۳۹۲	درصد تغییرات نسبت به سال ۱۳۹۱
تعداد موزه ها	باب	۱۵	۱۵	-
تعداد بازدیدکنندگان از موزه ها	نفر	۵۵۰۶۴۴	۴۷۷۳۲۹	- ۷
تعداد جاذبه های تاریخی واجد ارزش بین المللی	اثر	۲	۲	-
نسبت جمعیت به موزه در استان (به ازای هر ۲۵۰ هزار نفر)	نفر	۱	۱	-
تعداد بناهای تاریخی	اثر	۱۱۴	۴۴	- ۶۲
تعداد بازدیدکنندگان از بناهای تاریخی	نفر	۳۹۷۹۷۴	۳۳۱۳۲۳	- ۶
تعداد بناهای تاریخی به ثبت رسیده	اثر	۱۷	۰	- ۱۰۰
هتل	تعداد	۳۳	۳۶	۹
ضریب اشتغال تخت هتل	درصد	۷۵	۶۳	- ۱۶
مهمان پذیر	تعداد	۷۵	۷۵	-
ظرفیت هتل ها	نفر	۱۳۹۳	۴۲۵۰	۲۰۰
ظرفیت مهمان پذیرها	نفر	۲۶۴۱	۳۲۵۰	۲۳
رستوران ها و چلوکبابی های بین راهی	تعداد	۱۹۴	۱۵۵	- ۲۱
مسافران اقامتی در استان	نفر	۳۱۶۷۵۷۸۰	۳۵۰۰۰۰۰	۱۰/۵
جهانگردان اقامتی در استان	نفر	۶۸۰۰۰۰	۶۷۰۰۰۰	- ۲
صدور مجوزهای کارگاهی	تعداد	۱۶۵۸	۹۸۲	- ۴۰/۷۷
صنایع دستی	پروانه تولید کارگاهی	۱۱	۱۹	۷۲/۷۳
ایجاد و توسعه مراکز آموزشی در استان	تعداد دفاترهای آموزشی	۲۲	۲۴	۱
	تعداد هنرآموزان مراکز آموزشی	۳۵۰۵	۱۸۷۶	- ۴۶/۴۸
برگزاری نمایشگاه های صنایع دستی	تعداد	۲۴	۱۶	۳۳/۳۳
تعداد رشته های صنایع دستی رایج استان	درصد	۷۴	۷۴	-

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان شرقی

۸-۲- سیمای صنایع دستی استان

آذربایجان شرقی یکی از کانون‌های صنایع دستی ایران محسوب می‌شود. در این استان انواع فرش، قالیچه، جاجیم، خورجین، گلیم، شال، گلیمچه، ورنی، ظروف سفالی و سرامیک، اقسام سید حصیری، پارچه‌های پشمی و ابریشمی، سوزن دوزی، نقره‌سازی، قلاب‌بافی، حوله و پتوبافی، مغرش (هر چیز گسترده‌ای)، بافی، کفافی و کفش دوزی و ... موارد عمده صنایع دستی را تشکیل می‌دهند.

صنایع دستی برجسته استان شامل قالی‌بافی، گلیم‌بافی، هنرهای چوبی (خاتم، معرق، منبت و سید و حصیر بافی)، دست‌بافت‌های سنتی (پشمی، ابریشمی، جاجیم بافی)، چاپ‌های سنتی، شیشه‌گری، سفال‌گری، فلزکاری (قلم‌زنی، حکاکی و ملیله‌دوزی)، رودوزی‌ها (سوزن دوزی، پته دوزی، شکمه دوزی و گلابتون دوزی)، نمد مالی، کتاب آرایی (میناتور و تذهیب) است.

توانمندی‌ها و

مزیت‌های

سرمایه‌گذاری

آذربایجان شرقی

سیمای مالی،
بانکی و بیمه‌ای
آذربایجان شرقی

Financiera

۹- سیمای بورس اوراق بهادار، بانکی و بیمه‌ای آذربایجان شرقی

۹-۱- بازار بورس اوراق بهادار

تالار بورس اوراق بهادار آذربایجان شرقی از تاریخ ۱۳۸۲/۰۷/۲۲ شروع به کار نموده است. اطلاعات آماری تالار بورس تبریز از سال ۹۰ در جدول (۳۶) ارائه شده است.

جدول (۳۶) اطلاعات آماری تالار بورس تبریز از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲						
شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	درصد تغییرات ۹۱ نسبت به ۹۰	درصد تغییرات ۹۲ نسبت به ۹۱
حجم خرید و فروش	میلیون سهم	۲۳۰۱	۱۸۹۶	۵۷۰۸	- ۱۸	۲۰۱
ارزش خرید و فروش	میلیارد ریال	۷۴۴۹	۶۸۷۹	۲۴۲۶۷	- ۸	۲۵۳

مأخذ: سازمان بورس و اوراق بهادار تبریز

۹-۲- سیستم بانکی آذربایجان شرقی

در سال ۱۳۹۲ در استان آذربایجان شرقی ۲۸ بانک دولتی و بانک خصوصی و تعدادی موسسه اعتباری غیر بانکی فعالیت داشتند. بانکهای تجاری استان دارای ۵۵۶ شعبه و ۵۵۴۴ پرسنل بودند. مقایسه‌ی وضعیت بانکهای دولتی استان به تفکیک بانکهای تجاری و تخصصی به صورت جدول (۳۷) و سپرده‌های جذب شده، تسهیلات اعطایی، تعداد دستگاه‌های ATM، پرسنل و شعب بانکهای دولتی در استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ به صورت جدول (۳۸) می‌باشد.

جدول (۳۷) وضعیت بانکهای دولتی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ (ارقام به میلیارد ریال)

شرح بانک	بانکهای تجاری									بانکهای تخصصی	
	ملی	صادرات	ملت	تجارت	سپه	رفاه کارگران	پست بانک کشاورزی	توسعه صادرات	مسکن	صنعت و معدن	
سپرده	۲۷۵۷۵	۱۸۹۸۵	۲۴۵۱۸	۱۶۴۳۳	۱۵۰۰۶	۱۰۸۹۴	۱۱۸۴	۸۴۵۷	۷۵۰	۱۰۶۳۰	۳۳۴
رتبه	۱	۳	۲	۴	۵	۶	۷	۲	۳	۱	۴
تسهیلات	۱۹۹۹۴	۱۳۸۰۵	۱۸۳۱۶	۱۰۷۰۱	۱۱۴۱۵	۴۷۰۰	۱۰۷۲	۱۴۰۶۹	۱۷۵۰	۳۷۰۷۱	۱۶۶۸
رتبه	۱	۳	۲	۵	۴	۶	۷	۲	۳	۱	۴

مأخذ: فصل نامه بانک (عملکرد بانکهای دولتی و خصوصی در پایان اسفند ۱۳۹۲)

جدول (۳۸) وضعیت بانک‌های دولتی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ (ارقام به میلیارد ریال)

بانک‌های دولتی					
شرح	سپرده	تسهیلات	تعداد دستگاه‌های ATM	تعداد پرسنل	تعداد شعب
مبلغ / تعداد	۱۳۴۷۶۵	۱۳۴۵۶۲	۱۱۲۶	۶۷۷۳	۷۱۲

مأخذ: فصل‌نامه بانک (عملکرد آذربایجان شرقی)

۳-۹- خدمات بیمه‌ای آذربایجان شرقی

آذربایجان شرقی با فعالیت شرکت‌های بیمه دولتی و خصوصی شامل بیمه ایران، آسیا، البرز، دانا، کارآفرین، سینا، پاسارگاد، پارسیان، معلم، توسعه، نوین، رازی، میهن، سرمایه و... ارائه‌کننده خدمات بیمه‌ای یکی از استان‌های پیش‌رو در این صنعت می‌باشد و عملکرد صنعت بیمه در این استان به قرار ذیل می‌باشد:

ارزش بیمه‌نامه صادر شده بر حسب نوع بیمه در استان آذربایجان شرقی توسط شرکت‌های بیمه دولتی به صورت جدول (۳۹) می‌باشد.

جدول (۳۹)، ارزش بیمه‌نامه‌های صادر شده (میلیارد ریال)

نوع بیمه	۱۳۹۱	۱۳۹۲
جمع	۳۷۹۸	۵۱۴۴
زندگی (عمر)	۲۴۷	۳۶۰
اتومبیل (سرنشین)	۲۱۶	۲۸۳
اتومبیل (شخص ثالث)	۱۹۱۶	۲۳۷۷
اتومبیل (بدنه)	۳۲۸	۵۰۳
آتش سوزی	۱۲۱	۱۵۶
حوادث	۳۱	۴۰
باربری	۱۳	۲۱
درمان	۶۱۷	۹۶۹
سایر	۳۰۹	۴۳۴

مأخذ: سرپرستی بیمه آسیا، البرز، ایران و دانا در آذربایجان شرقی

تولمندی‌هاو

مزیت‌های

سرمایه‌گذاری

آذربایجان شرقی

A blue-tinted background image featuring a medical stethoscope and an ECG (heart rate) line on a grid. The stethoscope is positioned diagonally, with its chest piece visible in the lower right and its earpieces in the upper left. The ECG line is a jagged, irregular waveform. The overall image has a clinical and professional feel.

سیمای بهداشت و درمان آذربایجان شرقی

۱۰- سیمای بهداشت و درمان آذربایجان شرقی

۱۰-۱- مراکز درمانی

در سال ۱۳۹۲ تعداد ۲۸۰ مرکز بهداشتی و درمانی در سطح استان وجود داشته است. از این تعداد مرکز درمانی، ۵۸ مرکز در سطح شهرستان تبریز فعال بوده است. از ۵۴۱۴ تخت استان در سال ۱۳۹۲ تعداد ۴۰۶۱ تخت در شهرستان تبریز قرار داشته‌اند.

۱۰-۲- خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی و درمانی

آمار خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی و درمانی بر حسب وضعیت جغرافیایی آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ به صورت جدول (۴۰) می‌باشد.

جدول (۴۰) خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشتی و درمانی بر حسب وضعیت جغرافیایی در سال ۱۳۹۲			
شهرستان	خانه‌های بهداشت	مراکز بهداشتی و درمانی	جمعیت تحت پوشش خانه‌های بهداشت
کل استان	۱۰۶۹	۲۸۰	۱۰۸۶۷۶۵
آذرشهر	۲۵	۸	۳۷۳۰۱
اسکو	۲۷	۹	۴۱۸۰۵
اهر	۷۹	۱۳	۴۹۰۴۱
پستان‌آباد	۷۵	۱۱	۷۱۰۷۲
بناب	۲۲	۱۱	۵۲۸۹۶
تبریز	۴۸	۵۸	۱۶۰۳۷۱
جلقا	۲۲	۷	۱۶۷۲۶
چارلویماق	۳۱	۶	۱۳۲۹۴
خداآفرین	۴۳	۶	۲۶۹۳۷
سراب	۷۸	۱۹	۶۸۴۴۶
شیستر	۵۸	۱۹	۶۱۸۹۲
عجب‌شیر	۳۵	۷	۳۶۵۹۴
کلیبر	۴۹	۷	۳۰۱۰۲
مراغه	۷۱	۱۴	۷۷۱۳۳
مرند	۷۰	۲۰	۹۱۳۱۹
ملکان	۵۱	۱۳	۷۶۰۰۴
میانه	۱۲۱	۲۶	۷۴۵۱۵
ورزقان	۴۸	۸	۳۳۱۸۶
هریس	۴۱	۱۰	۳۳۷۳۱
هشت‌رود	۷۵	۸	۳۴۴۱۰

تعداد خانه‌های بهداشت استان از ۱۰۶۶ خانه بهداشت در سال ۱۳۹۱ به ۱۰۶۹ خانه بهداشت فعال در سال ۱۳۹۲ رسیده است. در سال ۱۳۹۲ جمعیت بالغ بر ۱۰۸۶۷۶۵ نفر تحت پوشش خانه‌های بهداشت در سطح استان قرار داشته‌اند.

۱۰-۳- بیمارستان، آزمایشگاه، مراکز پرستاری و توانبخشی

تعداد آزمایشگاه‌های استان در سال ۱۳۹۲، ۲۶۴ آزمایشگاه می‌باشد. همچنین تعداد ۱۴۰ آزمایشگاه در شهرستان تبریز واقع شده‌اند. در سال ۱۳۹۲ در استان آذربایجان شرقی تعداد ۴۶ بیمارستان وجود داشته است. که دارای ۵۴۱۴ تخت فعال بوده‌اند.

در سال ۱۳۹۲ در سطح استان تعداد ۱۵۰ مرکز پرستاری وجود داشته است. بیشترین مرکز پرستاری در شهرستان تبریز تمرکز یافته است. تعداد مراکز توانبخشی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲، ۹۸ مرکز توانبخشی بوده است. که تعداد ۵۶ مرکز در شهرستان تبریز واقع گردیده‌اند. آمار تعداد بیمارستان‌ها، تخت‌های فعال، آزمایشگاه‌ها، مراکز پرستاری و توانبخشی استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۲ ب حسب شهرستان بدو جدول (۴۱) ارائه شده است.

جدول (۴۱) تعداد بیمارستان، آزمایشگاه، مراکز پرستاری و توانبخشی

شهرستان	تعداد بیمارستان	تعداد تخت فعال	آزمایشگاه	مراکز پرستاری	مرکز توانبخشی
کل استان	۴۶	۵۴۱۴	۲۶۴	۱۵۰	۹۸
آذرشهر	۱	۵۲	۶	۲	۲
اسکو	۱	۵۰	۷	۱	۱
اهر	۱	۱۴۹	۱۰	۴	۴
بستان‌آباد	۱	۴۸	۴	۱	۰
بناب	۲	۱۳۳	۷	۵	۳
تبریز	۲۵	۴۰۶۱	۱۴۰	۹۷	۵۶
جلفا	۱	۳۴	۷	۳	۲
چاراویماق	۰	۰	۱	۱	۱
خداآفرین	۰	۰	۰	۰	۰
سراب	۱	۱۲۹	۱۰	۲	۴
شبستر	۱	۷۳	۱۱	۴	۱
عجب‌شیر	۱	۴۰	۴	۱	۲
کلیبر	۱	۳۵	۴	۲	۰
مراغه	۲	۲۳۳	۱۳	۱۱	۷
مرند	۲	۱۳۲	۱۱	۵	۵
ملکان	۱	۳۸	۵	۲	۱
میانه	۲	۱۳۸	۱۳	۵	۸
ورزقان	۱	۰	۲	۱	۰
هریس	۱	۰	۶	۲	۰
هشت‌رود	۱	۶۹	۳	۱	۱

مأخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز

سیمای آموزش آذربایجان شرقی

۱۱- سیمای آموزش آذربایجان شرقی

۱۱-۱- آموزش و پرورش

در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ تعداد کل دانش آموزان استان در دوره های مختلف تحصیلی با احتساب مقطع کودکستان (به جز بزرگسالان) ۶۴۳۰۵۹ نفر بوده که نسبت به سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰، ۲ درصد رشد داشته است. که این افزایش در مناطق شهری ۱/۰۳ درصد و در مناطق روستایی ۱/۴ درصد بوده است. همچنین دانش آموزان مناطق شهری در سال تحصیلی ۹۱-۹۰، ۳۲۰۳۲۰۴۸۳ نفر بوده که با ۱/۰۳ درصد افزایش در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ به ۱۶۰۴۸۸۰ نفر دانش آموز رسیده است و در مناطق روستایی استان در سال تحصیلی ۹۱-۹۰، ۲۸۲۰ نفر دانش آموز مشغول تحصیل بوده که با ۱/۴ درصد افزایش در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ به ۴۳۰۱۵۵۵ نفر دانش آموز روستایی رسیده است. بیشترین افزایش دانش آموز مربوط به مقطع کودکستان می باشد. در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ سهم دانش آموزان دولتی از کل دانش آموزان استان، ۷۹/۷۳ درصد بوده است که نسبت به سال تحصیلی ۹۱-۹۰ با ۹۲/۷۵ درصد، ۱۳/۲ درصد کاهش داشته است. در سال تحصیلی ۹۳-۹۲، بالغ بر ۲۱۳۵۸ نفر دانش آموز در مدارس نمونه دولتی تحصیل می کردند که نسبت به سال تحصیلی ۹۱-۹۰، (با ۶۲۲ نفر دانش آموز) ۳/۵ درصد افزایش داشته است. تعداد دانش آموزان استان آذربایجان شرقی به نوع آموزش در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ در جدول (۴۲) ارائه شده است.

تعداد دانش آموزان (بدون بزرگسال) (دولتی و غیردولتی) استان آذربایجان شرقی به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲									
نوع آموزش	شهری			روستایی			شهری و روستایی		
	پسر	دختر	جمع	پسر	دختر	جمع	پسر	دختر	جمع
ایثارگران	۱۷۳۶	۱۰۷۹	۲۸۱۵	۱۰۴	۲۱	۱۲۵	۱۸۴۰	۱۱۰۰	۲۹۴۰
تیزهوشان	۴۴۳۶	۴۴۸۸	۸۹۲۴	۰	۰	۰	۴۴۳۶	۴۴۸۸	۸۹۲۴
شاهد	۵۵۹۳	۵۷۰۰	۱۱۲۹۳	۰	۰	۰	۵۵۹۳	۵۷۰۰	۱۱۲۹۳
عادی - دولتی	۱۷۲۹۷۱	۱۶۳۳۵۸	۳۳۶۳۲۹	۷۳۲۴۴	۶۴۷۷۹	۱۳۸۰۲۳	۲۴۶۲۱۵	۲۲۸۳۱۷	۴۷۴۵۳۲
غیردولتی	۵۲۲۵۴	۴۳۵۴۶	۹۵۸۰۰	۵۸۲۳	۵۵۱۷	۱۱۳۴۰	۵۸۰۷۷	۴۹۰۶۳	۱۰۷۱۴۰
نمونه دولتی	۱۰۲۷۹	۱۰۹۳۰	۲۱۲۰۹	۱۴۹	۰	۱۴۹	۱۰۴۲۸	۱۰۹۳۰	۲۱۳۵۸
وابسته	۴۵۴	۲۹۱	۷۴۵	۰	۰	۰	۴۵۴	۲۹۱	۷۴۵
هیأت امنایی	۴۱۳۴	۳۱۵۷	۷۲۹۱	۰	۰	۰	۴۱۳۴	۳۱۵۷	۷۲۹۱
عشایری	۰	۰	۰	۲۸۲۸	۲۳۶۹	۵۱۹۷	۲۸۲۸	۲۳۶۹	۵۱۹۷
استثنایی	۲۱۳۲	۱۲۹۸	۳۴۳۰	۱۳۹	۷۰	۲۰۹	۲۲۷۱	۱۲۶۸	۳۵۳۹
جمع کل	۲۵۳۹۸۹	۲۳۴۰۲۷	۴۸۸۰۱۶	۸۲۲۸۷	۷۲۷۵۶	۱۵۵۰۴۳	۳۲۶۲۷۶	۳۰۶۷۸۳	۶۴۳۰۵۹

۱۱-۲- آموزش عالی

آذربایجان شرقی با دارا بودن دانشگاه های متعدد شامل دانشگاه تبریز، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دانشگاه صنعتی سهند، دانشگاه شهید مدنی، دانشگاه پیام نور، دانشگاه هنر اسلامی، دانشگاه جامع علمی، کاربردی، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه های غیر انتفاعی استان با ۲۰۲۱۲۲ نفر دانشجویی از قطب های علمی کشور محسوب می شود. در این استان ۱۲۳ مرکز آموزشی فعالیت می کند که علاوه بر ۵ دانشگاه بزرگ دولتی، ۳۱ مرکز آموزش عالی وابسته به پیام نور، ۱۱ دانشگاه غیر انتفاعی دولتی، ۴۰ مرکز دانشگاه جامع علمی، کاربردی و ۳۶ مرکز و واحد دانشگاه آزاد اسلامی و همچنین مراکز آموزشی زیادی در شهرستان های مختلف استان وجود دارد.

۱-۲-۱۱- وضعیت دانشجویان آذربایجان شرقی

در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲، ۲۰۲۱۲۲ نفر دانشجو در دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی استان تحصیل می‌کردند که نسبت به سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ (با ۲۰۷۹۱۷ نفر دانشجو) ۲/۷۸ درصد کاهش داشته است. از ۲۰۲۱۲۲ نفر دانشجو، ۱۰۳۹۰۸ نفر در دانشگاه‌های دولتی (به عبارتی ۵۱/۴۱ درصد) و ۸۶۳۹۶ نفر (۴۲/۷۴ درصد) در واحدها و مراکز مختلف دانشگاه آزاد استان تحصیل می‌کردند. در همین سال ۱۶/۶ درصد از دانشجویان در مقطع کاردانی، ۶۶/۳ درصد در مقطع کارشناسی، ۱۳/۹ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۱/۹ درصد در مقطع دکتری حرفه‌ای و ۱/۴ درصد در مقطع دکتری تخصصی تحصیل می‌کردند.

بررسی توزیع دانشجویان به تفکیک دانشگاه‌های استان نشان می‌دهد که دانشگاه تبریز ۶/۳ درصد، دانشگاه علوم پزشکی ۳/۷ درصد، دانشگاه صنعتی سهند ۱/۸ درصد، دانشگاه هنر اسلامی تبریز ۰/۷ درصد، دانشگاه جامع علمی و کاربردی ۹/۶ درصد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان ۳/۲ درصد، دانشگاه پیام نور استان ۲۲/۷ درصد، دانشگاه‌های غیرانتفاعی استان ۵/۸ درصد و ۴۲/۷۴ درصد در واحدها و مراکز مختلف دانشگاه آزاد اسلامی مشغول تحصیل هستند که در این صورت در بین دانشگاه‌های دولتی دانشگاه پیام نور با ۲۲/۷ بیش‌ترین دانشجو و دانشگاه هنر اسلامی تبریز با ۰/۷ درصد کم‌ترین تعداد دانشجو را دارد. در جدول (۴۳) آمار دانشجویان دولتی و غیردولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ ارائه شده است.

جدول (۴۳) آمار دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۲ - ۱۳۹۱

شرح	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه‌ای	دکتری تخصصی	کل	درصد	سهم زنان و مردان از دانشجویان مختلف	سهم دوره‌های روزانه	سهم دانشجویان دوره‌های غیر روزانه
دانشگاه تبریز	۲۴۸	۴۳۰۱	۱۱۰۸	۱۲۳	۴۱۹	۶۱۹۹	۶.۳	۴۸.۷	۹۴.۱	۵.۹
	۲۹۷	۴۰۲۶	۱۳۵۱	۱۵۴	۶۹۶	۶۵۲۴		۵۱.۳	۹۳.۵	۶.۵
	۵۴۵	۸۳۲۷	۲۴۵۹	۲۷۷	۱۱۱۵	۱۲۷۲۳		۱۰۰.۰	۹۳.۸	۶.۲
دانشگاه علوم پزشکی	۰	۱۹۵۵	۵۶۴	۱۴۶۶	۵۲۰	۴۵۰۵	۳.۷	۶۱.۰	۹۶.۹	۳.۱
	۱۳۶	۸۹۱	۲۷۳	۱۰۴۵	۵۳۶	۲۸۸۱		۳۹.۰	۹۸.۱	۱.۹
	۱۳۶	۲۸۴۶	۸۳۷	۲۵۱۱	۱۰۵۶	۷۳۸۶		۱۰۰.۰	۹۷.۴	۲.۶
دانشگاه صنعتی سهند	۰	۸۰۷	۳۵۳	۰	۶۸	۱۲۲۸	۱.۸	۳۳.۶	۷۲.۱	۲۷.۹
	۹۴	۱۴۳۱	۷۵۶	۰	۱۵۱	۲۴۳۲		۶۶.۴	۸۰.۵	۱۹.۵
	۹۴	۲۲۳۸	۱۱۰۹	۰	۲۱۹	۳۶۶۰		۱۰۰.۰	۷۷.۷	۲۲.۳
دانشگاه هنر اسلامی تبریز	۰	۶۴۶	۱۵۶	۰	۷	۸۰۹	۰.۷	۵۶.۷	۱۰۰.۰	۰.۰
	۲	۵۱۳	۸۵	۰	۱۷	۶۱۷		۴۳.۳	۱۰۰.۰	۰.۰
	۲	۱۱۵۹	۲۴۱	۰	۲۴	۱۴۲۶		۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۰.۰
دانشگاه شهید مدنی آذربایجان	۰	۳۳۴۵	۵۳۱	۰	۸۶	۳۹۶۲	۳.۲	۶۲.۲	۶۸.۶	۳۱.۴
	۰	۱۹۹۷	۳۱۱	۰	۱۰۱	۲۴۰۹		۳۷.۸	۶۹.۴	۳۰.۶
	۰	۵۳۳۲	۸۴۲	۰	۱۸۷	۶۳۷۱		۱۰۰.۰	۶۸.۹	۳۱.۱
سایر دانشگاه‌های دولتی	۲۹۵	۴۰۱	۵۹۸	۲۲	۶	۱۳۲۲	۳.۴	۱۹.۲	۹۳.۵	۶.۵
	۳۹۴۳	۱۱۳۱	۱۴۲۰	۳۴	۴۰	۵۵۶۸		۸۰.۸	۷۴.۹	۲۵.۱
	۳۳۳۸	۱۵۳۲	۲۰۱۸	۵۶	۴۶	۶۸۹۰		۱۰۰.۰	۷۸.۴	۲۱.۶

ادامه جدول (۴۳) دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۰ - ۹۱

شرح	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکترای حرفه‌ای	دکترای تخصصی	کل	درصد	سه‌م زنان و مردان از دانشگاه‌های مختلف	سه‌م دانشجویان دوره‌های روزانه	سه‌م دانشجویان دوره‌های غیرروزانه
دانشگاه جامع علمی و کاربردی	زن	۳۶۴۴	۲۲۹۸	۰	۰	۵۹۴۲	۹۰٫۶	۳۰٫۵	۱۰۰۰۰	۰۰۰
	مرد	۸۴۷۹	۵۰۴۲	۱۳	۰	۱۳۵۳۴		۶۹٫۵	۱۰۰۰۰	۰۰۰
	کل	۱۲۱۲۳	۷۳۴۰	۱۳	۰	۱۹۴۷۶		۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۰۰۰
دانشگاه پیام نور	زن	۰	۲۷۵۶۶	۹۹۵	۰	۲۸۵۶۲	۲۲٫۷	۶۲٫۱	۸۵٫۲	۱۴٫۸
	مرد	۰	۱۶۸۹۰	۵۱۷	۰	۱۷۴۱۴		۳۷٫۹	۸۲٫۳	۱۷٫۷
	کل	۰	۴۴۴۵۶	۱۵۱۲	۰	۴۵۹۷۶		۱۰۰۰۰	۸۴٫۱	۱۵٫۹
دانشگاه‌های دولتی	زن	۴۱۸۷	۴۱۳۱۹	۴۳۰۵	۱۶۱۱	۵۲۵۲۹	۵۱٫۴	۵۰٫۶	۸۷٫۸	۱۲٫۲
	مرد	۱۱۹۵۱	۳۱۹۲۱	۴۷۲۶	۱۲۳۳	۵۱۳۷۹		۴۹٫۴	۸۸٫۰	۱۲٫۰
	کل	۱۶۱۲۸	۷۳۲۴۰	۹۰۳۱	۲۸۴۴	۱۰۳۹۰۸		۱۰۰۰۰	۸۷٫۹	۱۲٫۱
درصد مقاطع مختلف	زن	۸۰۰	۷۸۰۷	۸۰۲	۳۰۱	۱۰۰				
	مرد	۲۳۰۳	۶۲۰۱	۹۰۲	۲۰۴	۱۰۰				
	کل	۱۵۰۵	۷۰۰۵	۸۰۷	۲۰۷	۱۰۰				
دانشگاه‌های غیرانتفاعی	زن	۱۲۶۵	۴۱۷۳	۲۹۸	۰	۵۷۳۶	۵۰٫۸	۴۸٫۵	۱۰۰۰۰	۰۰۰
	مرد	۲۲۴۱	۳۶۲۱	۲۲۰	۰	۶۰۸۲		۵۱٫۵	۹۵٫۴	۴٫۶
	کل	۳۵۰۶	۷۷۹۴	۵۱۸	۰	۱۱۸۱۸		۱۰۰۰۰	۹۷٫۷	۲٫۳
دانشگاه آزاد	زن	۲۳۶۰	۱۸۱۲۸	۶۷۵۴	۹۴	۲۷۳۹۵	۴۲٫۷	۳۱٫۷	۱۰۰۰۰	۰۰۰
	مرد	۱۱۵۱۱	۳۴۷۴۸	۱۱۶۹۷	۸۹۹	۵۹۰۰۱		۶۸٫۳	۱۰۰۰۰	۰۰۰
	کل	۱۳۸۷۱	۵۲۸۷۶	۱۸۴۵۱	۹۹۳	۸۶۳۹۶		۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۰۰۰
دانشگاه‌های استان	زن	۷۸۱۲	۶۳۶۲۰	۱۱۳۵۷	۱۷۰۵	۸۵۶۶۰	۱۰۰۰۰	۴۲٫۴	۹۲٫۵	۷٫۵
	مرد	۲۵۷۰۳	۷۰۲۹۰	۱۶۶۴۳	۳۱۳۲	۱۱۶۴۶۲		۵۷٫۶	۹۴٫۵	۵٫۵
	کل	۳۳۵۱۵	۱۳۳۹۱۰	۲۸۰۰۰	۳۸۳۷	۲۰۲۱۲۲		۱۰۰۰۰	۹۳٫۶	۶٫۴
درصد مقاطع مختلف	زن	۹۰۱	۷۴۰۳	۱۳۰۳	۲۰۰	۱۰۰				
	مرد	۲۲۰۱	۶۰۰۴	۱۴۰۳	۱۰۸	۱۰۰				
	کل	۱۶۰۶	۶۶۰۳	۱۳۰۹	۱۰۹	۱۰۰				

۲-۲-۱۱- اعضای هیئت علمی و غیر هیئت علمی استان

در جدول (۴۴) عداد اعضای هیئت علمی و غیر هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی استان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ ارائه شده است.

جدول (۴۴) تعداد اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۱ - ۱۳۹۲															
شرح	دانشگاه تبریز		دانشگاه علوم پزشکی		دانشگاه صنعتی سهند		دانشگاه هنر اسلامی تبریز		دانشگاه شهید مدنی آذربایجان		سایر دانشگاه‌های دولتی		دانشگاه جامع علمی و کاربردی		
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	
هیئت علمی	مربی آموزشیار	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	
	مربی	۱۰	۵۴	۲۱	۳۰	۲	۱۱	۱۵	۴۵	۵	۳۶	۳	۳۰	۰	
	اساتید حوزوی	۰	۰	۰	۲	۰	۴	۰	۱	۰	۲	۰	۲	۰	
	استادیار	۴۲	۳۰۹	۵۳	۱۸۳	۶	۴۸	۶	۱۵	۱۲	۱۱۶	۴	۷۳	۰	
	دانشیار	۸	۱۳۵	۴۷	۱۰۸	۰	۴۲	۰	۱	۴	۲۱	۲	۴۷	۰	
	استاد	۱	۶۹	۶	۴۴	۰	۱۰	۰	۱	۰	۵	۰	۱۹	۰	
کل	۶۱	۵۶۸	۱۲۷	۳۶۷	۸	۱۱۵	۲۱	۶۳	۲۱	۱۸۰	۹	۱۷۲	۱	۰	
درصد اعضای هیئت علمی		۱۰,۷	۱۵,۷	۳,۵	۱۰,۱	۰,۲	۳,۲	۰,۶	۱,۷	۰,۶	۵,۰	۰,۲	۴,۸	۰,۰	۰,۰
مدرسان غیر تمام وقت (۱)		۰	۰	۰	۰	۱	۲۷	۹	۵۵	۶۳	۱۴۴	۴۳	۳۶۷	۲۲۲	۶۹۸
کارکنان اداری دفتری	رسمی و پیمانی	۰	۰	۰	۰	۳	۶۰	۲	۱۱	۱۵	۲۹	۳	۵۳	۱۱	۴۲
	قراردادی	۰	۰	۰	۰	۱۴	۱۲۲	۷	۵۳	۷	۴	۳۶	۸۲	۴۴	۷۱

ادامه جدول (۴۴) تعداد اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۲ - ۱۳۹۱

شرح	دانشگاه پیام‌نور		دانشگاه‌های دولتی		سهم اعضای هیئت علمی بر اساس رتبه		دانشگاه‌های غیرانتفاعی		دانشگاه آزاد		دانشگاه‌های استان		سهم اعضای هیئت علمی بر اساس رتبه	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
هیئت علمی	مربی آموزشیار	۱۱	۱۸	۲۰	۳۰۸	۱۰۲	۱	۶	۳۳	۱۷	۵۴	۲۰۷	۱۰۸	
	مربی	۱۷	۷۲	۷۳	۲۷۹	۲۵۰۳	۱۷۰۴	۲۱	۲۷	۲۴۸	۷۲۲	۳۴۲	۱۰۲۸	۵۵۰۱
	اساتید حوزوی	۰	۱	۱۲	۰۰	۰۰۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۸	۰۰
	استادیار	۱۳	۳۷	۱۳۶	۷۸۱	۴۷۰۱	۴۸۰۷	۲	۰	۵۵	۴۶۰	۱۹۱	۱۲۴۳	۳۰۸
	دانشیار	۰	۵	۶۱	۳۵۹	۲۱۰۱	۲۲۰۴	۲	۱	۷۰	۶۲	۴۳۱	۱۰۰	۱۴۰۴
هیئت علمی	استاد	۱	۵	۸	۱۵۳	۲۰۸	۹۰۵	۱۴	۱	۵۸	۹	۲۲۵	۱۰۴	۷۰۵
	کل	۴۲	۱۳۸	۲۸۹	۱۶۰۴	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۲۱	۴۶	۳۱۱	۱۳۴۹	۶۲۱	۲۹۹۹	۱۰۰۰
درصد اعضای هیئت علمی	۱۰۲	۳۰۸	۸۰	۴۴۰۳		۰۰۶	۱۰۳	۸۰۶	۳۷۰۳	۱۷۰۲	۸۲۰۸			
	۷۱۱	۹۶۳	۱۰۴۹	۲۲۵۴		۳۱۸	۶۷۴	۸۴۶	۲۱۳۳	۲۲۱۳	۵۰۶۱			
کارکنان اداری دفتری	رسمی و پیمانی	۱۱	۲۰	۴۵	۲۱۵		۱	۱۹	۲۰۴	۴۸۰	۲۵۰	۷۱۴		
	قراردادی	۴۴	۸۷	۱۵۲	۴۱۹		۴۷	۱۱۳	۱۲۴	۳۹۶	۳۳۳	۹۲۸		

سیمیای ورزش آذربایجان شرقی

۱۲- سیمای ورزش آذربایجان شرقی

سرانه فضاهای ورزشی استان در صورت تکمیل پروژه‌های در دست اجرای استان ۰.۶۳ مترمربع می‌باشد در جدول (۴۵) متراژ و سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده اداره کل ورزش و جوانان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۹۳ ارائه شده است.

جدول (۴۵) متراژ و سرانه فضاهای ورزشی استان در سال ۱۳۹۳						
شهرستان	متراژ فضاهای روباز تربیت بدنی	سرانه روباز تربیت بدنی	متراژ فضاهای سرپوشیده تربیت بدنی	سرپوشیده تربیت بدنی	مجموع فضاهای ورزشی سرپوشیده و روباز تربیت بدنی	سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده تربیت بدنی
آذرشهر	۷۸۰۰	۰/۷۳	۱۲۴۴۷	۰/۱۲	۹۰۴۴۷	۰/۸۴
اسکو	۷۳۹۲۰	۰/۷۵	۸۶۷۰	۰/۰۹	۸۲۵۹۰	۰/۸۳
اهر	۳۲۵۰۰	۰/۲۵	۱۰۲۵۶	۰/۰۸	۴۲۷۵۶	۰/۳۳
بستان‌آباد	۴۳۰۰۰	۰/۴۵	۹۱۸۹	۰/۱۰	۵۲۱۸۹	۰/۵۵
بناب	۴۷۵۰۰	۰/۳۷	۱۵۹۸۴	۰/۱۲	۶۳۴۸۴	۰/۴۹
تبریز	۲۷۲۵۶۳	۰/۱۶	۸۹۶۴۴	۰/۰۵	۳۶۲۲۰۷	۰/۲۱
جلفا	۴۱۰۰۰	۰/۷۴	۱۰۶۸۸	۰/۱۹	۵۱۶۸۸	۰/۹۳
چارالویماق	۲۴۶۰۰	۰/۷۵	۳۶۰۰	۰/۱۱	۲۸۲۰۰	۰/۸۶
خداآفرین	۱۲۰۰۰	۰/۳۴	۹۵۰	۰/۰۳	۱۲۹۵۰	۰/۳۷
سراب	۴۹۴۰۰	۰/۲۷	۱۴۹۴۷	۰/۱۱	۶۴۳۴۷	۰/۴۸
شیشتر	۸۸۹۰۰	۰/۷۱	۲۴۱۹۴	۰/۱۹	۱۱۳۰۹۴	۰/۹۱
عجب‌شیر	۳۷۰۰۰	۰/۵۵	۸۶۷۰	۰/۱۳	۴۵۶۷۰	۰/۶۸
کلیبر	۱۴۶۷۰	۰/۳۰	۷۵۴۶	۰/۱۵	۲۲۲۱۶	۰/۴۵
مراغه	۶۷۱۰۰	۰/۲۷	۱۶۳۲۱	۰/۰۷	۸۳۴۲۱	۰/۳۴
مرند	۹۲۷۰۰	۰/۳۹	۱۸۱۳۸	۰/۰۸	۱۱۰۸۳۸	۰/۴۶
ملکان	۵۴۵۰۰	۰/۵۱	۱۲۲۳۸	۰/۱۲	۶۶۷۳۸	۰/۶۳
میانه	۶۸۸۰۰	۰/۲۷	۲۰۳۸۳	۰/۱۱	۸۹۱۸۳	۰/۴۸
هریس	۳۳۰۰۰	۰/۴۹	۹۴۵۱	۰/۱۴	۴۲۴۵۱	۰/۶۳
هشت‌رود	۵۴۰۰۰	۰/۸۹	۱۲۴۷۰	۰/۲۱	۶۶۴۷۰	۱/۱۰
ورزقان	۳۳۰۰۰	۰/۷۲	۴۳۸۰	۰/۱۰	۳۷۳۸۰	۰/۸۲
هوراند	۲۰۰۰۰	۰/۹۵	۱۷۴۰	۰/۰۸	۲۱۷۴۰	۱/۰۳
استان	۱۲۳۸۱۵۲	۰/۳۳	۳۱۱۹۰۶	۰/۰۸	۱۵۵۰۰۵۹	۰/۴۲

منطقه آزاد تجاری، صنعتی
ارس
و
منطقه ویژه اقتصادی
سهلان
و
علم و فناوری
تبریز

منطقه آزاد تجاری-صنعتی ارس

ARAS FREE TRADE INDUSTRIAL ZONE

۱۳- ۱ منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس

ارس نقطه تلاقی برای تجارت و سرمایه‌گذاری می‌باشد به گونه‌ای که منطقه آزاد ارس در ۴ بخش مفصل در شمال غرب ایران و نقطه صفر مرزی در مجاورت با کشورهای ارمنستان، آذربایجان و جمهوری خودمختار نخجوان در کنار رود مرزی ارس استقرار یافته است. منطقه ارس، همواره از گذشته‌های دور مورد توجه بازرگانان و مسافران آسیا - اروپا و جاده ابریشم بوده است. این اهمیت موجب رونق صنعت نوغان‌داری در زمان صفویان و نیز احداث کاروانسرا و مجموعه‌های اقامتی، خدماتی و بازرگانی را در قرن اخیر در منطقه جلفا به وجود آورده است. احداث ایستگاه راه‌آهن جلفا و خط‌آهن برقی جلفا - تبریز که متصل به خط‌آهن سراسری کشور شوری سابق است از جمله این زیرساخت‌هاست.

منطقه ارس در مسیر صنعتی و تجاری شدن مراحل زیر را طی نموده است:

- ۱- ایجاد گمرک و مراکز دپوی کالا به شکل امروزی در ۶۰ سال پیش (در حال حاضر فعال می‌باشد).
 - ۲- ایجاد منطقه صنعتی و منطقه ویژه اقتصادی و سرمایه‌گذاری (منطقه ویژه اقتصادی جلفا)
 - ۳- تبدیل منطقه ویژه به منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس رونق اقتصادی منطقه آزاد ارس باعث گردید در سال ۱۳۸۸ مجموع وسعت منطقه آزاد ارس ۵۱۰۰۰ هکتار و به شرح ذیل تعیین گردد:
- محدوده اصلی (بخش جلفا و مرز ایران با نخجوان) ۲۰۵۰۰ هکتار - محدوده دوم (بخش نوردوز و مرز ایران با ارمنستان) ۲۴۰ هکتار - محدوده سوم (بخش خداآفرین و اراضی اطراف دریاچه سد خداآفرین و مرز ایران با آذربایجان) ۶۱۰۰ هکتار - محدوده چهارم (بخش قلی‌بیگلر در کنار جنگل‌های ارسباران و مرز ایران با آذربایجان) ۲۴۰۰۰ هکتار.

۱۳- ۱- ۱ مزایای ترانزیت کالا از طریق ارس

- قرارگیری در مرزهای سه کشور آذربایجان، ارمنستان و نخجوان
- نزدیکی به مرزهای کشور ترکیه
- جاده‌های ترانزیتی
- راه‌آهن با سابقه یکصد ساله
- گمرک با سابقه ۶۰ ساله
- انبارهای دپوی انواع کالا
- معافیت گمرکی در داخل منطقه
- تسهیلات تفکیک و ترخیص کالا به داخل ایران
- قرارگیری در مسیر کریدور شمال - جنوب

۱۳- ۱- ۲ مزایای رقابتی سرمایه‌گذاری

- معافیت از پرداخت عوارض گمرکی و سود بازرگانی برای واردات مواد اولیه و ماشین‌آلات
- معافیت از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی برای ورود کالای تولید شده در منطقه به سایر نقاط کشور بر اساس قانون ارزش افزوده*
- منابع انسانی (نیروی کار ارزان و متخصص)
- قیمت ارزان انرژی
- امنیت سرمایه‌گذاری
- معافیت ۲۰ ساله مالیاتی
- انبارداری ارزان
- قبول ضمانت‌نامه برای ترخیص کالا از منطقه
- صدور قبض انبار قابل معامله بنا به درخواست صاحبان کالا.

- تضمین سرمایه‌گذاران خارجی در برابر تملک و ملی شدن
- امکان سرمایه‌گذاری ۱۰۰ درصد خارجی بدون مشارکت ایرانی

* بر اساس قانون ارزش افزوده در مناطق آزاد کشور حقوق ورودی قطعات و مواد خارجی به کار رفته در کالاهای تولید یا پردازش شده در مناطق آزاد تجاری، صنعتی هنگام ورود به سرزمین اصلی به میزان درصد ارزش افزوده که توسط کمیسیون ارزش افزوده تعیین می‌شود کسر و مابقی اخذ خواهد گردید. و چنانچه مواد اولیه و قطعات خارجی به کار رفته در کالاهای تولید یا پردازش شده در مناطق پیش از انجام فرایند تولید، ترخیص گردیده و مرانب در مجوز کمیسیون ارزش افزوده لحاظ گردیده باشد، با رعایت مهلت مقرر در ماده ۱۳۵ قانون امور گمرکی (حداکثر ظرف مدت شش ماه از صدور سند ترخیص مواد اولیه) به هنگام ورود کالای تولید شده به سرزمین اصلی، مبلغی معادل درصد ارزش افزوده از حقوق پرداخت شده ورودی با رعایت مقررات مربوطه قابل استرداد خواهد بود.

۱-۳-۳- مزایای سرمایه‌گذاری در ارس

- ۱-۳-۱- موقعیت جغرافیایی مناسب
- آب و هوای معتدل کوهستانی
- نزدیکی به بازار ۴۰۰ میلیونی کشورهای CIS
- قرارگیری در درون بازار ۱۰ میلیونی شمال غرب ایران
- قرارگیری در مرزهای سه کشور آذربایجان، ارمنستان و نخجوان
- ۱-۳-۲- زیرساخت‌های مناسب
- فراوانی انرژی‌های برق و گاز
- خطوط پرسرعت مخابراتی
- آب فراوان رود ارس
- سدهای ارس، خداآفرین، گلفرج و گردیان
- ۱-۳-۳- اراضی و طرح‌های آماده برای سرمایه‌گذاری در کاربری‌های مختلف صنعتی، کشاورزی، گردشگری، علمی و فن آوری و ترانزیت
- دشت‌های وسیع کشاورزی گردیان، گلفرج، خداآفرین و قلی‌بیگلر
- شهرک‌های صنعتی ۱۳۵ هکتاری و ۲۶۰ هکتاری صنایع پاک
- اراضی اطراف بزرگراه گردشگری
- سوله‌ها و سالن‌های آماده
- پاساژ صنعتی صنایع کوچک
- ۴۳ طرح و پروژه مطالعه شده اولویت‌دار آماده سرمایه‌گذاری
- طرح‌های تفصیلی آماده در حوزه‌های مختلف
- ۱-۳-۴- پتانسیل‌های گردشگری و فرهنگی
- آثار هزاران ساله تاریخی ادیان مختلف
- ژئو پارک ارس و جاذبه‌های زیبای طبیعی
- بازدید سالانه بیش از ۵ میلیون گردشگر (فرهنگی، سلامت، تجاری و تفریحی) از منطقه
- آداب و رسوم و صنایع دستی متفاوت با سایر نقاط ایران
- ۶ دانشگاه فعال با بیش از ۶۰۰۰ دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی

۱-۳-۲ منطقه اقتصادی سهران

بدیل شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران (مجمع سهران) به منطقه ویژه اقتصادی از ابتدای سال ۱۳۹۰ به عنوان نقطه عطفی در فعالیت‌های تجاری استان آذربایجان شرقی مطرح شده و از نظر سیاست‌گذاران اقتصادی و برنامه‌ریزان منطقه‌ای نقش مهمی را در زنجیره حمل و نقل بین‌المللی ایفاء خواهد نمود. این منطقه که در ۲۰ کیلومتری بخش شمالی شهر صنعتی تبریز به وسعت تقریبی ۲۰۰۰ هکتار استقرار یافته است،

- (۵) کانون پارک علم و فناوری استان - مجموعه عصر انقلاب (واقع در دالان مرکزی)؛
 (۶) کانون همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان؛
 (۷) کانون مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی.
 ۳-۷ پهنه فناوری منطقه
 (۱) پهنه فناوری برق و الکترونیک؛
 (۲) پهنه فناوری لوازم خانگی؛
 (۳) پهنه فناوری چرم؛
 (۴) پهنه فناوری ناحیه صنعتی غرب؛
 (۵) پهنه فناوری ناحیه آخولا؛
 (۶) پهنه فناوری در شهرک صنعتی شهید سلیمی؛
 (۷) پهنه فناوری در شهرک صنعتی بعثت.

۳-۳-۲ پتانسیل‌ها، مزایا و حمایت‌های قانونی منطقه ویژه علم و فناوری

- ماده ۹ قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان مصوب ۱۳۸۹/۸/۵؛ استفاده از مزایای قانونی مناطق آزاد برای واحدهای فناور مستقر در منطقه ویژه علم و فناوری از قبیل (روابط کار، معافیت‌های مالیاتی، عوارض سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی)؛
- اتخاذ شیوه مشارکتی بین تعداد زیادی از نهادها و سازمان‌های تأثیرگذار در زمینه سیاست‌گذاری؛
- اجرای پروژه‌های مهم مشترک بین مراکز علمی و تحقیقاتی، نهادهای پشتیبانی و بخش خصوصی و انجمن‌های اجتماعی؛
- حضور پررنگ بخش خصوصی مانند: انجمن‌های مردم نهاد اجتماعی، مؤسسات خصوصی فن‌آور در امر سرمایه‌گذاری و مشارکت فعال در اجرای پروژه‌ها؛
- دسترسی به زیرساخت‌های پیشرفته فناوری؛
- بسترسازی جهت افزایش توان صادراتی و توسعه تبادلات فناوری با کشورهای منطقه؛
- انتخاب شرکت کارگزار برای ارائه خدمات بازرگانی، حقوقی و مشاوره‌ای مورد نیاز؛
- تسهیل فرآیند توسعه صادرات مطابق با سیاست‌ها و شرایط کشورهای منطقه؛
- امکان واگذاری زمین ارزان قیمت توسط شرکت شهرک‌های صنعتی.

مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی

۱۴- مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی

امروزه اهمیت سرمایه‌گذاری علی‌الخصوص سرمایه‌گذاری خارجی در ایجاد اثرات مثبت اقتصادی در سطح دنیا به طور روزافزونی آشکار شده و دولتمردان چه در کشورهای توسعه‌یافته و چه در کشورهای در حال توسعه، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به عنوان یکی از عوامل مهم ایجاد اشتغال، امنیت و درآمد می‌دانند و به عنوان ابزاری برای بهبود توزیع درآمد شناخته شده است. واقعی‌ترین و مؤثرترین تدابیر برای ثبات بخشیدن به اقتصاد جلب سرمایه‌ی خارجی و تشویق انجام سرمایه‌گذاری‌های مشترک، وارد نمودن فن‌آوری‌های پیشرفته در تولید و آموزش متخصصانی در زمینه‌ی فعالیت‌های اقتصادی است. جلب سرمایه خارجی را می‌توان به عنوان سیاست راهبردی کشور برشمرد که نقش آن در هماهنگی مشارکت خارجیان با اهداف توسعه اقتصادی کشور است. توسعه اقتصادی به خصوص در مراحل اولیه آن نیازمند ایجاد زیرساخت‌ها و تسهیلات مناسب می‌باشند. بدیهی است توسعه این امکانات نیازمند اختصاص سرمایه فراوانی است، که باید با استفاده از ابزارهای مختلف جلب سرمایه زمینه جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی برای تحقق اهداف تعیین شده را فراهم نماید. در این راستا مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی در چارچوب اهداف تعیین شده در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، برنامه توسعه چهارم و سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی تلاش دارد تا علاوه بر معرفی بسته‌های سرمایه‌گذاری خود، امکان ایجاد ارتباط نزدیک‌تر و مشارکت بین صاحبان فرصت‌های سرمایه‌گذاری از یک سو و صاحبان سرمایه و منابع مالی از سوی دیگر فراهم گردد، که از این جمله می‌توان به شناسایی سرمایه‌گذاران ایرانی و خارجی در اقصی نقاط کشور و جهان برای جلب نظر آن‌ها به سرمایه‌گذاری در آذربایجان شرقی اشاره نمود.

۱۴-۱- مرکز خدمات سرمایه‌گذاری

توجه به نقش و اهمیت سرمایه‌گذاری و لزوم تسهیل هر چه بیش‌تر فرآیند آن به منظور مساعد نمودن فضای کسب و کار برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، برنامه‌ریزان توسعه استان را بر آن داشت تا نسبت به تشکیل «مرکز خدمات سرمایه‌گذاری آذربایجان شرقی» مبادرت ورزند. فراهم نمودن زمینه‌های جذب سرمایه، حمایت و هدایت سرمایه‌گذاران، شناسایی و پی‌گیری و رفع موانع سرمایه‌گذاری از وظایف مهم این مرکز بوده و در این راستا شبکه ارتباطی وسیعی را از طریق ایجاد شبکه مجازی پنجره واحد و تعیین نمایندگان تام‌الاختیار سرمایه‌گذاری در کلیه دستگاه‌های خدمات و مجوز دهنده سرمایه‌گذاری جهت کمک به سرمایه‌گذاران ترسیم و ایجاد نموده است.

هم‌چنین به موجب مصوبه هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۹، دبیرخانه و مرکزی تحت عنوان «مرکز خدمات سرمایه‌گذاری» به عنوان کانون کلیه مراجعات متقاضیان سرمایه‌گذاری خارجی در سطح استان تشکیل گردید.

- ۱۴-۱-۱- خدمات قابل ارائه در مرکز به سرمایه‌گذاران خارجی
خدمات قابل ارائه در مرکز خدمات سرمایه‌گذاری به سرمایه‌گذاران خارجی به صورت خدمات قبل از اخذ مجوز و خدمات پس از اخذ مجوز به صورت زیر است:

الف) قبل از اخذ مجوز سرمایه‌گذاری خارجی:

اطلاع رسانی و ارائه مشورت‌های لازم به سرمایه‌گذاران در ارتباط با امور مربوط به پذیرش و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی. انجام هماهنگی و پشتیبانی لازم در امور مربوط به اخذ مجوزهای مورد نیاز سرمایه‌گذاران از جمله اعلامیه تأسیس، مجوز سازمان حفاظت محیط‌زیست، پروانه‌های انشعاب مربوط به آب، برق، گاز و تلفن، پروانه اکتشاف و استخراج معادن و غیره از دستگاه‌های ذی‌ربط پیش از صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی. انجام هماهنگی‌ها و پی‌گیری‌های لازم با واحدهای اجرایی دستگاه‌های مرتبط با درخواست‌های سرمایه‌گذاری خارجی. پذیرش متقاضیان سرمایه‌گذاری در استان و پی‌گیری امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌ها

از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط. دریافت درخواست سرمایه‌گذاران خارجی به همراه سایر مدارک مورد نیاز و هماهنگی با سازمان به منظور صدور مجوز سرمایه‌گذاران.

ب) پس از اخذ مجوز سرمایه‌گذاری خارجی انجام هماهنگی‌های لازم در امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خارجی در مراحل پس از صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی شامل ثبت شرکت مشترک، ثبت سفارش برای ورود ماشین‌آلات و تجهیزات، امور مربوط به ورود و خروج سرمایه، مسایل گمرکی و مالیاتی و غیره. پی‌گیری اقدامات پس از صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی از جمله مسایل اداری و ورود سرمایه‌های خارجی. پی‌گیری مشکلات اداری متقاضیان سرمایه‌گذاری با سایر دستگاه‌های اجرایی. ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها در جهت رفع مشکلات و موانع مربوط به سرمایه‌گذاری به منظور رفع مشکلات توسط استاندارد و بهره‌گیری از حمایت‌های استاندارد در جهت رفع مشکلات موجود. انجام امور محول شده مربوط به نظارت و راهبری طرح‌های سرمایه‌گذاری از طرف سازمان.

مزایا و مشوق‌های سرمایه‌گذاری استان

۱۵- مزایا و مشوق‌های سرمایه‌گذاری استان

۱۵-۱- مزیت‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی

۱- عرصه جغرافیای طبیعی
برخورداری از موقعیت ویژه جغرافیایی و قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم و چهارراه تجارتی شرق و غرب و آسیای میانه
همسایه بودن با کشورهای خارجی (جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان و ترکیه از طریق بازرگان)
برخورداری از منابع طبیعی، اقلیم مستعد و خاک حاصلخیز کشاورزی
جاری بودن رودخانه‌های دائمی و پر آب ارس، قزل‌اوزن و آجی‌چای در داخل حوضه‌های آبریز استان

۲- عرصه فعالیت‌های تولیدی
یکی از قطب‌های صنعتی کشور، به لحاظ تمرکز صنایع سنگین تولیدکننده ماشین‌آلات و تجهیزات صنایع داروئی، غذایی نساجی و ...
برخورداری از مواد اولیه برای توسعه صنایع تبدیلی
برخورداری از ذخایر معدنی غنی و متنوع و یکی از مراکز بزرگ مس دنیا
وجود صنایع بالادست از جمله مجتمع عظیم پتروشیمی تبریز و فولاد
وجود شهرک اختصاصی سرمایه‌گذاری خارجی در تبریز
وجود شهرک‌ها و نواحی صنعتی در نقاط مختلف استان
نیروی کار ارزان قیمت در بخش‌های مختلف اقتصادی
منابع انرژی مصرفی ارزان، نظیر آب، برق، گاز و ...

۳- عرصه زیرساخت‌ها
وجود دو نیروگاه برق حرارتی و گازی در استان و شبکه‌های وسیع توزیع و انتقال برق
وجود پالایشگاه مجتمع پتروشیمی تبریز و شبکه‌های انتقال نفت و گاز طبیعی
برخورداری از شبکه‌های وسیع حمل و نقل جاده‌ای - راه‌آهن - فرودگاه بین‌المللی تبریز
وجود بازارچه‌های مرزی مشترک با کشورهای آذربایجان و ارمنستان
وجود دانشگاه‌ها و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و مؤسسات تحقیقاتی صنعتی، تأمین‌کننده نیروی انسانی ماهر و متخصص در استان
اجرای برنامه اتوماسیون اداری و ایجاد ساختار فیزیکی و سخت‌افزاری لازم برای توسعه تکنولوژی اطلاعات (ICT)

۴- عرصه خدمات و بازرگانی
وجود مرکز خدمات سرمایه‌گذاری در استان و استفاده از سیستم پنجره واحد در این مرکز برای ارائه خدمات سریع به سرمایه‌گذاران
وجود مرکز خدمات صادرات در استان و استفاده از سیستم پنجره واحد در این مرکز برای ارائه خدمات سریع به تولیدکنندگان

وجود منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس در حاشیه مرزی شمال استان
وجود نمایشگاه بین‌المللی بازرگانی و صنعتی تبریز
برخورداری از شبکه وسیع مؤسسات مالی، پولی و اعتباری
وجود تشکیلات دولتی و خصوصی در حوزه خدمات بازرگانی و اقتصادی نظیر: اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی، خانه صنعت و معدن، انجمن مدیران صنایع، اتاق تعاون، انجمن قطعه سازان و ...

وجود پنج مرکز گمرک در داخل محدوده و نوار مرزی شمال استان
برخورداری از سیلوها، انبارها و سردخانه‌های مناسب
دسترسی آسان به زمین سرمایه‌گذاری و واگذاری سهل عرصه‌های ملی جهت فعالیت‌های اقتصادی
یکی از قطب‌ها و مراکز تجاری در شمال غرب کشور به لحاظ موقعیت خاص و قدمت دیرینه در امر داد و
ستد و تجارت

۵- عرصه صنعت گردشگری
طبیعت منحصر به فرد و وجود جنگل‌های ارسباران
وجود جاذبه‌های طبیعی بسیار زیبا در حاشیه رودخانه ارس
هم‌جواری با کشورهای آذربایجان و ارمنستان و وجود مرز زمینی بین ایران و کشورهای یاد شده
وجود جاذبه‌های تاریخی، آثار متعدد قبل از اسلام تا دوران قاجاریه
بهره‌مندی از منطقه آزاد اقتصادی جلفا
قرار گرفتن در مسیر اروپا - آسیای شرقی (جاده ابریشم) و هم‌چنین قرار گرفتن در مسیر ارتباطی اروپا - تهران
برخورداری از تاریخ بسیار کهن (به ویژه تبریز)
برخورداری از امکانات و تأسیسات زیربنایی نظیر وجود دو هتل ۵ ستاره و سه هتل ۴ ستاره در تبریز
برخورداری از رشته کوه سهند و دامنه‌های زیبای آن
شهر تاریخی مراغه و آثار به جا مانده از ایلخانان
وجود جاذبه‌های خاص تاریخی و طبیعی نظیر روستاهای شگفت‌انگیز کندوان و اشتین

۱۵-۲- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی

• ۱۵-۲-۱- قوانین و مشوق‌های مالیاتی
مشوق‌های مالیاتی، بخشی از مجموعه قوانین مالیات‌های مستقیم می‌باشد که به جهت ایجاد انگیزه در امر
توسعه سرمایه‌گذاری (در مناطق مختلف و بالاخص نواحی توسعه‌نیافته)، توسعه و بازسازی واحدهای موجود،
توسعه صادرات محصولات تولیدی، حمایت از واحدهای طراحی، مهندسی و طراحی مونتاژ و تمرکززدایی
صنعتی تدوین و به مورد اجرا گذارده شده است. عمده حمایت‌های به عمل آمده در چارچوب مواد قانونی
عبارتند از:

• ماده (۸۱):
درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی
و ماهی‌گیری، نوغان‌داری، احیاء مراتع و جنگل‌ها، باغات و اشجار از هر قبیل و نخیلات از پرداخت مالیات
معاف می‌باشند.

• ماده (۱۳۲):
درآمد مشمول مالیات ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش‌های
تعاونی و خصوصی که از اول سال ۱۳۸۱ به بعد از طرف وزارت‌خانه‌های ذی‌ربط برای آن‌ها پروانه بهره‌برداری
صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می‌شود، از تاریخ شروع بهره‌برداری یا استخراج به میزان ۸۰ درصد
و به مدت ۴ سال و در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته به میزان ۱۰۰ درصد و به مدت ۱۰ سال از مالیات موضوع
ماده ۱۰۵ این قانون معاف هستند.

تبصره ۲: معافیت‌های موضوع این ماده شامل درآمد واحدهای تولیدی و معدنی مستقر در شعاع ۱۲۰ کیلومتری
مرکز تهران و ۵۰ کیلومتری مرکز اصفهان ۳۰ کیلومتری مراکز استان‌ها و شهرهای دارای بیش از ۴۵۰ هزار
نفر جمعیت (بر اساس آخرین سرشماری) نخواهد بود.

تبصره ۳: کلیه تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی دارای پروانه بهره‌برداری از فرهنگ و ارشاد اسلامی هر سال از پرداخت ۵۰ درصد مالیات متعلق معاف هستند.

• ماده (۱۳۸):

آن قسمت از سود ابرازی شرکت‌های تعاونی و خصوصی که برای توسعه و بازسازی و نوسازی یا تکمیل واحدهای موجود صنعتی و نوسازی و یا تکمیل واحدهای موجود صنعتی و معدنی خود یا ایجاد واحدهای جدید صنعتی یا معدنی در آن سال مصرف گردد از ۵۰ درصد مالیات متعلق موضوع ماده ۱۰۵ این قانون معاف خواهد بود مشروط بر این‌که قبلاً اجازه توسعه یا تکمیل یا ایجاد واحدهای صنعتی و یا معدنی جدید در قالب طرح سرمایه‌گذاری معین از وزارتخانه ذی‌ربط تحصیل شده باشد در صورتی‌که هزینه اجرای طرح یا طرح‌های یاد شده در هر سال مازاد بر سود ابرازی همان سال باشد و یا از هزینه طرح سرمایه‌گذاری کمتر باشد شرکت می‌تواند از معافیت مذکور در محاسبه مالیات سود ابرازی سال‌های بعد حاکمثر به مدت ۳ سال و به میزان مازاد مذکور و یا باقی‌مانده هزینه اجرای طرح بهره‌مند شود.

• ماده (۱۴۱):

الف) ۱۰۰ درصد درآمد حاصل از صادرات و محصولات تمام شده کالاهای صنعتی و محصولات بخش کشاورزی (شامل محصولات زراعی، باغی و دامی و طیور و شیلات و جنگل و مرتع) و صنایع تبدیلی و تکمیلی آن و ۵۰ درصد درآمد حاصل از صادرات سایر کالاهایی که به‌منظور دست‌یافتن به اهداف صادرات کالاهای غیر نفتی به خارج از کشور صادر می‌شوند از شمول مالیات معاف هستند. فهرست کالاهای مشمول این ماده در طول هر برنامه به پیشنهاد وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، جهاد کشاورزی و وزارتخانه‌های صنعتی به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

ب) ۱۰۰ درصد درآمد حاصل از صادرات کالاهای مختلف که به صورت ترانزیت به ایران وارد شده یا می‌شوند و بدون تغییر در ماهیت یا با انجام کاری بر روی آن صادر می‌شوند از شمول مالیات معاف است.

• ماده (۱۴۳):

شرکت‌هایی که سهام آنان طبق قانون مربوط از طرف هیئت‌پذیرش برای معامله در بورس قبول می‌شود از سال پذیرش تا سالی که از فهرست نرخ‌ها در بورس حذف نشده در صورتی‌که کلیه نقل و انتقالات سهام از طریق کارگزاران بورس انجام و در دفاتر مربوط ثبت گردد معادل ۱۰ درصد مالیات آن‌ها بخشوده می‌شود. معافیت حقوق:

۵۰ درصد مالیات حقوق کارکنان شاغل در مناطق کم‌تر توسعه یافته طبق فهرست سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور بخشوده می‌شود. کلیه اشخاص حقیقی (اعم از ایرانی و غیر ایرانی) شاغل در مناطق کم‌تر توسعه یافته طبق فهرست معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهوری تا زمانی‌که محل اشتغال آنان در فهرست مذکور قرار دارد، می‌توانند از بخشودگی مذکور بهره‌مند گردند.

معافیت فعالیت‌های آموزشی، خدماتی و ورزشی:

درآمد حاصل از تعلیم و تربیت مدارس غیردولتی اعم از ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی و درآمد مؤسسات نگهداری معلولین ذهنی و حرکتی بابت نگهداری اشخاص مذکور که حسب مورد دارای پروانه فعالیت از مراجع ذی‌ربط هستند هم‌چنین درآمد باشگاه‌ها و مؤسسات ورزشی دارای مجوز از سازمان تربیت‌بدنی حاصل از فعالیت‌های منحصرأ ورزشی از پرداخت مالیات معاف است.

معافیت فعالیت‌های فرهنگی:

فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی، فرهنگی و هنری که به موجب مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام می‌شوند، از پرداخت مالیات معاف است. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی (اعم از ایرانی و غیر ایرانی) با رعایت مقررات و آئین‌نامه موضوع تبصره ۳ ماده مذکور می‌توانند از معافیت مورد بحث برخوردار گردند.

معافیت تعاونی:

۱۰۰ درصد درآمد شرکت‌های تعاونی روستایی، عشایری، کشاورزی، صیادان، کارگری، کارمندی، دانشجویان و دانش‌آموزان و اتحادیه‌های آن‌ها از مالیات معاف است.

جدول (۴۶) مهم‌ترین معافیت‌های مالیاتی

ردیف	فعالیت	مدت زمان فعالیت	میزان معافیت (درصد)
۱	کشاورزی	همیشه	۱۰۰
۲	صنعتی و معدنی	۴ سال	۸۰
۳	مناطق کم‌تر توسعه یافته*	۲۰ سال	۱۰۰
۴	منطقه آزاد تجاری، صنعتی ارس	۲۰ سال	۱۰۰
۵	تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی	همیشه	۵۰
۶	صادرات کالاها و خدمات	همیشه	۱۰۰
۷	شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان (موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم)**	۱۵	۱۰۰

*مدت زمان معافیت مالیاتی برای واحدهایی که در مناطق کم‌تر توسعه یافته و طول برنامه پنجم موافقت خود را از دستگاه اجرایی اخذ نمایند ۲۰ سال می‌باشد.

**نظر به این‌که به موجب ماده ۲ دستورالعمل اجرایی موضوع ماده ۲۲ آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ مجلس شورای اسلامی، صرفاً درآمد مشمول مالیات شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان ناشی از قراردادهای فعالیت‌های تحقیق و توسعه، تجاری‌سازی و تولید محصولات و خدمات دانش‌بنیان در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط، توسط همان شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان به مدت ۱۵ سال پس از تاریخ صدور مجوز برای هر شرکت یا موسسه دانش‌بنیان از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم با رعایت سایر مقررات آیین‌نامه اجرایی مربوط معاف هستند.

• ۱۵-۲-۲- قوانین و مشوق‌های گمرکی

حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض قطعات و لوازم و موادی که برای مصرف در ساخت یا مونتاژ یا بسته‌بندی اشیاء یا مواد دستگاه‌ها وارد می‌گردد. در مواردی که مشمول ردیفی از جدول تعرفه شود که مأخذ حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض آن بیش‌تر از مأخذ حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض شیئی یا ماده دستگاه آماده باشد به تشخیص وزارت صنایع و معادن به مأخذ حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض ماده یا دستگاه آماده مربوط به وصول خواهد شد.

تبصره: به منظور حمایت از صنایع داخلی دولت می‌تواند به پیشنهاد وزارت صنایع در حقوق گمرکی مربوط به مواد اولیه و قطعات ماشین‌آلات صنعتی و کشاورزی و دستگاه‌های الکترونیک و وسایل حمل و نقل که کارخانه‌های داخلی به کشور وارد و در آن کارخانه‌ها تکمیل و یا سوار و یا ساخته می‌شود به میزان لازم تخفیف داده و یا به کلی معاف کند.

بر اساس مصوبه هیئت وزیران مواد اولیه و اجزای مورد نیاز تولید برای واحدهای ماشین‌سازی و ساخت تجهیزات که برای صنایع کشور ماشین‌آلات و تجهیزات تولید می‌نماید، مشمول هر یک از ردیف‌های تعرفه گمرکی باشند به تشخیص وزارت صنایع و معادن از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف هستند.

• ماده (۱۲):

واردات قبل از صادرات مواد و کالاهای مورد مصرف در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی به صورت موقت با ارائه تعهد یا سفته معتبر به گمرک از پرداخت کلیه وجوه متعلقه به واردات جز آن‌چه که جنبه هزینه یا کارمزد دارد معاف است.

• ماده (۱۴):

مابه‌التفاوت اخذ شده توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و کلیه وجوه دریافتی گمرک، به استثنای آن‌چه که جنبه هزینه و کارمزد دارد، در رابطه با کالاها، مواد، اجزا و قطعات خارجی مورد مصرف در ساخت، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی بر اساس دستورالعملی که در آئین‌نامه مشخص می‌شود به صادرکننده مسترد می‌گردد.

تبصره ۳: در مورد مواد و کالاهای وارداتی مورد مصرف در ساخت کالاهای صادراتی که به صورت قطعی از گمرک ترخیص شده باشد، وجوه پرداخت شده بابت واردات قطعی، پس از صدور محصول به مأخذ زمان صدور قابل استرداد می‌باشد.

• تبصره ۴: در صورتی که کالاهای مورد مصرف در ساخت اقلام صادراتی، تولید داخلی بوده، ولی مواد آن‌ها از خارج کشور وارد شده باشد وجوه پرداختی برای مواد مزبور قابل استرداد می‌باشد.

• تبصره ۵: چنان‌چه کالای تولید داخل به سازمان‌ها و اشخاص که در رابطه با کالاهای مشابه خارجی معافیت دارند فروخته شوند وجه پرداختی برای ورود کالاها و مواد، اجزاء و قطعات آن طبق مقررات این ماده به تولیدکننده قابل استرداد می‌باشد.

• ماده (۱۹):

دولت می‌تواند همه ساله وجوهی را منظور و به صورت کمک سود تسهیلات پرداختی بنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب هیئت‌وزیران به صادرکنندگان پرداخت نماید.

سایر موارد:

با استناد به مواد ۱۲ و ۲۴ قانون مقررات صادرات و واردات و آئین‌نامه اجرایی آن در صورت درخواست کتبی آن دسته از کارخانجات، شرکت‌ها و واحدهای تولیدی (اعم از صنفی و صنعتی) که دارای پروانه معتبر هستند در جهت واردات قبل از صادرات (ورود موقت) مواد اولیه و کالاهای مورد نیاز در تولید، تکمیل، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالاهای صادراتی ستاد نظارت گمرکات استان با رعایت سایر مقررات مندرج در مفاد مواد فوق‌الذکر با ورود موقت آن‌ها موافقت نموده و پس از صادرات کالای ساخته شده و آماده در موعد مقرر نسبت به تسویه پروانه ورود موقت و فک تضمین مأخوذه اقدام می‌نماید.

همچنین با استناد به مواد ۱۴ و ۲۵ قانون مقررات صادرات و واردات و آئین‌نامه اجرایی آن نسبت به محاسبه و استرداد حقوق ورودی آن مقدار از مواد اولیه، اجزاء و قطعات، لوازم بسته‌بندی و سایر کالاهای خارجی مصرف‌شده در تولید، آماده‌سازی و بسته‌بندی کالای صادراتی که اخیراً پیرو تلاش و پی‌گیری‌های مجدانه، اختیارات اجرایی آن به ستاد نظارت گمرکات آذربایجان شرقی تفویض گردیده است.

مضافاً این‌که در گمرکات تابعه ستاد نظارت گمرکات آذربایجان شرقی (سپهان - جلفا - تبریز) که مجاز به انجام تشریفات گمرکی رویه‌های ورود موقت و واردات قطعی هستند با ایجاد امکانات از جمله اخذ مجوز ترخیص کالا با ضمانت‌نامه بانکی از گمرک ایران که به گمرکات این ستاد تفویض گردیده است و فضای مناسب کاری و تمهیدات لازم ترخیص کالا در حداقل زمان ممکن میسر گردیده است.

• ۱۵-۲-۳- مشوق‌های سرمایه‌گذاری خارجی

هدف از جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری‌های خارجی دستیابی به منابع مالی خارجی به منظور ایجاد و تکمیل واحدهای تولیدی، انتقال تکنولوژی برتر و استفاده از آن در خصوص تولید، ایجاد اشتغال و ارتقاء سطح دانش نیروی انسانی، ارتقاء کیفیت محصولات صنعتی و دسترسی به بازارهای صادراتی بوده و برای پیشبرد این امر در راستای رشد درآمد ملی و عمران و آبادانی کشور ورود سرمایه در انواع مختلف به صورت سرمایه نقدی،

ماشین آلات و تجهیزات، ابزار و قطعات یدکی و قطعات منفصله، حق اختراع، دانش فنی، علائم تجاری، خدمات تخصصی و سایر موارد مجاز مورد توجه و حمایت واقع شده است و عمده مشوق های حاکم در این بخش از قانون و آئین نامه مربوط به جذب و حمایت از سرمایه های خارجی استخراج گردیده که به شرح زیر ارائه می گردد:

سرمایه های خارجی که با اجازه دولت به کشور وارد می شود منافع حاصل از به کار افتادن آن ها مشمول حمایت بوده و کلیه حقوق، معافیت ها و تسهیلاتی که برای سرمایه گذاران و بنگاه های تولیدی داخلی موجود است شامل سرمایه گذاران بنگاه های خارجی نیز خواهد بود چنان چه با وضع قانون خاص از صاحب سرمایه سلب مالکیت شود دولت جبران عادلانه خسارت وارده را تضمین می کند.

صاحب سرمایه مجاز است که هر سال سود ویژه حاصل از به کار انداختن سرمایه خود را در ایران تا میزانی که در آئین نامه مقرر گردیده به همان ارزی که سرمایه خود را به ایران وارد یا محسوب نموده است از کشور خارج کند در صورتی که سرمایه گذار خارجی بخواهد بابت تمام یا قسمتی از سود ویژه یا اصل سرمایه و قیمت فروش یا واگذاری سرمایه و یا سهم الشرکه خارجی را با رعایت مواد قانون به صورت کالا صادر نماید وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت بازرگانی مکلفند اجازه خروج کالای مزبور را بدون سپردن تعهد ارزی به گمرکات و دواير مربوطه صادر نمایند.

غیر از فعالیت هایی که مشمول اولویت بند یک موضوع تصویب نامه شماره ۱۳۶۱/ت/۱۴۶۳ مورخه ۱۳۷۴/۲/۱۱ هیئت وزیران و مصوبات جایگزین آن در آینده می گردد سایر فعالیت های صنعتی و معدنی با مشارکت خارجیان در اولویت دوم قرار گرفته و از شش سال معافیت مالیاتی برخوردار خواهند بود. افزایش سنوات، معافیت ناشی از استقرار واحدهای مذکور در نقاط محروم کشور به قوت خود باقی است. سرمایه گذار خارجی با رعایت تبصره ۱ از ماده ۳ جلب و حمایت سرمایه های خارجی می تواند سرمایه یا بخشی از سرمایه خارجی، یا سهم الشرکه خود را با موافقت سرمایه گذار داخلی یا خارجی و یا هیئت سرمایه گذاری خارجی و تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی به سرمایه گذار خارجی واگذار نماید.

الف) ویژگی ها و تسهیلات قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی برای سرمایه گذاران خارجی عدم محدودیت در حجم و درصد مشارکت سرمایه گذاری خارجی؛ امکان ثبت شرکت ایرانی با ۱۰۰ درصد سرمایه خارجی؛ انتقال اصل سرمایه، سود سرمایه و منافع حاصل از به کارگیری سرمایه به صورت ارز یا کالا؛ برخورداری سرمایه گذاران خارجی از رفتار مشابه و برابر با سرمایه گذاران داخلی؛ امکان سرمایه گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی و ایرانی های مقیم خارج از کشور؛ امکان سرمایه گذاری در کلیه زمینه های مجاز برای بخش خصوصی؛ اعطای پوشش حمایتی به کلیه روش های سرمایه گذاری خارجی؛ فرایند کوتاه و سریع درخواست پذیرش و تصویب سرمایه های خارجی؛ صدور پروانه اقامت ۳ ساله برای سرمایه گذاران، مدیران، کارشناسان خارجی و بستگان درجه یک آن ها.

ب) ریسک های تحت پوشش قانون سلب مالکیت و ملی شدن؛

انتقال اصل سرمایه و سود حاصله از آن به صورت نامحدود؛ تضمین خرید کالا و خدمات تولیدی در طرح های سرمایه گذاری خارجی به روش BOT در صورتی که خریدار انحصاری آن دولت باشد.

• ۱۵-۴-۲- مشوق های سرمایه گذاری در منطقه آزاد ارس

- معافیت مالیاتی ۲۰ ساله از تاریخ بهره‌برداری برای انواع فعالیت‌های اقتصادی
- معافیت از عوارض گمرکی و سود بازرگانی برای واردات مواد اولیه و ماشین‌آلات
- امکان صدور کالای تولید شده به خارج از کشور با کم‌ترین تشریفات
- آزادی ورود هر نوع کالا به استثنای کالاهای مغایر با شرع اسلام
- تضمین سرمایه سرمایه‌گذاران خارجی در برابر تملک و ملی شدن
- امکان هرگونه فعالیت اقتصادی برای سرمایه‌گذاران خارجی
- ثبت شرکت‌ها توسط خود سازمان منطقه آزاد (در یک روز)
- امکان سرمایه‌گذاری ۱۰۰ درصد خارجی بدون مشارکت ایرانی
- عدم نیاز به تحصیل روادید قبلی برای ورود و خروج اتباع خارجی
- امکان استفاده از متخصصین خارجی
- صدور پروانه اشتغال برای اتباع خارجی توسط سازمان
- عدم محدودیت در انتقال ارز و خدمات پولی و بانکی انعطاف‌پذیر
- امکان صادرات کالاهای تولید شده به سرزمین اصلی در چارچوب نظام ارزش افزوده
- فروش و اجاره زمین برای ایرانیان و اجاره طولی‌مدت زمین برای خارجی‌ان
- نرخ‌های مناسب برای مصرف انرژی

۱۵-۲-۵- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در صنعت و معدن
درآمد مشمول مالیات ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش‌های تعاونی و خصوصی که از اول سال ۱۳۸۱ به بعد از طرف وزارت‌خانه‌های ذی‌ربط برای آن‌ها پروانه بهره‌برداری صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می‌شود، از تاریخ شروع بهره‌برداری یا استخراج به میزان ۸۰ درصد و به مدت ۴ سال و در مناطق کم‌تر توسعه یافته به میزان ۱۰۰ درصد و به مدت ۲۰ سال از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم معاف هستند.

۱۵-۲-۵- مشوق‌های گمرکی بخش صنعت و معدن
معافیت ماشین‌آلات و تجهیزات خط تولید از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی (ماشین‌آلات دست اول) استرداد حقوق و عوارض گمرکی پرداخت شده برای ورود مواد اولیه‌ای که برای تولید کالاهای صادراتی به کار رفته است.

۱۵-۲-۶- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در شهرک‌های صنعتی
تهیه زمین مناسب برای اجرای طرح‌های صنعتی با توجه به مکان‌یابی و طراحی انجام شده مطابق با اصول فنی و مهندسی و آخرین روش‌های شهرک‌سازی
متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی نیاز به کسب مجوز جداگانه از ادارات و سازمان‌های متعدد از قبیل حفاظت محیط زیست، منابع طبیعی و آب‌خیزداری، جهاد کشاورزی، آب، برق، امور اراضی، میراث فرهنگی، خاک‌شناسی، ثبت اسناد و املاک، راه و شهرسازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ... ندارند. این‌گونه مجوزها در زمان تأسیس شهرک صنعتی از دستگاه‌های ذی‌ربط اخذ می‌گردد.

شهرک‌های صنعتی از قانون شهرداری‌ها مستثنی هستند.
ارائه خدمات رایگان در صدور مجوزهای ساخت و ساز و پایان کار واحدهای صنعتی در محدوده اختیارات شهرک‌های صنعتی و در کوتاه‌ترین زمان ممکن.

کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری واحدهای صنعتی با توجه به استفاده از خدمات مشترک سامان‌دهی شده از قبیل آب، برق، تلفن، گاز، تصفیه‌خانه فاضلاب و ...
واگذاری اداره شهرک صنعتی پس از بهره‌برداری به هیئت امنای متشکل از صاحبان صنایع مستقر در شهرک

صنعتی؛

امکان اجاره و یا خرید کارگاه‌های کوچک آماده، به منظور تسریع در بهره‌برداری از واحد تولیدی و اشتغال‌زایی در شهرک‌های صنعتی؛

امکان استفاده از معافیت مالیاتی ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم، برای شهرک‌هایی که در شعاع ۳۰ کیلومتری تبریز واقع شده‌اند؛

صدور سند مالکیت شش‌دانگ برای هر قطعه که به بهره‌برداری رسیده و گواهی پایان کار دریافت و تسویه بدهی شده باشد؛

ارتقا و توانمندسازی صنایع در رشته‌های مختلف با ایجاد شهرک‌های فن‌آوری، نرم‌افزاری، تحقیق و توسعه و فعالیت در زیربخش‌های پارک علوم، تکنولوژی و آموزشی و امکان استفاده از خدمات شرکت‌های فنی و مهندسی؛

پرداخت نقد و اقساط هزینه‌های حق بهره‌برداری از تأسیسات؛
بخشودگی قسمتی از هزینه‌های حق بهره‌برداری از تأسیسات برای واحدهایی که زودتر از زمان پرداخت اقساط خود به بهره‌برداری می‌رسند (به استثنای شهرک صنعتی سعیدآباد). شرط اصلی استفاده از این بخشودگی تخصیص حداقل ۳۵ درصد از زمین به زیربنا می‌باشد.

• ۱۵-۲-۷- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی

درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دام‌پروری، دام‌داری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور و ماهی‌گیری، نوغان‌داری، احیای مراتع و جنگل‌ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخیلات از پرداخت مالیات معاف است. کلیه اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی (ایرانی و غیر ایرانی)، از شروع فعالیت می‌توانند از معافیت مذکور بهره‌مند گردند؛

تأمین اعتبار و تسهیلات؛

پرداخت جوایز صادراتی؛

بیمه محصولات کشاورزی و دام‌پروری؛

• ۱۵-۲-۸- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری و صنایع دستی

۱۵-۲-۸-۱- بخش گردشگری

الزام اختصاص حداقل ۱۰ درصد از سهمیه فاینانس کل کشور به توسعه طرح‌های گردشگری و صنایع دستی کلیه تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هر سال از پرداخت ۵۰ درصد مالیات متعلق معاف هستند. کلیه اشخاص حقوقی (اعم از ایرانی و غیر ایرانی) در بخش‌های تعاونی و خصوصی، با رعایت مقررات می‌توانند از معافیت ۵۰ درصدی مذکور بهره‌مند گردند. تأسیسات گردشگری واحدهایی هستند که به قصد ارائه خدمات و انتفاع برای پذیرایی، اقامت و خدمات مسافرتی به مسافران یا میهمانان به شرح زیر تأسیس شده یا می‌شوند.

هتل، مثل و واحدهای خدماتی، رفاهی بین‌راهی؛

مهمان‌پذیر؛

مراکز خود پذیرایی شامل هتل آپارتمان، پانسیون، زائر سرا و از این قبیل؛

مراکز اقامتی جوانان

تفرجگاه‌ها، اردوگاه گردشگری، محوطه‌های کمپینگ و کاروان‌ها

مراکز سرگرمی و تفریحی (مراکز تعطیلات)

دفترهای خدماتی مسافرتی و جهانگردی

مناطق نمونه گردشگری

اقامتگاه‌ها با مالکیت زمانی

تولمندی‌هاو

مزیت‌های

سرمایه‌گذاری

آذربایجان شرقی

۱۵-۲-۸-۲- بخش صنایع دستی

درآمد کارگاه‌های فرش دستباف و صنایع دستی و شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های تولیدی مربوطه از پرداخت مالیات معاف است.

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی (اعم از ایرانی و غیر ایرانی) با رعایت مقررات، می‌توانند از معافیت مورد بحث برخوردار گردند.

• ۱۵-۲-۹- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در حوزه عمران شهری

۱۵-۲-۹-۱- به‌سازی و نوسازی و تولید و عرضه مسکن در بافت‌های فرسوده شهری طرح‌های تولید مسکن در محدوده مصوب بافت‌های فرسوده شهری مشمول تخفیف حداقل ۵۰ درصد هزینه‌های عوارض ساخت و تراکم ساخت و تقسیط مابقی بدون کارمزد می‌باشد. ارائه تسهیلات بانکی به میزان ۲۰۰ میلیون ریال به ازاء هر واحد مسکونی با تخفیف در نرخ سود تسهیلات حفظ حق امتیاز آب و برق و تلفن و گاز پس از نوسازی و بدون دریافت حق نگهداری و برقراری و تأمین خدمات مازاد بر وضع قبل از نوسازی در اسرع وقت.

افزایش تراکم پایه به میزان ۶۰ درصد فقط برای یک بار در عرصه‌هایی که حداقل نصاب تفکیک در آن‌ها رعایت شده باشد.

۱۵-۲-۹-۲- سیاست‌های تشویقی

شهرداری تبریز با اعطای تشویق و پرداخت سود اضافی به طرف‌های مشارکت، قصد دارد پروژه‌ها را به قدری سودآور نماید که انگیزه لازم در سرمایه‌گذار جهت گرایش به پروژه‌های شهرداری وجود داشته باشد و شهرداری تلاش دارد با کاهش سود مادی خود، سود مادی طرف مشارکت را افزایش دهد و در نتیجه در ارائه خدمات به مردم موفق‌تر باشد.

• ۱۵-۲-۱۰- فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان

در اجرای اصول ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی برنامه چهارم و پنجم توسعه مبنی بر لزوم تأمین مسکن مناسب برای آحاد ملت، ارتقاء کمی و کیفی مسکن تولیدی کشور، حمایت از سرمایه‌گذاری در امر تولید مسکن با استفاده از فن‌آوری‌های نوین و تولید صنعتی مسکن، به‌سازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری و سکونتگاه‌های غیررسمی و مقاوم سازی واحدهای مسکونی موجود، دولت موظف است از طریق حمایت‌های لازم از قبیل تأمین زمین مناسب و کاهش یا حذف بهای زمین از قیمت تمام شده مسکن، تأمین تسهیلات بانکی ارزان قیمت اعمال معافیت‌های مالیاتی و تأمین سایر نهاده‌های مورد نیاز بخش مسکن در چارچوب قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن، تدوین نظام‌ها و مقررات ملی ساخت و ساز و اعمال نظارت بر تحقق آن‌ها و افزایش ظرفیت سرمایه‌گذاری در بخش تولید و عرضه مسکن با رعایت مقررات ملی ساختمان و الگوی مصرف مسکن و اصول شهرسازی و معماری اقدام نماید.

۱۵-۲-۱۰-۱- تولید صنعتی ساختمانی و فن‌آوری‌های نوین

الف) تولید مصالح ساختمانی با فن‌آوری‌های نوین

تولیدکنندگان تولید مصالح ساختمانی با فن‌آوری‌های نوین و نیز واردکنندگان ماشین‌آلات و تجهیزات این فن‌آوری‌ها ضمن برخورداری از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) و تخفیف در سود بازرگانی از تسهیلات بانکی تا معادل ۸۰ درصد سرمایه مورد نیاز برخوردار می‌گردد. مرجع تأیید فن‌آوری‌های نوین و شیوه تولید صنعتی ساختمان مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن می‌باشد. جهت تأسیس کارخانجات تولید صنعتی ساختمان در شهرک‌های صنعتی زمین با تسهیلات و با اولویت توسط سازمان صنایع و معادن واگذار و مجوز تأسیس در

کوتاه‌ترین زمان ممکن صادر خواهد شد.
(ب) تولید صنعتی ساختمانی با فن‌آوری‌های نوین
ارائه تسهیلات ۲۵۰ میلیون ریالی به ازاء هر واحد مسکونی
معافیت از پرداخت اولین مالیات نقل و انتقال قطعی املاک در صورت رعایت الگوی مصرف مسکن

۱۵-۲-۱۱- مشوق‌های سرمایه‌گذاری در بخش صنایع تکمیلی و پایین‌دستی پتروشیمی
براساس مصوبه شماره ۱۴۴۸۵/ت ۵۰۴۱۴ هـ تاریخ ۹۳/۰۲/۱۴ واحدهای پتروشیمی که نسبت به سرمایه‌گذاری در صنایع تکمیلی و پایین‌دستی پتروشیمی (واحدهای صنعتی که از مواد و محصولات تولیدی واحدهای پتروشیمی) مصرف‌کننده خوراک گاز طبیعی) به عنوان ماده اولیه استفاده می‌کنند و یا واحدهای زنجیره پایین‌تر تا قبل از صنایع تولیدکننده کالاهای نهایی) طی سال ۱۳۹۳ اقدام کنند، از تخفیف‌های ویژه در بهای گاز مصرفی برخوردار می‌شوند.
بر همین اساس، در صورتی که سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه یافته با رعایت مکان‌یابی وزارت نفت، واقع شده باشد و اشتغال‌زایی موضوع این آیین‌نامه را نیز ایجاد نماید (ایجاد حداقل یک شغل مستقیم به ازای هر پنج میلیارد ریال سرمایه‌گذاری در صنایع پتروشیمی یا پایین‌دستی آن و با حداقل سقف سرمایه‌گذاری کل ۵۰۰ میلیارد ریال)، از تخفیف ۳۰ درصدی در هر متر مکعب برخوردار می‌شوند.
هم‌چنین در صورتی که سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه یافته با رعایت مکان‌یابی وزارت نفت صورت پذیرد، از تخفیف ۲۰ درصدی در هر متر مکعب برخوردار می‌شوند و نیز در صورتی که سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه یافته صورت پذیرد، از تخفیف ۱۰ درصدی در هر متر مکعب گاز برخوردار می‌شوند.

قوانین ومقررات مربوط به اتباع خارجی در ایران

۱۶- برخی قوانین و مقررات مربوط به اتباع خارجی در ایران

۱۶-۱- ازدواج

ماده ۱۰۶۰ قانون مدنی :

ازدواج زن ایرانی با تبعه‌ی خارجی در مواردی هم که مانع قانونی ندارد موکول به اجازه مخصوص از طرف دولت است.

ماده ۱۷ قانون ازدواج :

ازدواج زن ایرانی با تبعه‌ی خارجی در مواردی هم که مانع قانونی ندارد موکول به اجازه‌ی مخصوصی بوده و دولت باید در هر نقطه مرجعی را برای دادن اجازه معین نماید. هر خارجی که بدون اجازه‌ی مذکور در فوق با زن ایرانی ازدواج نماید به حبس تأدیبی از یک تا سه سال محکوم خواهد شد.

۱۶-۲- ورود و اقامت

ماده ۱ قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجی :

هر يك از اتباع خارجی برای ورود، اقامت و خروج از ایران باید اجازه‌ی مأمورین مربوطه ایران را تحصیل نمایند. کلیه اتباع خارجی مؤظفند برای ورود به کشور ایران با سند مسافرتی (گذرنامه) و اخذ ویزا از نمایندگی‌های دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور متبوع اقدام نمایند، در غیر این صورت ورود آن‌ها غیرقانونی بوده و مطابق ماده ۱۵ قانون مزبور تلقی و مجازات خواهند شد.

ماده ۱۱ قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجی :

اتباع خارجی در موارد ذیل از خاك ایران اخراج و یا محل توقف وی تغییر خواهند یافت :

الف) در صورتی که برخلاف مقررات این قانون رفتار نماید.

ب) در صورتی که اجازه عبور و یا توقف خارجی ملغی شود.

۱۶-۳- اشتغال

برابر مواد ۱۲۰، ۱۲۸ و ۱۸۱ قانون کار جمهوری اسلامی ایران به کارگیری اتباع خارجی غیرمجاز در کلیه‌ی مشاغل تحت هر شرایطی ممنوع می‌باشد.

ماده ۱۲۰ قانون کار :

اتباع بیگانه نمی‌توانند در ایران مشغول به کار شوند، مگر آن‌که اولاً، دارای روادید وورد با حق کار مشخص بوده، ثانیاً مطابق قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط، پروانه کار دریافت دارند.

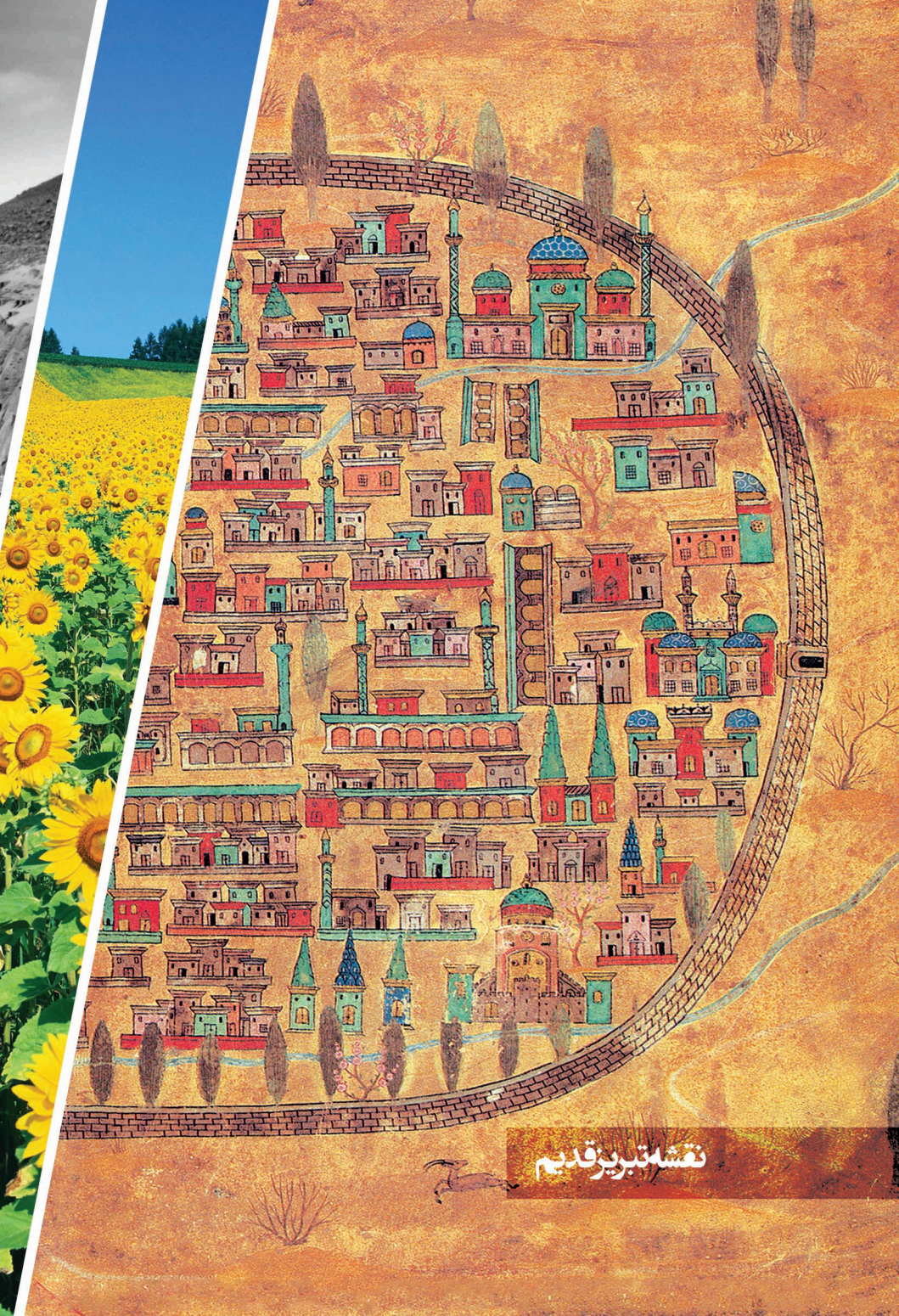
ماده ۱۲۸ قانون کار :

کارفرمایان مکلفند قبل از اقدام به عقد قراردادی که موجب استخدام کارشناس بیگانه می‌باشد، نظر وزارت کار و امور اجتماعی را در مورد امکان اجازه اشتغال تبعه بیگانه استعلام نماید.

ماده ۱۸۱ قانون کار :

کارفرمایانی که اتباع بیگانه را که فاقد پروانه کار می‌باشند و یا مدت اعتبار پروانه کارکنان منقضی شده است به کار گماردند و اتباع بیگانه را در کاری غیر از آن‌چه در پروانه کار آن‌ها قید شده است بپذیرند و یا در مواردی که رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع گردد. مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام ننمایند با توجه به شرایط و امکانات خطی و مراتب جرم، به مجازات حبس ۹۱ تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد.

نقشه تبریز قدیم

